

การศึกษาความว้าเหว่และการใช้โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว่ของเด็กในสถานสงเคราะห์
เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง

ปริญญาณิพนธ์
ของ
วราภรณ์ แสงคำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

มกราคม 2552

การศึกษาค้นคว้าหาความรู้และการใช้โปรแกรมเพื่อลดความว่างเปล่าของเด็กในสถานสงเคราะห์
เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง

ปริญญาณพนธ์
ของ
วราภรณ์ แสงคำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

มกราคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาค้นคว้าหาความรู้และการใช้โปรแกรมเพื่อลดความวุ่นวายของเด็กในสถานสงเคราะห์
เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง

บทคัดย่อ
ของ
วราภรณ์ แสงคำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

มกราคม 2552

วรารณณ์ แสงคำ. (2551). การศึกษาความว้าเหวและการใช้โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็ก
ในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง. ปริญญาโท
กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ, อาจารย์ ดร.เสกสรรค์
ทองคำบรรจง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความว้าเหว และพัฒนาโปรแกรมเพื่อลดความ
ว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ประชากรที่ศึกษาเป็นเด็กที่อยู่ใน
สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว อายุระหว่าง 11 – 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนวัดสระแก้ว ประจำปีการศึกษา 2551 จำนวนทั้งสิ้น 272 คน
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว เป็นเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็ก
กำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ที่มีคะแนนความว้าเหวสูง ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 80 ขึ้นไป จำนวน
44 คน จากนั้นพิจารณาเด็กที่มีคุณลักษณะครบ ตามตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษาแล้ว พบว่าส่งผลต่อความ
ว้าเหวสูง จำนวน 23 คน และสุ่มอย่างง่ายมาจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
แบบวัดความว้าเหว แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน และโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็ก
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ และคะแนนเปอร์เซ็นต์ไทล์ของคะแนนความว้าเหว
ของเด็ก และสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน $t - test$ dependent sample, One way analysis of
variance และ One – way analysis of variance with repeated measures

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว มีระดับความว้าเหวอยู่ใน
ระดับมาก
2. เด็กชายและเด็กหญิงในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว มีระดับความ
ว้าเหวไม่แตกต่างกัน
3. เด็กที่มีการย้ายถิ่นฐานและเด็กที่ไม่มีการย้ายถิ่นฐาน มีระดับความว้าเหวแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
4. เด็กที่มีระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ต่างกัน มีระดับความว้าเหว
แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
5. เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรและเด็กที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร จะมีความ
ว้าเหวไม่แตกต่างกัน

6. เด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างกัน จะมีความก้าวเหว่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

7. เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ที่เข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความก้าวเหว่ มีความก้าวเหว่ลดลง อย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .001

A STUDY OF LONELINESS AND PROGRAM DEVELOPMENT
FOR DECREASING THE CHILDREN'S LONELINESS IN WATSRAKAEW FOUNDATION
FOR ORPHANED AND POOR CHILDREN,
ANGTHONG PROVINCE.

AN ABSTRACT
BY
WARAPORN SAENGKHAM

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

January 2009

Waraporn Saengkham. (2008). *A Study of Loneliness and Program Development for Decreasing the Children's Loneliness in Watsrakaew Foundation for Orphaned and Poor Children, Angthong Province*. Master thesis, M.Ed. (Guidance and Counselling Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assist. Prof. Dr. Totsaworn Maneesrikum, Lect. Dr. Sakesan Tongkhambunchong.

The purposes of this research were to study of loneliness, and to develop the program for decreasing the children's loneliness in Watsrakaew Foundation for orphaned and poor children, Angthong Province. The population in this study were 272 children including both male and female, at the age range of 11 - 18 year old living in Watsakaew Foundation in 2008, Angthong Province. These children were studying in the third level, secondary grades 1 – 3 in academic year of 2008.

The subjects of this research for decreasing the children's loneliness consisted of 12 volunteered children who had high-loneliness at 80 percentile level of the loneliness study. A one group : repeated measure design was employed in this study. The research instruments were : a) the Loneliness Scale, b) the Peer Relationship Scale, and c) Program Development for decreasing the children's loneliness. The data were analyzed by using t – test for dependent samples and one - way analysis of variance (repeated measures) to test the hypothesis.

The results of the study were as follows :

1. The children who lived in Watsrakaew Foundation had high loneliness level.
2. There were no significant difference of loneliness between male and female children.
3. There were significant difference of loneliness between the children who had to displace, and who had not to displace from other provinces at .001 level.
4. There were significant difference of loneliness between the children who had different time spend living in Watsakeaw Foundation at .001 level.

5 There were no significant difference of loneliness between the children who participated and did not participate in the activities apart from course of study.

6. There were significant difference of loneliness among the children who had different peer's relationships at .001 level.

7. The loneliness of the children participated in the program significantly decreased at .001 level.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาความว้าเหว่และการใช้โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว่ของเด็กในสถานสงเคราะห์

เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง

ของ

วราภรณ์ แสงคำ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน มกราคม พ.ศ. 2552

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสณา จุลรัตน์)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย

จาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาและได้รับคำแนะนำช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบวรจง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ชูชีพ อ่อนโคกสูง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์ และอาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์ และรองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณีย์ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้ รวมทั้งให้คำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำปริญญานิพนธ์ ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันมีค่าให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสระแก้ว และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการทำวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอนจั่น และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย

สุดท้าย ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และขอขอบคุณ เพื่อน ๆ และนิสิตรุ่นพี่ทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีตลอดมาจนประสบความสำเร็จ

วรารมณีย์ แสงคำ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ตัวแปรที่ศึกษา.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
สมมติฐานในการวิจัย.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความว่าเหว่.....	14
ความหมายของความว่าเหว่.....	14
ชนิดของความว่าเหว่.....	15
สาเหตุของความว่าเหว่.....	17
ผลที่เกิดจากความว่าเหว่.....	19
การวินิจฉัยความว่าเหว่.....	20
ลักษณะทางอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของบุคคลที่ว่าเหว่.....	20
การประเมินความว่าเหว่.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความว่าเหว่.....	23
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า.....	25
ความหมายของเด็กกำพร้า.....	25
สาเหตุการเกิดเด็กกำพร้า.....	26
สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กในสถานสงเคราะห์.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่ม.....	29
ความหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม.....	29
จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม.....	30
ประโยชน์ของการให้คำปรึกษากลุ่ม.....	32
องค์ประกอบของการให้คำปรึกษากลุ่ม.....	34
ลักษณะของผู้นำกลุ่มที่ดี.....	35
ขั้นตอนการให้คำปรึกษากลุ่ม.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่ม.....	39
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	42
ความหมายของกลุ่ม.....	42
จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม.....	43
คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม.....	44
ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม.....	45
เวลาและจำนวนครั้งในการทำกิจกรรมกลุ่ม.....	45
กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม.....	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	47
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	51
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	51
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	58
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	82
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	82
สมมติฐานในการวิจัย.....	82
ขอบเขตของการวิจัย.....	82
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	83
วิธีดำเนินการทดลอง.....	83
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
สรุปผลการวิจัย.....	84
การอภิปรายผล.....	86
ข้อเสนอแนะ.....	91
บรรณานุกรม.....	93
ภาคผนวก.....	101
ภาคผนวก ก.....	102
ภาคผนวก ข.....	107
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	153

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	59
2 ตารางการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์.....	59
3 แสดงจำนวน (คน) และร้อยละของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว แยกตาม เพศ อายุ ระดับชั้น การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลา ในการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรและ ความสัมพันธ์กับเพื่อน.....	63
4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความว้าเหวของเด็กใน สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว.....	65
5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความว้าเหวด้านอารมณ์.....	65
6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความว้าเหวด้านความคิด.....	67
7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความว้าเหวด้านพฤติกรรม.....	68
8 แสดงการเปรียบเทียบระดับความว้าเหว จำแนกตามเพศ.....	69
9 แสดงการเปรียบเทียบระดับความว้าเหว จำแนกตามการย้ายถิ่นฐาน.....	69
10 แสดงการเปรียบเทียบระดับความว้าเหว จำแนกตามระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ ในสถานสงเคราะห์.....	70
11 แสดงการเปรียบเทียบระดับความว้าเหว โดยรวมเป็นรายคู่ จำแนกตามระยะเวลา การเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์.....	71
12 แสดงการเปรียบเทียบระดับความว้าเหว จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรม นอกหลักสูตร.....	72
13 แสดงการเปรียบเทียบระดับความว้าเหว จำแนกตามความสัมพันธ์กับเพื่อน.....	72
14 แสดงการเปรียบเทียบระดับความว้าเหว โดยรวมเป็นรายคู่ จำแนกตาม ความสัมพันธ์กับเพื่อน.....	73
15 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความว้าเหวของเด็ก ในด้านอารมณ์ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุดการทดลอง.....	74
16 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ เพื่อเปรียบเทียบความว้าเหว ในด้านอารมณ์ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุด การทดลอง.....	75

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
17 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความว่าเหวของเด็ก ในด้านความคิด ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุด การทดลอง.....	76
18 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ เพื่อเปรียบเทียบความว่าเหว ในด้านความคิด ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุด การทดลอง.....	77
19 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความว่าเหวของเด็ก ในด้านพฤติกรรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุด การทดลอง.....	78
20 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ เพื่อเปรียบเทียบความว่าเหว ในด้านพฤติกรรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุด การทดลอง.....	79
21 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อน ของเด็กในสถานสงเคราะห์ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุดการทดลอง.....	80
22 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ กับเพื่อน ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้งและสิ้นสุด การทดลอง.....	81
23 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดความว่าเหวของเด็กในสถาน สงเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อแต่ละข้อ กับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในมาตร	113
24 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน ของเด็กในสถานสงเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างข้อแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในมาตร.....	115

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ภาพแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ในด้านอารมณ์ จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง.....	74
2 ภาพแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ในด้านความคิดจากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง.....	76
3 ภาพแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ในด้านพฤติกรรม จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง.....	78
4 ภาพแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กในสถานสงเคราะห์ จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง.....	80

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เด็กและเยาวชน คือกำลังสำคัญที่จะพัฒนาบ้านเมืองอย่างต่อเนื่องในทิศทางที่ถูกต้องและสืบทอดความดีงามต่าง ๆ ของสังคม ดังนั้นเด็กจึงควรได้รับความรัก ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่จากครอบครัวและบุคคลในสังคม เพื่อจะได้เติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและศักยภาพ เป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในการพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต (วิไลรัตน์ หิรัญสุขโชติ; และคนอื่น ๆ. 2550 : 1) แต่ผลพวงจากการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ดุลแรงงานชนบทนับล้านคนเข้าสู่เมือง สร้างสภาวะการล่มสลายของสังคม ความเสื่อมถอยของบทบาทของครอบครัว ทำให้ในแต่ละปีมีเด็กนับหมื่นถูกทอดทิ้ง ต้องเร่ร่อนออกจากครอบครัว และภาพสะท้อนจากสถานการณ์จริงในสังคมปัจจุบันพบว่า เด็กและเยาวชนต้องตกเป็นเหยื่อของสังคม อันเป็นผลจากการเกิดภาวะครอบครัวล่มสลายและทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น เด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กขอทาน เด็กประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมและเด็กติดยาเสพติด เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้นับวันยิ่งทวีความรุนแรงและมีแนวโน้มสูงขึ้น ประกอบกับกระบวนการพัฒนาประเทศที่มุ่งให้ความสำคัญต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและละเลยกระบวนการพัฒนาด้านสังคมส่งผลให้ครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนไม่สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์ (กรมประชาสัมพันธ์. 2544 : 68 - 70)

จากการวิเคราะห์สภาพแนวโน้มที่เกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงในสภาพครอบครัวส่งผลให้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูบุตรเปลี่ยนไป พี่เลี้ยงเด็กตามสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนมีภาระในการดูแลรับผิดชอบเด็กตามลำพัง เป็นเหตุให้เด็กไม่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมจากพ่อแม่และครอบครัวเท่าที่ควร ขาดต้นแบบที่เหมาะสม พ่อแม่ขาดความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูบุตร ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น ตลอดจนการทอดทิ้งบุตรให้อยู่ตามลำพังมีเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน การที่เด็กไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่และถูกทอดทิ้งจะส่งผลกระทบต่อเด็กในหลาย ๆ ด้าน ด้านร่างกายมีผลให้พัฒนาการของเด็กล่าช้ากว่าปกติ เด็กมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงเจ็บป่วยง่าย ด้านจิตใจและอารมณ์ ส่งผลให้เด็กขาดความรักความอบอุ่น รู้สึกตนไม่มีค่า ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก เด็กเป็นคนเก็บตัว อยู่คนเดียว เก็บกด เชื่องซึม หรืออาจรุนแรงจนอยากฆ่าตัวตาย ขาดความไว้วางใจคนอื่น มองโลกในแง่ร้าย หวาดระแวงไม่เชื่อใจใคร (อนุรักษ์ บัณฑิตยชาติ. 2542 : 80)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 53 วรรค 2 ได้กล่าวถึงสิทธิของเด็กและเยาวชนเหล่านี้ว่า “เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ” (กรมประชาสงเคราะห์. 2542 : 20 - 22) เพราะเด็กเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และเป็นผู้สืบทอดความเป็นชาติในอนาคต ดังนั้น เด็กทุกคนควรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและการคุ้มครองให้พ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบของบุคคลและสังคม ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์ โดยกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจรับผิดชอบ ในการให้การสงเคราะห์และพัฒนาเด็กและเยาวชน อายุแรกเกิดถึง 18 ปีบริบูรณ์ ที่ประสบปัญหาทางสังคม โดยให้บริการในรูปแบบของการสงเคราะห์เด็กในครอบครัว การคุ้มครองสวัสดิภาพ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพของเด็ก โดยการรับเด็กเข้าไว้ในความอุปการะ เพื่อให้เด็กได้รับสวัสดิการอย่างครบถ้วน ทั้งด้านความเป็นอยู่ การศึกษา และอาชีพ กรมประชาสงเคราะห์มีนโยบายที่จะให้การช่วยเหลือเด็กในสภาวะยากลำบากข้างต้น ให้ได้อยู่ในครอบครัวเป็นอันดับแรก ถ้าไม่ได้ต้องหาคครอบครัวอุปถัมภ์หรือครอบครัวบุญธรรมให้ และการรับเด็กเข้าสถานสงเคราะห์จะเป็นมาตรการสุดท้ายหลังจากที่ได้พยายามช่วยเหลือด้วยวิธีการอื่นแล้ว (กรมประชาสงเคราะห์. 2544 : 68 - 70) ซึ่งตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ประเทศไทยได้ลงนามรับอนุสัญญาเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535 ได้ตระหนักถึงความสำคัญว่า เด็กทุกคนควรจะได้รับ การเลี้ยงดูจากครอบครัว แต่ข้อเท็จจริงพบว่า ครอบครัวบางครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูเด็กได้ ทางออกพื้นฐานคือการส่งเด็กเข้าสู่สถานสงเคราะห์ (กรมประชาสงเคราะห์. 2543 : 21 - 22)

เนื่องจากเด็กกำพร้าและเด็กถูกทอดทิ้งมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น โดยจากข้อมูลทางสถิติที่มีการสำรวจครัวเรือนทั่วประเทศในปีพ.ศ. 2542 จำนวน 7,587,176 ครัวเรือน มีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีลงมาทั้งหมด 8,111,925 คน ซึ่งเป็นเด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ 1,209,045 คน เป็นเด็กกำพร้า 37,524 คน และเด็กที่ถูกทอดทิ้งจำนวน 147,200 คน ในขณะที่สถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์สามารถรับเด็กไว้ในอุปการะได้เพียง 6,097 คน ที่เหลืออยู่ในการดูแลของสถานสงเคราะห์เด็กเอกชนที่จดทะเบียนกับกรมประชาสงเคราะห์ ซึ่งสามารถรับเด็กได้จำนวน 119,163 คน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. 2544 : 2 - 3) การใช้ชีวิตอยู่ในสถานสงเคราะห์ ทำให้เด็กขาดโอกาสในการเรียนรู้บทบาทของการมีพ่อแม่ รวมทั้งมีโอกาสน้อยมากในการเลือกกำหนดชีวิตของเด็กเอง ขณะเดียวกันเมื่อถูกจำหน่ายออกจากสถานสงเคราะห์แล้ว เด็กมักจะประสบปัญหาในเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอก (กรมประชาสงเคราะห์. 2543 : 21 - 22) ดังนั้น กรมประชาสงเคราะห์ โดยกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่นได้พัฒนาการจัดบริการในสถานสงเคราะห์ให้มีความสอดคล้องและคล้ายคลึงกับสภาพบ้าน และมีบรรยากาศของความเป็นครอบครัวมากที่สุด แต่ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า แม้เด็กจะได้รับการดูแล ฟื้นฟู ตามความเจริญเติบโต

ทางด้านร่างกายก็จริงอยู่ แต่พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ยังคงเป็นปัญหาที่ทำให้ขาดแรงจูงใจ ความกระตือรือร้นและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมปกติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาของเด็กและการดูแลของเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์ (กรมประชาสงเคราะห์. 2542 : 20 – 22) และจากการศึกษาของปริญสุทธิ โรงสะอาด (2546 : 1 – 2) พบว่าเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ ซึ่งถูกเรียกว่าเป็นเด็กที่มีปัญหาและด้อยโอกาส อันเนื่องมาจากครอบครัวอ่อนแอและล่มสลาย จึงส่งผลให้เด็กขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจากผู้ที่เป็นพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ซึ่งธรรมชาติของเด็กทุกคนโหยหา ลำพังแต่เจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์ก็มีไม่เพียงพอในการดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด และพร้อมที่จะให้ความรัก ความอบอุ่น คอยชี้แนะแนวทางได้อย่างเต็มที่ ตามที่เด็กต้องการ ซึ่งเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กรู้สึกว้าวนตนเองโดดเดี่ยว อ้างว้าง และว้าเหว่

นอกจากนี้การศึกษาของวรวิทย์ ธนประภคติ (2545 : 51 – 61) พบว่านอกจากปัจจัยทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เป็นสาเหตุของความว้าเหว่แล้ว ปัจจัยส่วนบุคคลยังส่งผลต่อความรู้สึกว้าเหว่ของเด็กด้วย ได้แก่ ลักษณะเฉพาะส่วนตัวของเด็ก เช่น การไม่ไว้วางใจผู้อื่น การมีอัตมโนทัศน์ทางลบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และการมุ่งหวังความรักจากผู้อื่นแต่ไม่ได้รับการตอบสนอง ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคลเป็นอุปสรรคสำคัญในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เด็กเป็นอยู่ หากเด็กไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ เด็กจะมีความรู้สึกว้าเหว่ ประกอบกับผู้วิจัยได้มีโอกาสไปสัมภาษณ์อาจารย์ จันทนา พนาวงศ์ (2550 : สัมภาษณ์) ท่านเป็นครูใหญ่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลเด็กอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ของกรมประชาสงเคราะห์ ได้ข้อมูลที่ตรงกันคือ เด็กที่มาอยู่ที่นี่เป็นเด็กหญิงอายุระหว่าง 5 – 18 ปี และส่วนใหญ่เป็นเด็กกำพร้า อนาคตาไรที่พึ่ง ถูกทอดทิ้ง รวมทั้งบิดามารดามีฐานะยากจนเลี้ยงดูไม่เหมาะสม สิ่งที่เด็ก ๆ ต้องการไม่เพียงแต่ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย การศึกษา แต่สิ่งที่พวกเขาต้องการมากที่สุดคือความรัก ความอบอุ่นจากบิดามารดา เด็ก ๆ จะรอคอยการมาเยี่ยมของพ่อแม่ ทำให้เด็กมีความรู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้าง เพราะสภาพจิตใจของเด็ก ต้องการการดูแลเอาใจใส่จากบิดามารดา เด็กจะเป็นมากตอนเริ่มเข้ามาอยู่ที่นี่ใหม่ ๆ แต่สิ่งที่คุณครูทุกท่านช่วยในเบื้องต้น คือ การปลอบโยน การให้กำลังใจ และการอธิบายให้เด็กเข้าใจถึง เหตุผลที่เด็ก ๆ ต้องมาอยู่ที่นี่ เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมในสถานสงเคราะห์ได้ เช่นเดียวกับผู้วิจัยได้มีโอกาสไปสัมภาษณ์อาจารย์ เกษะณี สอนภู่ ท่านเป็นผู้ช่วยครูใหญ่อยู่ที่โรงเรียนวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นโรงเรียนที่รับเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วเข้าเรียน จัดเป็นสถานสงเคราะห์เอกชนที่รับเด็กทั้งชายและหญิงตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 18 ปี และให้การศึกษาดังแต่อนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์แห่งนี้ เป็นเด็กกำพร้าที่ไม่มีพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เด็กที่ครอบครัวแตกแยก เด็กที่ไม่มีที่พึ่ง

เด็กที่ครอบครัวยากจนขาดโอกาสทางการศึกษา และเด็กที่ถูกทอดทิ้งไม่มีผู้ดูแล ปัจจุบันมีเด็กที่เรียนอยู่ในวัดสระแก้วประมาณ 1,195 คน ความเป็นอยู่ของเด็ก ๆ ที่นี้ เมื่อเรียนเสร็จจะกลับไปอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ แต่เนื่องจากเด็กมีจำนวนมากประกอบกับคุณครูที่ดูแลไม่ทั่วถึง อัตราส่วน ครูต่อเด็ก 1 : 50 คน และให้พี่โต ๆ ดูแลน้องในอัตรา 1 : 10 คน ซึ่งค่าความรักที่เด็กได้จากคุณครูและพี่โต ๆ ที่ดูแลไม่เท่ากับความรักจากพ่อแม่ โดยสังเกตเห็นได้จากเด็กจะเป็นคนเก็บตัว อยู่คนเดียว เก็บกด เชื่องซึม และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นค่อนข้างน้อย และจะเป็นมากตอนเข้ามาอยู่ที่นี้ใหม่ ๆ ซึ่งผู้ช่วยครูใหญ่กล่าวว่าจากการได้สัมผัสกับเด็ก ๆ ไม่ว่าจะเป็น เด็กเล็กและเด็กโตสามารถมีความรู้สึกเหงาว่าเหวได้ทุกคน โดยเด็กจะต้องเรียนรู้ในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่นี่ เพื่อให้เด็กสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสถานสงเคราะห์ได้อย่างมีความสุข ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้าง ซึ่งตรงกับผู้วิจัยที่ได้ไปสัมภาษณ์เด็กในสถานสงเคราะห์วัดสระแก้ว จำนวน 10 คน ได้ข้อมูลที่ตรงกันคือ เด็กกลุ่มที่มีการปรับตัวได้ดี จะมีความไว้วางใจคนอื่น มองโลกในแง่ดี มีเพื่อนที่คบอยู่มาก มีจุดหมายในชีวิต และชอบที่จะอยู่กับเพื่อนมากกว่าอยู่คนเดียว ต่างกับเด็กที่มีการปรับตัวไม่ดี จะมีความมุ่งหวังความรักจากผู้อื่นมาก เฝ้ารอคอยที่จะได้กลับบ้าน คิดถึงพ่อแม่ ขาดเป้าหมายในชีวิต และชอบอยู่คนเดียวมากกว่าอยู่กับเพื่อน มีเพื่อนที่คบอยู่น้อย เนื่องจากขาดความไว้วางใจเพื่อน มองเพื่อนในแง่ลบ (2550 : สัมภาษณ์)

สอดคล้องกับการศึกษาของ อรพรรณ หนูแก้ว (2536 : 49) พบว่าเด็กกำพร้าวัดสระแก้ว มีระดับของภาวะซึมเศร้ามากกว่าเด็กในครอบครัวปกติอย่างมีนัยสำคัญ มีความคาดหวังในชีวิตด้านการศึกษา ฐานะความเป็นอยู่ และด้านครอบครัวต่ำกว่าเด็กในครอบครัวปกติ รวมทั้งมีการเห็นคุณค่าในตนเองและมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนโดยรวมน้อยกว่าเด็กในครอบครัวปกติ เช่นเดียวกับการศึกษาของอุณา นพคุณ (2535 : 48) พบว่าส่วนใหญ่เด็กกำพร้ามีปัญหาในเรื่องการขาดความมั่นใจในตนเอง ขาดเพื่อนสนิทที่ไว้ใจได้ มีความหวังในอนาคตและความมั่นคงในชีวิตค่อนข้างมาก ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ มาร์ตินและ ออสบอน (วรวิทย์ ธนประกฤติ. 2545 : 1 – 2 ; อ้างอิงจาก Martin & Osborne. 1989) พบว่าความว้าเหวจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคลทั้งในด้านขอบเขตทางอารมณ์ แรงจูงใจ และความรู้สึกนึกคิด ซึ่งบุคคลที่ว้าเหวจะมีแนวโน้มการแยกตัวออกจากสังคม เก็บตัว มีความผูกพันกับผู้อื่นต่ำ ไม่กล้าแสดงออก มีความเชื่อในอำนาจภายนอกตน และไวต่อความรู้สึก ถูกปฏิเสธ (McWhirter. 1990) นอกจากนี้ ความว้าเหวมักเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีลักษณะบุคลิกภาพ เช่น ขี้อาย เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ขาดทักษะทางสังคม (วรวิทย์ ธนประกฤติ. 2545 : 1 – 2) รวมทั้งความว้าเหวจะสัมพันธ์กับทัศนคติทางลบ การตำหนิตนเอง ความเปราะบาง การไม่มีความสุข (McWhirter. 1990)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กในสถานสงเคราะห์เป็นเด็กที่มีความโดดเดี่ยว อ้างว้าง ว้าเหว่ มีผลทำให้สุขภาพจิตและพัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ และสังคม ด้อยกว่าเด็ก ที่ได้รับความรัก ความอบอุ่นจากบิดามารดา ซึ่งตรงกับคู่มือการบริหารจัดการแนะแนว ของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 36) กล่าวว่าการไม่ได้รับความรักความผูกพันจากครอบครัว เพื่อน หรือบุคคลทั่วไป เป็นผลให้บุคคลเกิดความว้าเหว่และรู้สึกว้าเหว่อยู่อย่างโดดเดี่ยว อ้างว้าง มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะรักและเป็นที่รัก ความต้องการความรักและการมีส่วนร่วมมีหลาย ระดับ เริ่มต้นจากความต้องการการยอมรับจากผู้อื่นหรือกลุ่มที่ตนพอใจ แล้วพัฒนามาเป็นการยอมรับ ในตนเอง หากความรู้สึกนี้ยังคงอยู่ โดยที่ขาดการช่วยเหลืออาจทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา มากมาย อาทิเช่น ความวิตกกังวล ความซึมเศร้า ความเครียด เป็นต้น และมักจะตัดสินใจทำอะไร ลงไปโดยขาดการยั้งคิด โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ ทั้งสภาพ ร่างกายและจิตใจ ตลอดถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมภายนอก ด้วยสภาพจิตใจที่อ่อนไหว อ่อนแอ และ ไม่มั่นคง บางครั้งอาจส่งผลให้เกิดความวิตกกังวล หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ จึงต้องได้รับการชี้แนะหรือแนะแนวทางที่ถูกต้องในการปฏิบัติตน (ปริญสุทธิ โรงสะอาด. 2546 : 1 – 2) เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยหากเด็กไม่สามารถปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นอยู่และความเป็นจริงที่เกิดขึ้น จะส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกว้าเหว่ได้

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความว้าเหว่และวิธีลดความว้าเหว่ของ เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ที่มีอายุระหว่าง 11 – 18 ปี และกำลังศึกษา อยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนวัดสระแก้ว ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกการสร้าง โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว่ของเด็กในสถานสงเคราะห์ ซึ่งประกอบด้วยการให้คำปรึกษากลุ่มและ การใช้กิจกรรมกลุ่ม

การให้คำปรึกษากลุ่ม เป็นวิธีหนึ่งที่น่าสนใจในการลดความว้าเหว่ของเด็ก เพราะการให้ คำปรึกษากลุ่มเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มได้มีโอกาสสำรวจตนเอง แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น กล้าเผชิญปัญหา ยอมรับความจริงของชีวิต ภายใต้บรรยากาศแห่งการยอมรับ ไว้วางใจ ความอบอุ่น และเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้มีการตรวจสอบ ตัวเองและเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุดสำหรับเขา และจากการที่บรรยากาศในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ที่มีการยอมรับซึ่งกันและกัน ทำให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นที่จะแสดงความคิดเห็นในการกระทำของตน ได้ระบายความรู้สึก อารมณ์ ทศนคติ และปัญหาที่เขาประสบอยู่ เป็นผลให้แต่ละคน ได้เข้าใจตนเอง และมีโอกาสเรียนรู้ข้อมูลที่จำเป็นในการแก้ปัญหา (วัชร ทรัพย์มี. 2549 : 1 - 22) นอกจากนี้ การศึกษาของสุนทรี ศุภรบุญย์ (2546 : 154) ยังพบว่าเด็กวัยรุ่นที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบ พิจารณาเหตุผลและอารมณ์มีความรู้สึกมีปมด้อยในตนเองลดลงมากกว่าเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมการให้

คำปรึกษากลุ่ม เช่นเดียวกับลอง (Long. 1989 : 53 -57) ที่ศึกษาผลการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อลดความว้าเหวของเด็กชั้นมัธยม ที่ต้องอยู่คนเดียวตามลำพังหลังเลิกเรียน โดยไม่มีผู้ดูแล เนื่องจากพ่อแม่ไปทำงาน ผลการศึกษาพบว่า การให้คำปรึกษากลุ่มสามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กที่ต้องอยู่คนเดียวตามลำพัง ได้อย่างมีนัยสำคัญ

ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เป็นการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยรวม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลทุกคน (คมเพชร จัตรสุภกุล. 2546 : 14) ดังเช่น การศึกษาของวิไลรัตน์ หิรัญสุขโชติ และคณะ (2550 : 66) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านมหาเมฆ ผลการวิจัยปรากฏว่าการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์ มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นในด้านการมองตนเองเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำการให้คำปรึกษากลุ่มมาใช้ในการลดความว้าเหวของเด็ก โดยมีการนำเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่มนำมาใช้ร่วมกับกิจกรรมกลุ่ม เพื่อสร้างเป็นโปรแกรมที่ใช้ลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์ความว้าเหว ทั้งทางด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม เพื่อให้เด็กได้คลายความว้าเหวและเข้าถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่าง ๆ ของตนเอง ทำให้สามารถลดความว้าเหวได้อย่างเหมาะสม เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดความว้าเหว ซึ่งจะสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่นในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนทำให้เกิดการยอมรับของบุคคลในสังคม เพื่อเด็กเหล่านี้จะได้เติบโตตามขั้นของการพัฒนาการของเด็กอย่างสมบูรณ์ เป็นบุคคลที่มีศักยภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว โดยแยกตามเพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อน
2. เพื่อเปรียบเทียบความว้าเหวของเด็กก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงระดับของความว่าเหวของเด็กเมื่อแยกตามเพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อน รวมทั้งผลของการใช้โปรแกรมเพื่อลดความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางต่อผู้บริหาร ครูแนะแนวและครูประจำชั้นที่เกี่ยวข้องกับเด็กในสถานสงเคราะห์ ได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ และโปรแกรมเพื่อลดความว่าเหว ไปใช้ประโยชน์ในการช่วยลดความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว อายุระหว่าง 11 – 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียน วัดสระแก้ว ประจำปีการศึกษา 2551 จำนวนทั้งสิ้น 272 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ได้แก่ เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วที่มีอายุระหว่าง 11 – 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนวัดสระแก้ว ประจำปีการศึกษา 2551 จำนวน 272 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว่าเหว เป็นเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วที่มีอายุระหว่าง 11 – 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่มีคะแนนความว่าเหวสูง จากการตอบแบบวัดความว่าเหว ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 80 ขึ้นไป จำนวน 44 คน จากนั้นพิจารณาเด็กที่มีคุณลักษณะครบ ตามตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษาแล้ว พบว่าส่งผลต่อความว่าเหวสูง คือ มีการย้ายถิ่นฐาน มีระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ไม่ถึง 1 ปี และ 1 ปีขึ้นไปถึง 3 ปี รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่ำ จำนวน 23 คน จากนั้นสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรมและสุ่มอย่างง่ายมาจำนวน 12 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ มีดังนี้

1.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1.1 เพศ

- 1.1.2 การย้ายถิ่นฐาน
- 1.1.3 ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์
- 1.1.4 การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร
- 1.1.5 ความสัมพันธ์กับเพื่อน
- 1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความว่าเหว
- 2. ตัวแปรที่ใช้ในการพัฒนาเพื่อลดความว่าเหวของเด็ก
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมเพื่อลดความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความว่าเหว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ความว่าเหว** หมายถึง การรับรู้ถึงความรู้สึกที่ไม่มีความสุข เป็นความไม่สุขสบายทางด้านจิตใจที่เกิดขึ้นจากการสูญเสียสัมพันธภาพระหว่างกัน การติดต่อสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสังคมลดลง มีความรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น ขาดความผูกพัน โดดเดี่ยว อ้างว้าง และขาดที่พึ่ง รู้สึกตนไม่มีค่า ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก และมีแนวโน้มแยกตัวออกจากสังคม โดยจำแนกองค์ประกอบของความว่าเหวเป็น 3 ด้านดังนี้

1.1 **ด้านอารมณ์** หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้าง ไร้จุดหมาย ช่วยเหลือตนเองได้น้อย มีความขัดแย้งระหว่างความต้องการและสัมพันธภาพที่ได้รับจริง ทำให้เกิดความรู้สึกทุกข์ใจ รู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง รู้สึกขาดความรักความอบอุ่น ขาดความผูกพัน และมีความรู้สึกว่าตนเองด้อยค่า

1.2 **ด้านความคิด** หมายถึง กระบวนการทางความคิดที่บุคคลที่ว่าเหวมักจะคิดคำนึงแต่เรื่องตนเอง ได้แก่ การมองตนเองและผู้อื่นในทางลบ และไม่ไว้วางใจในสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

1.3 **ด้านพฤติกรรม** หมายถึง การแสดงออกในด้านการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดความว่าเหว ได้แก่ การแยกตนเองออกจากสังคม ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่คนเดียวและทำกิจกรรมตามลำพัง เช่น อ่านหนังสือ หรือดูทีวี รวมทั้งการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นทำได้ยากเมื่อต้องการสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่ ๆ

2. **เด็ก** หมายถึง เด็กชายและหญิงอายุระหว่าง 11 – 18 ปี ซึ่งอยู่ในสถานสงเคราะห์ เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ที่ตกอยู่ในสภาพสมควรได้รับการสงเคราะห์ อันเนื่องมาจากประสบปัญหาทางสังคมดังนี้

1. เด็กกำพร้าไม่มีพ่อแม่หรือผู้ปกครอง
2. เด็กที่ครอบครัวแตกแยก
3. เด็กที่ไม่มีที่พึ่ง
4. เด็กที่ครอบครัวยากจนขาดโอกาสทางการศึกษา
5. เด็กที่ถูกทอดทิ้งไม่มีผู้ดูแล

3. **การย้ายถิ่นฐาน** หมายถึง เป็นการย้ายถิ่นฐานบ้านเกิดมาจากจังหวัดอื่น เพื่อมาพักอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์

4. **ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์** หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์จนถึงปัจจุบัน (นับเป็นปี)

5. **การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร** หมายถึง กิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้นนอกเหนือจากตารางเรียนตามเวลาปกติ เช่น กิจกรรมนาฏศิลป์ไทย กิจกรรมดนตรีไทย ดนตรีลูกทุ่ง กิจกรรมกลองยาว กิจกรรมการแสดงลิเก หรือกิจกรรมแม่ไม้มวยไทย รวมถึงกิจกรรมด้านกีฬาต่าง ๆ เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล และตะกร้อ เป็นต้น

6. **ความสัมพันธ์กับเพื่อน** หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อน ที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมอันได้แก่ การพูดคุย การเล่น การแบ่งปันสิ่งของ การปรึกษา การช่วยเหลือกัน และการทำงานร่วมกัน

7. **โปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์** หมายถึง โปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้เด็ก ได้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อให้เด็กได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดของตัวเอง ตระหนักรู้ในความคิดความรู้สึก อันจะนำไปสู่การเข้าใจตนเองมากขึ้น อันประกอบด้วยทำให้คำปรึกษากลุ่มร่วมกับการใช้กิจกรรมกลุ่ม

7.1 **การให้คำปรึกษากลุ่ม** หมายถึง วิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาที่มีสภาพปัญหาและความต้องการคล้าย ๆ กัน โดยให้ผู้รับคำปรึกษาได้ระบายความรู้สึกเกี่ยวกับปัญหาที่เขาเผชิญอยู่อย่างเสรี ปราศจากความกดดันต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษารู้จักและเข้าใจตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง มั่นใจในการกระทำตามความคิด ความสามารถของตนเอง ไม่ลังเลใจ มีเหตุผล ไม่คล้อยตามผู้อื่นโดยปราศจากการใคร่ครวญไตร่ตรอง สามารถเสนอความคิดเห็น คัดค้านและซักถาม ไม่หวั่นไหว ภายใต้อารมณ์แห่งการยอมรับไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความอบอุ่น ซึ่งเป็นผลให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเข้าใจตนเองดีขึ้นและในที่สุดก็สามารถเห็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงตนเองและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การให้คำปรึกษาในครั้งนี้จะมีการนำเทคนิคของการให้คำปรึกษาต่าง ๆ มาใช้ เพื่อให้เหมาะกับเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และสอดคล้องกับนิยามความว้าวุ่น ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา

เป็นขั้นของการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ให้คำปรึกษา และสมาชิกภายในกลุ่ม พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาและสมาชิก เพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้สึกอบอุ่น คั่นเคย มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นที่ยอมรับและได้รับการเอาใจใส่ มีความไว้วางใจกัน และสามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาอย่างเสรี โดยปราศจากความกดดันต่าง ๆ ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีความจริงใจ ยอมรับผู้รับคำปรึกษาโดยปราศจากเงื่อนไขและมีความเข้าใจผู้รับคำปรึกษาเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเกิดความเชื่อมั่นในตนเองในการที่จะเปิดเผยตนเองและกล้าแสดงออกมากขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้สมาชิกในกลุ่มได้แสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาให้มากที่สุด ด้วยเทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การฟัง การตั้งคำถาม การสะท้อนความรู้สึก การทำให้กระจ่าง การเจียบและการสังเกต ตลอดจนการใช้สื่อสารการเล่นต่าง ๆ และการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อช่วยให้สมาชิกเข้าใจตนเองได้ดีขึ้น เข้าใจปัญหาและสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหานั้นได้

ขั้นที่ 3 ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษาให้สมาชิกในกลุ่มสรุปสิ่งที่ได้รับจากการให้คำปรึกษาและการนำไปปฏิบัติ หลังจากนั้นผู้ให้คำปรึกษาสรุปเพิ่มเติมและเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มซักถามเพิ่มเติมอีกครั้ง และผู้ให้คำปรึกษานัดหมายการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป

7.2 กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับสมาชิก เปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนได้มีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ผลของการกระทำของตนเองและผู้อื่น จากข้อมูลย้อนกลับของสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถนำเอาประสบการณ์ที่ได้ไปพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองให้สูงขึ้น กิจกรรมที่นำมาใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง เกม ละคร สถานการณ์จำลองและบทบาทสมมติ โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

โดยให้สมาชิกได้ลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์

โดยให้สมาชิกได้ร่วมกันวิเคราะห์และสรุปจากกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติและอภิปรายร่วมกัน เพื่อให้สมาชิกได้มีความรู้กว้างขึ้น รวมทั้งเพื่อให้สมาชิกได้รู้จักตนเองดีขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

โดยให้สมาชิกรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนของตนเองและจากกลุ่ม โดยการร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม

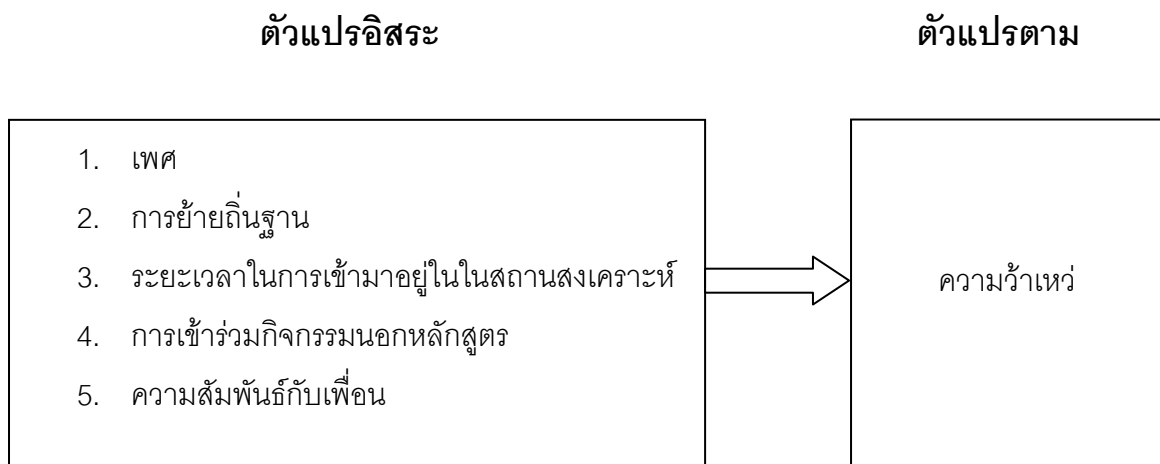
ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

โดยให้สมาชิกได้ร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและจากกลุ่ม โดยการร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม โดยการสังเกตจากความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม

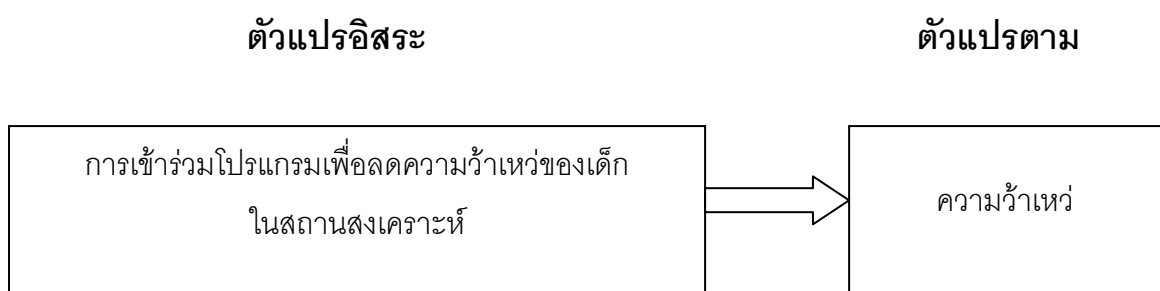
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ซึ่งมีปัจจัยที่ทำให้เกิดความว้าเหวในเด็กแตกต่างกัน คือ เพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อน

ตอนที่ 2 การใช้โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์

สมมติฐานในการวิจัย

1. ระดับความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามเพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรและความสัมพันธ์กับเพื่อน
2. เด็กในสถานสงเคราะห์ที่เข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว่าเหว มีความว่าเหวลดลงจากก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว่าเหว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้ะ
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้ะ
 - 1.1.1 ความหมายของความก้าวหน้ะ
 - 1.1.2 ชนิดของความก้าวหน้ะ
 - 1.1.3 สาเหตุของความก้าวหน้ะ
 - 1.1.4 ผลที่เกิดจากความก้าวหน้ะ
 - 1.1.5 การวินิจฉัยความก้าวหน้ะ
 - 1.1.6 ลักษณะทางอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของบุคคลที่ก้าวหน้ะ
 - 1.1.7 การประเมินความก้าวหน้ะ
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้ะ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็ก
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า
 - 2.1.1 ความหมายของเด็กกำพร้า
 - 2.1.2 สาเหตุการเกิดกำพร้า
 - 2.1.3 สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่ม
 - 3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่ม
 - 3.1.1 ความหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม
 - 3.1.2 จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม
 - 3.1.3 ประโยชน์ของการให้คำปรึกษากลุ่ม
 - 3.1.4 องค์ประกอบของการให้คำปรึกษากลุ่ม
 - 3.1.5 ลักษณะผู้นำกลุ่มที่ดี
 - 3.1.6 ขั้นตอนในการให้คำปรึกษากลุ่ม
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่ม

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

4.1.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

4.1.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

4.1.3 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม

4.1.4 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

4.1.5 เวลาและจำนวนครั้งในการทำกิจกรรมกลุ่ม

4.1.6 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความว่าเหวของเด็ก

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความว่าเหวของเด็ก

1.1.1 ความหมายของความว่าเหว

ผู้ที่สนใจศึกษาและให้ความหมายความว่าเหวไว้ มีดังนี้ คือ

ซีเซ่นวิน (Mahon; & Yarcheski. 1983 : 45 – 52; citing Sesenwein. 1964)

กล่าวว่า ความว่าเหวเป็นความรู้สึกที่ตนเองขาดสัมพันธภาพที่มีความหมายกับบุคคลอื่น

ยัง (Peplau; & Perlman. 1982 : 1 – 18 ; citing Young. 1978) กล่าวว่า ความว่าเหวเป็นความรู้สึก จากการที่ตนไม่ได้รับสัมพันธภาพทางสังคมในแบบที่ตนพอใจ หรือเป็นความรู้สึกว่าตน มิได้มีสัมพันธภาพทางสังคมในแบบที่ตนชอบ

เซอร์แมท (Peplau; & Perlman. 1982 : 1 – 18 ; citing Sermat. 1978) กล่าวว่า ความว่าเหวเป็นความรู้สึกที่เกิดจากความขัดแย้งกันระหว่างสัมพันธภาพที่เป็นอยู่ กับสัมพันธภาพในแบบที่ตนต้องการ สัมพันธภาพในแบบที่ต้องการนี้ เป็นสัมพันธภาพที่จินตนาการขึ้น และยังไม่เคยได้รับมาก่อน

ฟรานซิส (Rogers 1989 : 16 – 21 ; citing Francis. 1981) กล่าวว่า ความว่าเหวเป็นความรู้สึกที่ทำให้ทุกข์ใจมาก เป็นปฏิกิริยาตอบสนองที่คลุมเครือ ทำให้เกิดความรู้สึกท้อแท้ที่ไร้เหตุผลชัดเจน มีการแยกตัวออกจากบุคคลอื่น รู้สึกตนเองด้อยค่า ไม่มีใครรักและเอาใจใส่ มีความรู้สึกโดดเดี่ยว และอยากแยกตัวจากสังคม

ไวสส์ (Weiss. 1989 : 1 - 16) กล่าวว่า ความว่าเหวเป็นความทุกข์อันเกิดจากการขาดหรือแยกจากบุคคลหรือสิ่งที่ช่วยหนุนความรู้สึกผูกพันด้วย โดยจะมีความรู้สึกบางอย่างคล้ายความกังวลในการแยกจาก อาจแสดงออกในลักษณะความวิตกกังวล ความหงุดหงิด กระวนกระวาย หรือความรู้สึกว่างเปล่าได้

จากนิยามความว้าเหว่ดังกล่าวข้างต้น พบว่าทุก ๆ นิยามของความว้าเหว่ จะมีความเหมือนกัน 3 ประการคือ

1. ความว้าเหว่เกิดจากความบกพร่องเกี่ยวกับสัมพันธภาพทางสังคมของบุคคล
2. ความว้าเหว่เป็นปรากฏการณ์ด้านความรู้สึกที่รับรู้ได้ด้วยตนเอง มีความแตกต่างจากการอยู่คนเดียว หรือความโดดเดี่ยว ในการติดต่อกับผู้อื่นจะทำให้เกิดความว้าเหว่ขึ้นได้ เมื่อคนเราเกิดความไม่พอใจในคุณภาพของการติดต่อสัมพันธ์นั้น
3. ความว้าเหว่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความทุกข์ทรมานทางใจ

นอกจากนี้ เบรนนัน (Peplau; & Perlman. 1982 : 1 – 18 ; citing Brennan. 1982) ได้กล่าวถึง ลักษณะบุคลิกภาพของวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์สูงกับความว้าเหว่ ได้แก่ วัยรุ่นที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ วิตกกังวล รู้สึกว่าตนไม่มีอำนาจ พูดถึงตนเองในทางลบ มีเจตคติทางลบกับผู้อื่น กลัวความใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้อื่น ไม่ไว้วางใจผู้อื่น มีบุคลิกภาพเมินเฉย ไร้จุดหมายหมาย เก็บตัว ซื่อาย ขาดความกล้าแสดงออก เห็นแก่ตัว และขาดทักษะทางสังคม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความว้าเหว่ หมายถึง การรับรู้ถึงความรู้สึกที่ไม่มีความสุข เป็นความไม่สุขสบายด้านจิตใจที่เกิดขึ้นจากการสูญเสียสัมพันธภาพระหว่างกันและกัน การติดต่อสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสังคมลดลง มีความรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น ขาดความผูกพัน โดดเดี่ยว อ้างว้าง และขาดที่พึ่ง รู้สึกตนไม่มีค่า ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าแสดงออก และมีแนวโน้มแยกตัวออกจากสังคม

1.1.2 ชนิดของความว้าเหว่

ไวสส์ (Zack. 1985 : 403 – 413 ; citing Weiss. 1973) แบ่งความว้าเหว่ออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1. ความว้าเหว่ด้านอารมณ์ (Emotional Loneliness) เกิดจากการขาดความผูกพันที่ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น ทำให้ไม่มีสิ่งยึดเหนี่ยวด้านอารมณ์ที่ไว้วางใจ เช่น พ่อแม่ เพื่อนสนิท คู่สมรส
2. ความว้าเหว่ด้านสังคม (Social Loneliness) เกิดจากการขาดการติดต่อกับเครือข่ายทางสังคม ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ที่ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม บุคคลจึงแสวงหากลุ่มบุคคล กลุ่มสังคมที่เข้าใจและยอมรับเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม เมื่อบุคคลขาดเครือข่ายทางสังคมจึงทำให้เกิดความว้าเหว่ด้านสังคม

มัสทาคาส (Zack. 1985 : 403 -413 ; citing Moustakas. 1961) แบ่งความว้าเหวตามเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นเป็น 2 ชนิด คือ

1. ความว้าเหวในภาวะที่เป็นอยู่ (Existential Loneliness) เป็นความว้าเหวแท้จริงที่บุคคลทุกคนต้องเผชิญ โดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น ความว้าเหวที่เกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในชีวิต ความเศร้าโศก การมีชีวิตอยู่กับความตาย การสูญเสียบุคคลที่รัก การสูญเสียหน้าที่ของร่างกาย

2. ความว้าเหวจากความวิตกกังวล (Anxiety Loneliness) เป็นความว้าเหวที่เกิดจากความขัดแย้งภายในจิตใจที่สะสมไว้เป็นเวลานาน เป็นความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่เป็นจริงกับการแสดงออกของตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกขาดความผูกพันกับคนอื่น ความรู้สึกมีคุณค่าลดลง มีชีวิตอยู่อย่างไร้จุดหมาย กลัวการอยู่คนเดียว ความว้าเหวชนิดนี้สามารถป้องกันหรือขจัดออกโดยการมีกิจกรรมหรือการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น การทำงาน

ฟรานซิส (Rogers 1989 : 16 – 21 ; citing Francis : 1981) แบ่งความว้าเหวออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1. ความว้าเหวปฐมภูมิ (Primary Loneliness) เป็นความว้าเหวที่เกิดขึ้นได้ตามปกติในขณะที่อยู่คนเดียว

2. ความว้าเหวทุติยภูมิ (Secondary Loneliness) เป็นความว้าเหวที่เกิดจากการพลัดพราก การสูญเสียบุคคลหรือสิ่งของอันเป็นที่รัก

ชูลท์ซ (Shultz. 1993 : 432 - 450) แบ่งความว้าเหวตามระยะเวลาออกเป็น 3 ชนิด ดังนี้

1. ความว้าเหวชั่วคราว (Transient Loneliness) เป็นความว้าเหวที่เกิดขึ้นได้ตามปกติในขณะที่อยู่คนเดียว

2. ความว้าเหวที่เกิดเนื่องจากสถานการณ์ (Situational Loneliness) เป็นความว้าเหวที่เกิดจากการมีสถานการณ์บางอย่างเกิดขึ้นในชีวิต ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมในสังคม เช่น การย้ายถิ่นฐาน การแยกจากบุคคลอันเป็นที่รัก การออกจากงาน การเกษียณอายุราชการ หรือจากสถานการณ์ที่สำคัญ เช่น การตาย การสูญเสียบุคคลใกล้ชิด การหย่าร้าง การพลัดพราก รวมทั้งการสูญเสียการมองเห็น การได้ยิน ซึ่งเป็นสาเหตุของความเครียดที่รุนแรง ความว้าเหวชนิดนี้อาจเกิดขึ้นและดำรงอยู่เป็นระยะเวลานาน โดยเฉลี่ยไม่เกิน 1 ปีและจะหายไปเมื่อบุคคลปรับตัวต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้

3. ความว่าเหวเรื้อรัง (Chronic Loneliness) เป็นความว่าเหวที่เกิดจากการขาดสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดหรือไม่พึงพอใจในสัมพันธภาพ ความว่าเหวชนิดนี้อาจนานถึง 2 ปี หรือมากกว่า มักเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีปัญหาหรือมีความบกพร่องเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ที่สะสมมาตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้มีความลำบากในการที่จะมีสัมพันธภาพกับคนอื่น ๆ ความว่าเหวจะแอบแฝงและซ่อนเร้นภายในจิตใจ และเมื่อความว่าเหวเกิดขึ้นอย่างเรื้อรัง จะมีผลทำให้ร่างกายและสุขภาพเสื่อมลงยากที่จะแก้ไขได้ บุคคลกลุ่มนี้ต้องการความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพ

1.1.3 สาเหตุของความว่าเหว

เชเวอร์ (Shaver, 1982 : 122 – 147) ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกว่าเหว เกิดจากปัจจัยจากสถานการณ์ และลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล โดยปัจจัยจากสถานการณ์จะมีผลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพที่ลดน้อยลง ส่วนลักษณะส่วนบุคคล จะเกี่ยวข้องกับระยะเวลาของการมีความรู้สึกว่าเหว ว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกว่าเหวตลอดเวลาหรือยาวนานเพียงใด และทั้งสองปัจจัยนี้ก็จะส่งผลต่อความรู้สึกว่าเหว สำหรับอิทธิพลขององค์ประกอบต่อปัจจัยทั้งสองนั้นมีดังนี้

1. อิทธิพลจากสถานการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์ที่ลดการติดต่อทางสังคมกับบุคคลอื่น และเป็นเหตุส่งเสริมสำหรับความรู้สึกว่าเหว เช่น การหย่าร้าง หรือการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก การแยกจากครอบครัวเพื่อไปอยู่ในที่แห่งใหม่ อาจเพื่อการศึกษาหรือย้ายที่อยู่ การเปลี่ยนแปลงสถานภาพด้านการเงิน ตำแหน่ง การหนีออกจากบ้าน และความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นราบรื่นเริ่มมีอุปสรรค เป็นต้น

2. อิทธิพลจากลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล จะทำให้อิทธิพลจากสถานการณ์ที่ได้กล่าวมาแล้วส่งผลต่อความรู้สึกว่าเหวมากขึ้น คือ การขาดทักษะทางสังคมที่เหมาะสม ขี้อาย เก็บตัว ไม่กล้าแสดงออก มีความขัดแย้งในอารมณ์และเครียด มักจะมีความวิตกกังวลและซึมเศร้า ไม่มีความยินดีในตัวเอง มีความมั่นใจในตนเองต่ำ ดูถูกตัวเอง และมีทัศนคติทางลบในการดำเนินชีวิต มีความไม่เป็นมิตรและมองโลกในแง่ร้าย

3. ทักษะทางสังคม และรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ โดยจะรู้สึกไม่ยอมรับผู้อื่น พุดน้อย ไม่กล้าเปิดเผยตนเอง หรือเปิดเผยตนเองอย่างผิดแบบแผน รวมทั้งไม่ยอมรับตนเองด้วย สรุปความว่าเหวจะมีมากเมื่อความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกระทบกระเทือน โดยเฉพาะความคุ้นเคยและความเปิดเผยระหว่างกัน ร่วมกับระยะเวลาที่มีปฏิสัมพันธ์กันบกพร่อง

4. การสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับและวิธีเผชิญความรู้สึกว่าเหว่ การสนับสนุนทางสังคมจะช่วยให้มองเห็นปัญหาและแก้ปัญหาได้ ลดความวิตกกังวล ส่วนวิธีเผชิญความรู้สึกนั้นใช้กลยุทธ์หลายอย่างด้วยกัน เช่น ลดความต้องการที่ไม่จำเป็นลง เพิ่มปริมาณและคุณภาพของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และประเมินความต้องการของตนเองใหม่ โดยลดความคาดหวังให้ใกล้เคียงกับความจริง

เช่นเดียวกับ จูทามาต ฉัตรโอฬารกุล (2547 : 68) ได้ทำการศึกษาความว่าเหว่ของเยาวชนหญิงที่กระทำผิดกฎหมาย พบว่า ปัจจัยที่มีส่วนสัมพันธ์กับความว่าเหว่ โดยมีผลทำให้เกิดความว่าเหว่สูง ได้แก่

1. การปรับตัวทางด้านครอบครัว โดยเยาวชนที่มีการปรับตัวทางด้านครอบครัวไม่ดี จะมีความว่าเหว่สูงกว่าเยาวชนที่มีการปรับตัวด้านครอบครัวดี ซึ่งการปรับตัวด้านครอบครัวคือการที่เยาวชนมีการรับรู้และยอมรับสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับบิดามารดา รวมไปถึงบรรยากาศทางอารมณ์ภายในบ้าน เมื่อได้รับการอบรมเลี้ยงดูเป็นอย่างดีและได้รับความรักความเอาใจใส่เพียงพอ จะทำให้นุคคลมีความพึงพอใจกับสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับผู้อื่น

2. การย้ายถิ่นฐาน โดยพบว่าเยาวชนที่กระทำผิดที่มีการย้ายถิ่นฐานจากบ้านเกิดที่อยู่จังหวัดอื่น แต่เข้ามาอาศัยและถูกจับกุมในกรุงเทพมหานคร มีความว่าเหว่สูงกว่าเยาวชนที่ไม่ได้ย้ายถิ่นฐาน เนื่องจากเยาวชนที่มีบ้านเกิดที่กรุงเทพฯ จะมีญาติพี่น้องมาเยี่ยมค่อนข้างบ่อยครั้งกว่า เนื่องจากการเดินทางที่สะดวกจึงเดินทางมาได้บ่อยกว่า ส่วนเยาวชนที่มีบ้านเกิดอยู่ต่างจังหวัด ญาติพี่น้องไม่สามารถมาเยี่ยมได้บ่อย นาน ๆ ถึงจะมาเยี่ยมสักครั้ง จึงเกิดการขาดการติดต่อจากบุคคลที่ใกล้ชิด

3. เยาวชนที่เคยคิดฆ่าตัวตายมีความว่าเหว่สูงกว่าเยาวชนที่ไม่เคยคิดฆ่าตัวตาย อันเนื่องมาจาก เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายที่มีความว่าเหว่สูง มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ดังงานวิจัยของ แม็คไกวท์เทอร์ (McWhirter.1997 : 460 - 469) ที่กล่าวว่า ความว่าเหว่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเอง และในรายงานการวิจัยของ ฐปณีย์ ตั้งจิตภักดีสกุล (2545 : 43 - 54) พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองในเด็กและเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความคิดฆ่าตัวตายและความสิ้นหวัง กล่าวคือ เยาวชนที่มีความว่าเหว่สูงอาจจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำซึ่งนำไปสู่ความสิ้นหวังและคิดฆ่าตัวตายในที่สุด

นอกจากนี้ การานากิ และ คาเลนซี อะซิติ (จูทามาต ฉัตรโอฬารกุล : 2547 : 2 ; อ้างอิงจาก Galanaki; & Kalantzi - Azizi : 1999) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของความว่าเหว่และความไม่พึงพอใจทางสังคมของเด็กในโรงเรียน ที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนพบว่า เพศหญิงมีความว่าเหว่มากกว่าเพศชาย

แต่จากการศึกษาของ วรวิทย์ ธนประภฤติ (2545 : 75 - 78) ที่ศึกษาความว้าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่นกลับพบว่า นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกันจะมีความว้าเหว่ไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดความว้าเหว่สูง ได้แก่

1. ระดับชั้น โดยพบว่านักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นที่ต่างกันจะมีความว้าเหว่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งนักเรียนชั้น ม. 2 จะมีความว้าเหว่มากที่สุด อันเนื่องมาจาก นักเรียนในระดับชั้น ม. 2 ขาดสิ่งเร้าใหม่ ๆ และยังไม่ถึงเวลาของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางการเรียนและที่อยู่อาศัย รวมทั้ง ม. 2 เป็นช่วงที่มีการปรับตัวในการอยู่หอพักและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมาระยะหนึ่งแล้ว

2. กิจกรรมนอกหลักสูตร โดยนักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร มีความว้าเหว่มากกว่านักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ซึ่งกิจกรรมนอกหลักสูตรเป็นกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้มีขึ้นนอกเหนือจากตารางตามปกติ เช่น นาฏศิลป์ไทย กิจกรรมดนตรีไทย ดนตรีลูกทุ่ง เป็นต้น โดยจากรายงานสรุปว่า การที่นักเรียนไม่มีกิจกรรมทำในช่วงเวลาว่างและการที่ไม่มีกิจกรรมทำร่วมกับเพื่อนทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว้าเหว่

3. ความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยพบว่าคะแนนความว้าเหว่ของนักเรียนประจำวัยรุ่นสัมพันธ์กับคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนของนักเรียนประจำวัยรุ่นในทิศทางตามกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งถ้านักเรียนมีความสัมพันธ์ไม่ดีกับเพื่อน นักเรียนจะมีความว้าเหว่มาก

1.1.4 ผลที่เกิดจากความว้าเหว่

ความว้าเหว่ทำให้เกิดความเจ็บป่วยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

ด้านร่างกาย : บุคคลจะเกิดความน่าเบื่อหน่าย อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร คลื่นไส้ ปวดท้อง น้ำหนักลด ปวดศีรษะ แบบแผนการนอนหลับเปลี่ยนแปลง เช่น นอนหลับมากผิดปกติหรือนอนไม่หลับ และทำให้การทำงานของระบบภูมิคุ้มกันลดลง

ด้านจิตใจ : บุคคลจะมีพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้ (Hoffman, 1991 : 297 - 301)

1. แบบแผนทางด้านอารมณ์ (Affective Pattern) บุคคลจะมีความรู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้าง ไร้จุดหมาย ช่วยเหลือตนเองได้น้อย มีความขัดแย้งระหว่างความต้องการและสัมพันธภาพที่ได้รับจริง มีความรู้สึกโกรธ สับสน เก็บกด อารมณ์แปรปรวน ขาดความผูกพัน ซึมเศร้า หวาดกลัว สิ้นหวัง ไร้อำนาจ ขาดความผูกพัน ไม่สามารถติดต่อกับบุคคลอื่นได้ ไม่สนใจตนเอง รู้สึกผิด เมื่อมีความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยจะวิตกกังวลสูง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองลดลง

2. แบบแผนด้านความคิด (Cognitive Pattern) มักจะตำหนิตนเอง การเรียนรู้ ความจำ การแปลความหมายของข้อมูลและกระบวนการของความคิดบิดเบือน เกิดความลังเล ตัดสินใจไม่ได้ ขาดความเชื่อมั่น คิดหมกมุ่นในเรื่องของตนเอง เกิดความล้มเหลวในการสร้างสัมพันธภาพ

3. แบบแผนด้านพฤติกรรม (Behavioral Pattern) รู้สึกว่าตนเองอยู่ตามลำพังคนเดียว มีอคติ เป็นคนที่เข้มงวด แยกตนเองออกจากสังคม ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่คนเดียวและทำกิจกรรมตามลำพัง เช่น อ่านหนังสือ ดูทีวี อาจมีพฤติกรรมการใช้ยาหรือสารเสพติด เช่น สุรายานอนหลับ

1.1.5 การวินิจฉัยความว่าเหว่

เพปบลัว มิเชลและโม่ราซ (Peplau; & Perlman. 1982 : 136 ; citing Peplau, Micieli & Morasch. 1980) ได้กล่าวถึงการวินิจฉัยความว่าเหว่ว่า ควรใช้ทั้งความคิด อารมณ์และพฤติกรรมเป็นแนวทางในการพิจารณาความว่าเหว่ แม้ว่าความว่าเหว่จะเป็นประสบการณ์ทางอารมณ์ที่เศร้าโศก แต่เกณฑ์ทางอารมณ์เพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอที่จะระบุว่าประสบการณ์ที่ไม่สบายใจนั้น คือความว่าเหว่ จึงมีการใช้แนวทางพฤติกรรมประกอบการพิจารณาความว่าเหว่ด้วย โดยใช้พฤติกรรมหลาย ๆ อย่าง ในการระบุว่ามีความว่าเหว่เกิดขึ้น เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมน้อย การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ยาก หรือความรู้สึกไม่พึงพอใจในรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ในสังคม จากหลักการจะเห็นว่าการอยู่คนเดียวอาจไม่เกี่ยวข้องกับความว่าเหว่ เพราะบุคคลอาจมีความสุขกับการอยู่คนเดียวได้ แต่เมื่อบุคคลไม่มีความสุขเพราะรู้สึกว่าอยู่คนเดียวบ่อย ๆ ก็อาจจะเรียกได้ว่าเป็นความว่าเหว่ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าความว่าเหว่ยังเกี่ยวข้องกับความคิดของบุคคล กล่าวคือบุคคลที่ว่าเหว่จะมีความต้องการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลที่ใกล้ชิดบ่อยครั้งขึ้น ดังนั้นเมื่อพิจารณาประสบการณ์ความว่าเหว่จึงต้องพิจารณาจาก พื้นฐานทางความคิด อารมณ์และพฤติกรรมประกอบกันทั้งหมด

1.1.6 ลักษณะทางอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของบุคคลที่ว่าเหว่

รูคและเพปบลัว (Peplau; & Perlman.1982 : 352 – 355 ; citing Rook; & Peplau. 1982) จำแนกลักษณะเฉพาะทางอารมณ์ ความคิดและพฤติกรรมของบุคคลที่ว่าเหว่ ดังนี้

1. แบบแผนทางอารมณ์ (Affective Patterns)

ความว่าเหว่เป็นประสบการณ์ที่ไม่น่าพึงพอใจ โดยมีงานวิจัยที่กล่าวถึงความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับความว่าเหว่ เช่น รูบินสไตน์และเชเวอร์ (Perlman; & Peplau , 1982 : 353 cited in Rubenstein; & Shaver. 1982) ได้แบ่งความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับความว่าเหว่ไว้เป็นแบบแผนทางอารมณ์ 4 แบบ คือ ความรู้สึกสิ้นหวัง ความรู้สึกเศร้า ความรู้สึกเบื่อหน่ายไม่อยากอดทน และความรู้สึกรังเกียจตัวเอง บุคคลที่ว่าเหว่มากกว่า 60 % จะมีความรู้สึกเหล่านี้มากกว่า 1 แบบ รวมทั้งยัง (Perlman; & Peplau , 1982 : 353 ; citing Young. 1982) กล่าวว่า วิธีจัดการกับความว่าเหว่ของแต่ละบุคคลควรพิจารณาว่า บุคคลนั้นมีความว่าเหว่ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกแบบใด เช่น ความ

ว่าเหวที่ประกอบด้วยความรู้สึกโศกเศร้าเสียใจร่วมกับความรู้สึกซึมเศร้า หรือความรู้สึกทุกข์ใจ กังวลใจร่วมกับความกลัว หรือร่วมกับความรู้สึกโกรธและขมขื่น นอกจากนี้ ความว่าเหวยังมีความสัมพันธ์สูงกับความรู้สึกซึมเศร้า โดยความรู้สึกซึมเศร้าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงสัมพันธภาพทางสังคมของบุคคล เช่น การหย่าร้าง การเป็นหม้าย และการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมนี้ จึงเป็นชนวนนำไปสู่ความรู้สึกว่าเหว

2. แบบแผนความคิด (Cognitive Patterns)

อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการทางความคิดที่สำคัญ ที่เป็นสาเหตุหรือเกิดขึ้นควบคู่กับความว่าเหว มีอยู่ 3 ประการ ได้แก่

2.1 การที่บุคคลมองตนเองและสัมพันธภาพของตนเองกับผู้อื่น

2.2 การที่บุคคลมุ่งความสนใจในประสบการณ์ของตนเองโดยเฉพาะความรู้สึกภายในของตน

2.3 การมองตนเองและผู้อื่นในทางลบ

ดังนั้น การช่วยเหลือบุคคลที่ว่าเหว นักจิตวิทยาการให้คำปรึกษาจำเป็นต้องทราบเกี่ยวกับ การให้ความหมายของบุคคลต่อสถานการณ์ทางสังคมของตนเอง ความรู้สึกว่าเหวมักเริ่มจากการตำหนิตนเองว่าล้มเหลวทางด้านสังคม ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะรู้สึกซึมเศร้ามากขึ้น บันทึบความพยายามที่จะปรับปรุงสัมพันธภาพทางสังคมของตนให้ลดต่ำลง นอกจากนี้ยัง (Perlman; & Peplau , 1982 : 353 - 355 ; citing Young. 1982) กล่าวว่า นักจิตวิทยาการให้คำปรึกษาจะต้องเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตนเอง และการประเมินสัมพันธภาพทางสังคมของบุคคล จึงจะสามารถเข้าใจความรู้สึกและการกระทำของบุคคลที่ว่าเหวได้อย่างถูกต้อง

ไวสส์ (Perlman; & Peplau , 1982 : 355 ; citing Weiss. 1973) กล่าวว่า บุคคลที่ว่าเหว มักให้ความสำคัญเกี่ยวกับตนเอง และประสบการณ์ของตนเองมากจนเกินจริง รวมทั้งมักเป็นคนที่ระแวงระวังจนเกินเหตุ กังวลต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม และอ่อนไหวต่อบทบาททางสังคมที่มากกระทบตนเองแม้เพียงเล็กน้อย ส่งผลให้บุคคลที่ว่าเหวมีแนวโน้มที่จะให้ความหมายที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง และไม่เป็นมิตรกับผู้อื่น หรือมุ่งหวังความรักจากผู้อื่นมาก

เพิร์ลแมนและเพปปลิว (Perlman; & Peplau , 1982 : 354) กล่าวว่า บุคคลที่ว่าเหวส่วนมาก เป็นคนที่สนใจเฉพาะตนเอง คิดประเมินตนเองและผู้อื่นในแง่ลบ

การ์ดอน (Perlman; & Peplau , 1982 : 355 ; citing Gordon. 1976) กล่าวว่า การที่บุคคลมีทัศนคติที่เกลียดสังคม ไม่ไว้วางใจสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และไม่ให้ความสนใจต่อการสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่ ๆ ทำให้บุคคลกลายเป็นคนที่ว่าเหว การสังคมนทางวัฒนธรรม

ที่มุ่งเน้นความสำเร็จของสัมพันธภาพทางสังคม ทำให้บุคคลหย่าร้าง หรือไม่มีสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดกับใคร คิดว่าตนเองเป็นบุคคลที่ล้มเหลว

ดังนั้น วิธีการบำบัดบุคคลที่ว้าเหว่ จึงไม่ควรจำกัดอยู่ที่การกล่าวถึงความรู้สึกที่เจ็บปวดจากความว้าเหว่ แต่ควรคำนึงถึงรูปแบบทางความคิดที่ทำให้ความว้าเหว่นั้นทวีความรุนแรงขึ้น

กระบวนการทางความคิดที่เกี่ยวข้องกับความว้าเหว่ จะมุ่งเน้นที่แบบแผนของความขัดแย้งทางความคิดของความว้าเหว่ (Cognitive Discrepancy Model of Loneliness) เป็นสำคัญขององค์ประกอบของความว้าเหว่ที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนทางอารมณ์ พฤติกรรม และความคิดจิตใจที่บุคคลนั้นได้รับรู้และตั้งมาตรฐานไว้ในใจ เมื่อพิจารณาตามหลักการของแบบแผนของความขัดแย้งทางความคิด ความว้าเหว่เป็นการตอบสนองต่อการรับรู้ของบุคคลว่าล้มเหลว เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานของสัมพันธภาพทางสังคมที่ตนตั้งไว้ในใจ ความขัดแย้งทางความคิดนี้มาจากมุมมองภายในตัวของบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งที่บุคคลรับรู้และประเมินตนเองและสังคมของตนเองว่าเป็นเช่นใด ดังนั้นภายใต้สัมพันธภาพทางสังคมแบบเดียวกัน บุคคลหนึ่งอาจรู้สึกว้าเหว่ ขณะที่บุคคลอีกคนหนึ่งอาจจะรู้สึกพึงพอใจในสัมพันธภาพทางสังคมนั้น ดังนั้น ความว้าเหว่จึงสามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ด้วยการเปลี่ยนความคิดที่เป็นมาตรฐานทางสังคมของบุคคลนั้น

เพปล์วและคณะ (Perlman; & Peplau , 1982 : 128 ; citing Peplau ; et al. 1982) จึงสนับสนุนวิธีทางปัญญา (Cognitive Approach) ในการบำบัดความว้าเหว่หลักการที่สำคัญที่สุดของวิธีการทางปัญญา คือ ความเชื่อที่ว่าความคิดหรือการรับรู้ของบุคคลเป็นสาเหตุของความว้าเหว่ โดยความคิดเป็นสื่อกลางระหว่างความรู้สึกกับพฤติกรรมทางสังคมกับประสบการณ์ความว้าเหว่ที่เกิดขึ้น

3. แบบแผนทางพฤติกรรม (Behavior Patterns)

การวิจัยเกี่ยวกับแบบแผนทางพฤติกรรมของผู้ว้าเหว่ มีการศึกษาวิจัยน้อยมาก อย่างไรก็ตาม อาจสรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมอาจเป็นปัจจัยที่สำคัญ แต่ยังไม่แน่ชัดว่าทักษะทางสังคมเป็นเหตุหรือผลของความว้าเหว่ มีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่พอสรุปได้ว่า ในการสนทนาของผู้ที่มีความว้าเหว่ มักจะพูดถึงแต่ตนเองและไม่ค่อยตอบสนองต่อคำพูดของผู้อื่น และมีการเปิดเผยตนเองในเรื่องส่วนตัวเป็นบางเรื่อง นอกจากนี้ยังพบว่า บุคคลที่ว้าเหว่เป็นคนขี้อายและลังเลที่จะเสี่ยงทางด้านสังคม

1.1.7 การประเมินความว้าเหว่

การประเมินความว้าเหว่อาจทำได้จากการใช้เครื่องมือแบบวัดต่าง ๆ หรือประเมินจากข้อมูลเชิงอัตนัย หรือใช้หลายวิธีร่วมกัน เพื่อให้มีความแม่นยำชัดเจนยิ่งขึ้น โดยทั่วไปมีวิธีการประเมินดังนี้

1. การชักประวัติ

2. การสังเกต

3. การใช้แบบวัดความว้าเหว่ของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย นครลอสแอนเจลิส (University of California , Los Angeles Loneliness Scale : UCLA) แบบวัดนี้มีผู้นำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยจากการศึกษาของ รัสเซลล์ (Russell. 1996) พบว่า แบบวัดความว้าเหว่ UCLA มีค่าความตรงสอดคล้อง ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นสูง ซึ่งสามารถใช้ได้กับประชากรหลากหลาย ทั้งในกลุ่มนักเรียน นักศึกษามหาวิทยาลัย ครู พยาบาล และผู้สูงอายุ

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความว้าเหว่

1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

ผู้ให้ความสนใจและทำการศึกษาเกี่ยวกับความว้าเหว่ไว้ มีดังนี้ คือ

ดี มินซี และ แซคชี (De Minzi; & Sacchi. 2004 : 701 - 709) ได้ทำการพัฒนาแบบวัดความว้าเหว่ เพื่อที่จะประเมินการรับรู้ของความสัมพันธ์กับพ่อแม่และเพื่อนของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมชาวอาร์เจนตินา จำนวน 1,233 คน มีอายุระหว่าง 13 – 16 ปี พบว่ามี 4 ปัจจัย ที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าเหว่คือ การปฏิเสธจากเพื่อน ความไม่เพียงพอในสัมพันธภาพในครอบครัวและการปฏิเสธจากบิดามารดา ความไม่เพียงพอส่วนบุคคล และการแยกจากบุคคลที่มีความหมาย

สโตรเบ และคนอื่น ๆ (Stroebe, M ; et al. 2002 : 147 – 168) ศึกษาความคิดถึงบ้านของนักศึกษาแรกเข้า ที่ย้ายออกจากบ้านเพื่อศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย โดยทำการศึกษาในประเทศอังกฤษและประเทศเนเธอร์แลนด์ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาคิดถึงครอบครัวและเพื่อน และมีความยากลำบากในการปรับตัวต่อชีวิตในมหาวิทยาลัย ความยากลำบากนี้เกี่ยวข้องกับการรำพึงรำพันถึงบ้านและความว้าเหว่ และสัมพันธ์กับความซึมเศร้า

แจคสัน , โซเดอร์ลินด์และไวส์ (Jackson, Soderlind; & Weiss : 2000 : 463 - 470) ศึกษาลักษณะบุคลิกภาพและคุณภาพของสัมพันธภาพใกล้ชิดที่มีผลต่อความว้าเหว่ในนักศึกษา 180 คน พบว่า การมองโลกในแง่ดีและการสนับสนุนทางสังคมในระดับต่ำ เป็นองค์ประกอบที่ทำนายความว้าเหว่ที่สูงขึ้น และนักศึกษาที่มีลักษณะขี้อายและไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมีระดับความว้าเหว่สูงกว่านักศึกษาคนอื่น

ลาว, เซนและลาว (Lau, S. Chan, D.; & Lau, P. 1999 : 713 - 729) ศึกษาความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ของความว้าเหว่ อันได้แก่ ด้านพ่อแม่ ด้านเพื่อน และด้านความโดดเดี่ยว (Aloneness) และความซึมเศร้าของเด็กวัยรุ่นชายหญิงชาวจีน กลุ่มตัวอย่างคือเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำนวน 3,650 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 จำนวน

2,706 คน โดยใช้ Loneliness Scale ซึ่งพัฒนาโดย มาร์โคเน และ บรูแมคเน (Marcoen; & Brumagne. 1985) CDI ของ โคแควซ์ (Kovacs. 1985) ใช้วัดความซึมเศร้าในเด็ก และ RADS ของ รีโนลด์ส (Reynolds. 1987) ใช้วัดความซึมเศร้าในวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า ความว้าเหวและความซึมเศร้า มีความสัมพันธ์กันอย่างสูงทั้งในกลุ่มตัวอย่างเด็กและวัยรุ่น ด้านต่าง ๆ ของความว้าเหวสามารถทำนายความซึมเศร้าได้ โดยเฉพาะด้านเพื่อน และด้านความโดดเดี่ยวสามารถทำนายความซึมเศร้าได้ดีกว่าด้านพ่อแม่ เด็กประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 มีความว้าเหวน้อยกว่า แต่มีความซึมเศร้าสูงกว่าเด็กประถมศึกษาปีที่ 4 วัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 – 3 มีคะแนนความว้าเหวและความซึมเศร้ามากกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และในนักเรียนระดับประถมนั้น นักเรียนชายมีความว้าเหวและความซึมเศร้ามากกว่านักเรียนหญิง ส่วนในวัยรุ่นเพศไม่มีความแตกต่างด้านความว้าเหว แต่ความซึมเศร้า นั้น นักเรียนชายต่ำกว่านักเรียนหญิง

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ผู้ให้ความสนใจและทำการศึกษเกี่ยวกับความว้าเหวไว้ มีดังนี้ คือ

วรวิทย์ ธนประภคิต (2545 : 75 – 76) ศึกษาสาเหตุของความว้าเหวและการเผชิญกับความว้าเหวของนักเรียนประจำวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนประจำชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 312 คน จากโรงเรียนที่รับนักเรียนประจำอยู่หอของโรงเรียน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดความว้าเหวและแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนประจำวัยรุ่นที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน มีคะแนนความว้าเหวแตกต่างกัน โดยนักเรียนประจำ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนความว้าเหวสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนประจำวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรมีคะแนนความว้าเหวแตกต่างจากนักเรียนประจำวัยรุ่นที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความว้าเหวและความสัมพันธ์กับเพื่อนพบว่า คะแนนความว้าเหวสัมพันธ์กับคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อน ส่วนเพศและภูมิหลังทางครอบครัวที่แตกต่างกัน มีความว้าเหวไม่แตกต่างกัน อีกทั้งความว้าเหวยังสัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับเพื่อน

จุฑามาศ ฉัตรโอฬารกุล (2547 : 66 – 67) ศึกษาความว้าเหวของเยาวชนหญิงที่กระทำผิดกฎหมาย กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนหญิงที่กระทำผิดกฎหมายในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดความว้าเหว และแบบวัดการปรับตัวด้านครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า

1. เยาวชนหญิงที่กระทำผิดกฎหมายโดยทั่วไปมีความว้าเหวในระดับค่อนข้างต่ำและมีการปรับตัวด้านครอบครัวค่อนข้างดี
2. เยาวชนที่มีการปรับตัวด้านครอบครัวได้ค่อนข้างดีและค่อนข้างไม่ดีมีความว้าเหวสูงกว่าเยาวชนที่มีการปรับตัวด้านครอบครัวดี

3. เยาวชนที่มีการย้ายถิ่นฐานมีความว่าเหว่มากกว่าเยาวชนที่ไม่ได้ย้ายถิ่นฐาน
4. เยาวชนที่เคยคิดฆ่าตัวตายมีความรู้สึกว่าเหว่มากกว่าเยาวชนที่ไม่เคยคิดฆ่าตัวตาย
5. เยาวชนหญิงที่กระทำผิดกฎหมายที่มีระดับอายุ อาชีพของบิดามารดา ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส ภูมิหลังทางครอบครัว ลักษณะของการกระทำผิด และจำนวนครั้งที่กระทำผิดและถูกจับกุมแตกต่างกันมีความว่าเหวไม่แตกต่างกัน
6. ความว่าเหวและการปรับตัวด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์กันทางลบ
7. เยาวชนหญิงที่กระทำผิดกฎหมายที่มีความว่าเหวสูงและค่อนข้างสูงมีลักษณะแบบแผนทางอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมค่อนข้างเป็นไปในทางลบ โดยมีรายงานว่า มีความรู้สึกทุกข์ใจ ความรู้สึกโดดเดี่ยว ความรู้สึกเปราะบางไม่ยอมยกอดทน ขาดสัมพันธภาพที่ต้องการ รู้สึกสงสารตนเอง มองตนเองและผู้อื่นในทางลบ และมีลักษณะแยกตัวออกจากสังคม และพบบ้างที่มีความรู้สึกไม่มีอิสระ มีความกังวลใจ รู้สึกขาดบางสิ่งบางอย่าง รู้สึกว่าไม่มีคนเข้าใจ คิดว่าตนเองล้มเหลวทางด้านสังคม และมีความรู้สึกไม่เป็นตัวของตัวเอง และผู้ที่มีความว่าเหว เชื่อมโยงกับความว่าเหวโดยใช้กลวิธี การหาทางผ่อนคลาย แสวงหาการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และหลีกเลี่ยงปัญหาโดยเก็บความรู้สึกไว้คนเดียว ไม่แก้ปัญหา และไม่ค่อยใช้การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า

2.1.1 ความหมายของเด็กกำพร้า

หนังสือพจนานุกรมของต่างประเทศได้ระบุความหมายหรือคำจำกัดความคำว่า “เด็กกำพร้า” อย่างกว้าง ๆ และคล้ายคลึงกันว่า เด็กกำพร้า คือ เด็กที่พลัดพรากหรือสูญเสียบิดา มารดา หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรืออาจจะทั้งสองฝ่าย แต่ทางสมาคมสวัสดิการเด็กแห่งประเทศไทย ได้รวบรวมบทความที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกเด็กกำพร้าออกเป็น 3 กรณี คือ

1. เด็กกำพร้าไร้ที่พึ่งโดยสิ้นเชิง ขาดพ่อแม่ ญาติพี่น้อง ที่จะให้การอุปถัมภ์เลี้ยงดู ในที่สุดเด็กเหล่านี้จะต้องเข้ามาอยู่ในความอุปการะของสถานสงเคราะห์
2. เด็กกำพร้าบิดา มารดา แต่ยังมีพี่น้อง หรือผู้ให้การอุปถัมภ์เลี้ยงดู ซึ่งอาจจะให้ความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างเพียงพอหรือด้อยกว่า
3. เด็กกำพร้าเทียม เป็นเด็กที่ยังคงมีบิดา มารดา แต่ขาดการตอบสนองอย่างเพียงพอในด้านความต้องการความรัก และความอบอุ่นจากบิดา มารดา (ดวงพร หิรัญรัตน์: 2543 : 39 -41)

2.1.2 สาเหตุการเกิดเด็กกำพร้า

กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์ ได้สรุปว่าสาเหตุการเกิดเด็กกำพร้า มีดังนี้

1. ครอบครัวแตกแยก ซึ่งอาจจะเป็นไปในรูปของการหย่าร้าง แยกกันอยู่ หรือทิ้งฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
2. ครอบครัวมีฐานะยากจน มีลูกมาก มีหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียว หรือต้องพึ่งพาอาศัยญาติพี่น้อง
3. หัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัว เป็นโรคติดต่อเรื้อรัง ติดการพนัน สุรายาเสพติด พิกการ ปัญญาอ่อน ต้องโทษจำคุก
4. สมาชิกในครอบครัวขาดความผูกพัน ขาดความรัก และความเข้าใจต่อกัน

ไม่ว่าจะเป็นเด็กกำพร้าด้วยสาเหตุใดก็ตาม การถูกทิ้งจากพ่อแม่ นับว่าเป็นจุดเริ่มแรกของการหยุดพัฒนาการเด็กไว้กับที่ เพราะเด็กกำพร้าจะขาดทั้งพ่อแม่คอยเลี้ยงดูให้อาหาร พร้อม ๆ กับขาดความอบอุ่นและความเข้าใจที่พ่อแม่จะมีให้ จึงไม่แปลกอะไรที่เมื่อเด็กขาดทั้งอาหารกายและอาหารใจ จะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่สมบูรณ์แข็งแรง และมีสุขภาพจิตที่อ่อนแอ รังเกียจชีวิตและไม่มีความรักให้แก่ผู้อื่น ขำร้ายกว่านั้นผู้ที่ไว้รักแก่ผู้อื่นเหล่านี้ จะมีแนวโน้มต่อการกระทำผิดได้โดยง่าย (วัลลภ ตั้งคนานุรักษ์ : 2535 : 28)

เด็กที่ถูกทอดทิ้ง และไม่มีใครเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด เช่น เด็กตามสถานสงเคราะห์ จะเป็นเด็กที่มีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการล่าช้าในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการพูด สังคม อารมณ์ และสติปัญญา บางรายก็เลี้ยงไม่โต หรือบางรายโตขึ้นก็มีปัญหาทางอารมณ์ พฤติกรรมการเข้าสังคม มีบุคลิกบกพร่อง เช่น เป็นคนไร้ความรู้สึก ให้ความรักและความเห็นใจคนไม่เป็น คิดถึงแต่ตนเอง แล้งน้ำใจ สร้างมิตรภาพได้ยากและบางคนจะกลายเป็นคนต่อต้านสังคม ละเมิดกฎและประพฤติผิดกฎหมายได้ (ดวงพร หิรัญรัตน์ : 2543 : 39 -41)

เด็กกำพร้าที่ถูกทอดทิ้งมักจะเกิดอาการของ “โรคขาดแม่” ซึ่งศาสตราจารย์นายแพทย์ ฝน แสงสิงแก้ว ได้กล่าวถึงการศึกษาของ สปิธ (Spitz) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องสุขภาพของเด็กที่ขาดมารดาในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าในอเมริกาอยู่ 12 ปี พบว่า เด็กมักเกิดอาการของโรคขาดแม่ ซึ่ง สปิธ ได้เรียกลักษณะอาการที่เกิดต่อเด็กนี้ว่าเป็นกลุ่มอาการชนิดหนึ่งของ “กลุ่มอาการของการขาดอารมณ์อบอุ่น (Emotional Deprivation Syndrome)” คือขาดคนคอยอุ้มชูเลี้ยงดูให้ความอบอุ่น และให้ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เด็กมีอาการเลี้ยงไม่โต หงอยเหงา มีอารมณ์เศร้า และขาดความสุข (ดวงพร หิรัญรัตน์ : 2543 : 40 ; อ้างอิงจาก อัจฉรา อักษรวิทย์. 2529)

2.1.3 สถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว

ประวัติสถานสงเคราะห์ : วัดสระแก้ว ต.บางเสด็จ อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาด้านทิศตะวันออกห่างจากกรุงเทพมหานครด้านทิศเหนือประมาณ 100 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้านทิศเหนือ 16 กิโลเมตร (ถนนอยุธยา – อ่างทอง 309 สายเก่า) มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 75 ไร่เศษ วัดสระแก้วเดิมชื่อวัดสะแก ตำบลบ้านปะขาว อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง มาเปลี่ยนชื่อเป็นวัดสระแก้วในปี พ.ศ. 2495 โดยพระอธิการฉบับ ชันติโก (พระครูขันตยาภิวัฒน์) จึงเรียกชื่อวัดสระแก้วตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา พระครูขันตยาภิวัฒน์ ได้เริ่มทำการอุปการะเด็กกำพร้าและยากจน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2485 และท่านได้ต่อสู้มาทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นความขาดแคลนอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ของใช้ต่าง ๆ ขาดเครื่องอุปโภค บริโภค ให้ทุกคนได้รับการศึกษา สอนให้อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีเป็นเสมือนพี่น้องท้องเดียวกัน สอนให้ทุกคนมีระเบียบวินัย มีกิริยามารยาทที่เรียบร้อย สอนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ต่อสู้เพื่อให้ชีวิตประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าปริมาณเด็กจะเพิ่มขึ้น ท่านก็ไม่ย่อท้อ กล่าวกับคณะเจ้าหน้าที่ ครูอาจารย์ ผู้ดูแลเสมอว่า “เมตตา เป็นเครื่องค้าจุนโลก” คำกล่าวของท่าน ถือเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการสงเคราะห์ ต่อมาจึงได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2520

วัตถุประสงค์ของการสงเคราะห์เด็ก : เพื่อสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน และเด็กด้อยโอกาสในด้านปัจจัย 4 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้ฝึกอาชีพพื้นฐานตามความสนใจและความถนัด

การพิจารณาเด็กเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ : เป็นเด็กกำพร้าไม่มีพ่อแม่หรือผู้ปกครอง เด็กที่ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวมีปัญหาทุกทั้ง เด็กที่ไม่มีผู้ดูแล เด็กที่ไม่มีที่พึ่ง เด็กที่ครอบครัวยากจนทำให้ขาดการศึกษา

การส่งเสริมการศึกษากับเด็กทุกคน : เด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กวัดสระแก้วทุกคนจะได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีโรงเรียน 3 แห่งที่เด็กเข้าศึกษา คือ โรงเรียนวัดสระแก้ว (รุ่งโรจน์ธนกุลอุปถัมภ์), โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 6 และโรงเรียนบางเสด็จวิทยาคม โดยหลังจากเรียนจบหลักสูตรแล้วเด็กส่วนหนึ่งจะถูกคัดเลือกให้เข้าศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป เช่น วิทยาลัยเทคนิคอ่างทอง และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

การปกครองและระเบียบวินัย : สถานสงเคราะห์ได้แยกการปกครองและการดูแลเด็กออกจากกันอย่างเป็นสัดส่วน โดยเด็กชายจะอาศัยอยู่ภายในบริเวณวัด ส่วนเด็กหญิงจะพักอยู่นอกเขตวัด โดยมีรั้วและขอบเขตให้เห็นอย่างชัดเจนไม่ปะปนกับเด็กชาย

ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายมีระบบการปกครองที่คล้ายคลึงกัน คือเด็กที่โตกว่าจะต้องคอยดูแลและช่วยเหลือเด็กที่เล็กในอัตราส่วน 1 : 10 โดยมีเจ้าหน้าที่และครูเป็นผู้ดูแลและควบคุมอีกที

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า

ผู้ให้ความสนใจและทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า มีดังนี้

นันทนา ทิมสุวรรณ. (2549 : 100 -110) ได้ศึกษาวิถีชีวิตของเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนเบธานี อำเภอดงสะพาน จังหวัดเลย โดยศึกษาจากเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตของเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนเบธานี แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวของมนุษย์ เพื่อให้อยู่รอดได้ในสังคม โดยมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันหลายฝ่ายที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน และเป็นปัจจัยเสริมให้เกิดสภาพของการดำรงอยู่ของชีวิตและบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบครอบครัวไทยในสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสาเหตุส่วนใหญ่ที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์นี้คือ พ่อแม่ไม่สามารถเลี้ยงดูได้ ด้วยเหตุผลต่าง ๆ โดยเฉพาะจากความยากจน ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างกลมกลืน โดยไม่รู้สึกละเลยแยกไปกับสังคม และเป็นวิถีชีวิตปกติเช่นคนอื่น ๆ ที่สำคัญเด็กและเยาวชนเหล่านี้ยังมีความมุ่งมั่น และมีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะนำพาชีวิตของตนเองให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมในอนาคต

จิตติมาพันธ์ ณ เชียงใหม่ (2546 : 46 - 56) ได้ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็กกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยคือ เด็กกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์มีอายุระหว่าง 10 – 18 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกร่วมกับการสังเกตและนำมาวิเคราะห์เนื้อหา ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลรวม 4 เดือน ผลการวิจัยพบว่า

1. การปรับตัวด้านสรีระวิทยา เด็กกำพร้ามีพัฒนาการตามวัยเหมาะสมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี

2. การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ เด็กกำพร้าที่อยู่ในความดูแลของมารดาหรือญาติ ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ไม่รู้สึกหวั่นไหวต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ของบุคคลรอบข้าง และพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ ส่วนเด็กกำพร้าที่อยู่ในความดูแลของญาติ ซึ่งไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันจะเกิดความวิตกกังวลจากการเปลี่ยนแปลงในชีวิตและมีพฤติกรรมแสดงความไม่พอใจเมื่อไม่มีใครสนใจ

3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ เด็กกำพร้าที่อยู่ในความดูแลของมารดาหรือญาติ ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน สามารถทำหน้าที่ที่รับผิดชอบในครอบครัวและโรงเรียนได้ตามปกติ แต่เด็กกำพร้าที่อยู่ในความดูแลของญาติซึ่งไม่มีความผูกพันใกล้ชิดกันมักมีผลการเรียนแย่ง

4. การปรับตัวด้านการพึ่งพา เด็กกำพร้าที่อยู่ในความดูแลของมารดาหรือญาติ ซึ่งมีความใกล้ชิดกันสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตัวเองได้เท่าที่จะสามารถทำได้ ส่วนเด็กกำพร้าที่อยู่ในความดูแลของญาติซึ่งไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มักคิดว่าไม่มีใครคอยเอาใจใส่ดูแล จึงมักเรียกร้องความสนใจจากผู้ให้การดูแล

ดวงพร หิรัญรัตน์ (2543 : 85) ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวโรเจอร์ส ต่อความสุขของเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์ พบว่าหลังการทดลองเด็กกำพร้าที่เข้ากลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาตามแนวโรเจอร์ส มีคะแนนความสุขสูงกว่าก่อนเข้ากลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาตามแนวโรเจอร์ส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการทดลองเด็กกำพร้าที่เข้ากลุ่มการทดลองการปรึกษาเชิงจิตวิทยาตามแนวโรเจอร์ส มีคะแนนความสุขสูงกว่าเด็กกำพร้าที่ไม่ได้เข้ากลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาตามแนวโรเจอร์ส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่ม

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่ม

3.1.1 ความหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม

ทรอทเซอร์ (Trotzer. 1999 : 23 ; citing Trotzer. 1972) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม เป็นการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยการสร้างความไว้วางใจ การยอมรับ การให้ความนับถือ และการเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษาที่มีปัญหา หรือความไม่พึงพอใจในการดำเนินชีวิต การให้คำปรึกษากลุ่ม จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจและสามารถนำวิธีการในกลุ่มไปประยุกต์ใช้ เพื่อแก้ไขปัญหาและความไม่พึงพอใจในชีวิตประจำวันได้

โอลเซน (Ohlsen. 1988 : 13) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม เป็นการช่วยเหลือคนปกติ ให้ยอมรับปัญหาต่าง ๆ ของตนเอง และพยายามแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ก่อนที่จะกลายเป็นปัญหาที่รุนแรง นอกจากนี้ การให้คำปรึกษากลุ่มยังช่วยให้ผู้ที่มีปัญหาสามารถเรียนรู้ที่จะนำความคิดหรือประสบการณ์ที่ได้จากกลุ่ม มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

คอเลย์ (Corley. 2004 : 5 -8) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม เป็นกระบวนการทั้งป้องกันและบำบัดรักษาผู้ที่มีปัญหา โดยทั่วไปจะเกี่ยวข้องกับการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม กระบวนการระหว่างบุคคลที่เน้นในเรื่องความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของสมาชิกที่ปกติไม่ต้องเปลี่ยนโครงสร้างของบุคลิกใหม่ แต่จะเป็นการพัฒนาตนเองจากการค้นหาศักยภาพและจุดเด่นที่มีอยู่ในตนเอง ซึ่งอาจประสบปัญหาวิกฤต ความขัดแย้งและความสับสนต่าง ๆ ตลอดจนความพยายามที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ปรารถนา โดยกลุ่มจะแสดงความเห็นอกเห็นใจ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ อันจะนำไปสู่การเปิดเผยเรื่องราวและปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนมีการสำรวจปัญหาร่วมกัน

วัชร ทรัพย์มี (2549 : 271) ให้ความหมายว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม เป็นกระบวนการที่บุคคล ซึ่งมีความต้องการตรงกันที่จะปรับปรุงตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือต้องการจะแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งร่วมกัน มาปรึกษาหารือซึ่งกันและกันเป็นกลุ่ม โดยมีผู้ให้คำปรึกษาร่วมอยู่ด้วย สมาชิกในกลุ่ม จะมีโอกาสได้แสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นของแต่ละคน เป็นการได้ระบายความรู้สึกขัดแย้งในจิตใจ ได้สำรวจตนเอง ได้ฝึกการยอมรับตนเอง กล้าที่จะเผชิญปัญหาและได้ใช้ความคิดในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงตนเอง ทั้งได้รับฟังความรู้และความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งได้ตระหนักว่า ผู้อื่นก็มีความรู้สึกขัดแย้งหรือความคิดเช่นเดียวกับตน

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2547 : 96) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่มนั้น มีลักษณะที่ควร จะเข้าใจอยู่ 3 ประการ คือ

1. การใช้กลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหา เพราะการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มนั้น สมาชิกทุกคนนำปัญหามาอภิปราย และมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ด้วยความเห็นอกเห็นใจกัน
2. การให้คำปรึกษากลุ่ม มุ่งช่วยเหลือปัญหาที่ปกติ เช่น การปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศ การเรียน การทำกิจกรรม เป็นต้น
3. การให้คำปรึกษากลุ่ม มุ่งช่วยเหลือสมาชิกที่มีสภาพปกติ ในที่นี้หมายความว่า การให้คำปรึกษากลุ่มนั้น จะไม่ครอบคลุมถึงผู้ที่มีความผิดปกติทางด้านจิตใจ

จากความหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม สรุปได้ว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาจัดขึ้น เพื่อช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษา ซึ่งมีสภาพปัญหาและความต้องการคล้าย ๆ กัน รวมทั้งมีความต้องการที่จะปรับปรุงตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยผู้ให้ปรึกษา จะคอยเชื้ออำนวยการให้ผู้รับคำปรึกษา ได้มีโอกาสสำรวจตนเอง แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น กล้าเผชิญปัญหา ยอมรับความเป็นจริงของชีวิต รับฟังความคิดเห็นและความรู้สึกของบุคคลอื่น ทำให้สมาชิกสามารถวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ที่จะนำความคิด ประสบการณ์ที่ได้จากกลุ่มไปใช้เพื่อปรับเปลี่ยนความรู้สึก อารมณ์และพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

3.1.2 จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษากลุ่ม

ทรอทเชอร์ (Trotzer. 1999 : 345 – 347) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ทั่วไปของการให้คำปรึกษากลุ่ม ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพ ที่จะช่วยให้สมาชิกแต่ละคนได้ค้นพบความต้องการทางด้านจิตใจ และพัฒนาการของตนเอง
2. เพื่อให้สมาชิกได้ค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง
3. เพื่อให้สมาชิกเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของตนเอง

4. เพื่อให้สมาชิกได้พัฒนาทักษะทางสังคม และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพทางสังคม

5. เพื่อให้สมาชิกเพิ่มการยอมรับการเข้าใจตนเองและผู้อื่น

6. เพื่อให้สมาชิกร่วมกันจัดการกับปัญหาที่มีลักษณะอย่างเดียวกันและปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่ม

7. เพื่อให้สมาชิกมีการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง และการรับผิดชอบในตนเองที่จะเป็นทิศทางการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

8. เพื่อให้สมาชิกร่วมกัน จัดการกับปัญหา และจัดการกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจในเรื่องการศึกษาและอาชีพ

9. เพื่อให้สมาชิกได้ตรวจสอบความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม ความคิดเกี่ยวกับตนเอง และประสบการณ์ของตนเอง

10. เพื่อให้สมาชิกได้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ และมีพฤติกรรมปรับตัวที่พึงประสงค์
คอร์เรย์ (Corey. 2004 : 7) กล่าวถึง จุดประสงค์ของการให้คำปรึกษากลุ่ม ดังนี้

1. เพื่อเรียนรู้การไว้วางใจตนเองและผู้อื่น

2. เพื่อรู้จักตนเองและค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน

3. เพื่อรับรู้ว่า คนอื่นก็มีความต้องการและมีปัญหาที่คล้ายคลึงกับตนเอง

4. เพื่อเพิ่มการยอมรับตนเอง การเชื่อมั่นในตนเอง การนับถือตนเอง อันจะนำไปสู่การมีทัศนคติใหม่ต่อตนเอง

5. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการค้นหาแนวทางการจัดการ และมองหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของตนเอง

6. เพื่อเพิ่มความสามารถในการนำตนเอง การพึ่งตนเองและความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

7. เพื่อให้บุคคลมีความตระหนักต่อทางเลือกของตนเอง โดยมีการเลือกอย่างฉลาด

8. เพื่อกำหนดแผนสำหรับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ต้องการ และรับผิดชอบต่อที่จะปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

9. เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ

10. เพื่อเพิ่มความไว ในการรับรู้ความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่น

11. เพื่อเรียนรู้วิธีการโต้แย้ง หรือเผชิญหน้ากับผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา ด้วยท่าทีที่เอื้ออาทร ห่วงใย และจริงใจ

12. เพื่อเรียนรู้การตัดสินใจทางเลือกของตนเอง ตลอดจนเรียนรู้การดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามความมุ่งหวังของตนเอง ไม่ขึ้นอยู่กับความมุ่งหวังของผู้อื่น

13. เพื่อช่วยให้ค่านิยมที่ตนเองมีอยู่ชัดเจนขึ้น เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนเองไปตามครรลองของค่านิยมนั้น

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2547 : 97) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษากลุ่มไว้ 5 ประการ คือ

1. เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้ระบายความรู้สึกต่าง ๆ ภายในจิตใจออกมา เป็นการลดความตึงเครียด

2. เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกเกิดการยอมรับนับถือตนเอง รู้จักตนเอง

3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้มีปัญหาเผชิญกับปัญหาของตนเอง ตลอดจนหาวิธีแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

4. เพื่อช่วยให้ผู้มีปัญหาได้ปรับปรุงทักษะในการยอมรับตนเอง และแก้ปัญหาด้านความคิดขัดแย้งในตัวเองและความขัดแย้งระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น

5. เพื่อช่วยให้สมาชิกมีความเข้มแข็ง มีกำลังใจ สามารถป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นอีก

จากจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษากลุ่มดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายในการให้คำปรึกษากลุ่มนั้นมุ่งช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษา ให้รู้จักและเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง ระบายความรู้สึกต่าง ๆ ภายในจิตใจ เป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงความรู้สึกที่แท้จริงและกล้าเผชิญความจริง ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว มีความรับผิดชอบในตนเอง ตลอดจนได้เรียนรู้ และฝึกทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น และพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถจะตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังช่วยให้บุคคลได้พัฒนาและปรับปรุงตนเอง

3.1.3 ประโยชน์ของการให้คำปรึกษากลุ่ม

ทรอทเชอร์ (Trotzer. 1999 : 23 – 34) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการให้คำปรึกษากลุ่ม ดังนี้

1. ช่วยให้สมาชิกเกิดความรู้สึกปลอดภัยที่มาเข้ากลุ่ม เนื่องจากสมาชิกที่มาเข้ากลุ่มเป็นสมาชิกที่ต้องการความช่วยเหลือคล้าย ๆ กัน มาอยู่ร่วมกัน ทำให้สมาชิกแต่ละคนไม่รู้สึกโดดเดี่ยวเกิดความสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม และพัฒนาขึ้นภายใต้สภาพการณ์ที่มีการดูแลอย่างใกล้ชิด จะทำให้สมาชิกกลุ่มมีความรู้สึกว่าเป็นสมาชิกยอมรับตัวเขามากขึ้น ทำให้สามารถเผชิญกับปัญหาหรือความยุ่งยากได้อย่างปลอดภัย ความรู้สึกที่ปลอดภัยภายในกลุ่มนี้เอง จึงมีอิทธิพลต่อกระบวนการในการแก้ไขปัญหาได้

2. ช่วยให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เนื่องจาก การที่สมาชิกได้รับประสบการณ์ของการยอมรับ ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมภายในกลุ่ม ทำให้สมาชิกแต่ละคน เริ่มตระหนักว่า ตนเองมีความสำคัญและมีคุณค่า มีความรู้สึกว่าตนเอง มีความต้องการกลุ่มและกลุ่มต้องการตนเอง ซึ่งการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญ เพราะกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกแต่ละคน สร้างเอกลักษณ์ของตนเอง และมีอิทธิพลต่อการแสดงออกตามที่กลุ่มจัดให้แสดงบทบาทต่าง ๆ ความสัมพันธ์นี้จะช่วยให้สมาชิกกลุ่ม ค้นพบความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และมีความต้องการที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

3. ช่วยให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์จากกลุ่ม เพื่อนำไปปฏิบัติ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีอยู่เดิม ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริง ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ปัญหา

4. พลังของกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อสมาชิกกลุ่มแต่ละคน ในลักษณะของการทำตามกลุ่ม การแสวงหาเอกลักษณ์ การให้รางวัล การลงโทษ และการควบคุมทางสังคม ซึ่งกระบวนการให้คำปรึกษากลุ่ม จะช่วยให้สมาชิกแต่ละคน มีการดำเนินชีวิตที่น่าพึงพอใจมากขึ้น และมีพฤติกรรมที่เสริมสร้างแนวทางในการแก้ไขปัญหาของตนเองได้

5. การให้คำปรึกษากลุ่ม ทำให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้รับคำปรึกษา หรือสมาชิกกลุ่มมีการเสริมสร้างการนับถือตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการให้ความช่วยเหลือสมาชิกคนอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งการสังเกตเห็นสมาชิกคนอื่น ๆ เรียนรู้การแก้ไขปัญหา จะเป็นกำลังใจและช่วยให้เกิดการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

คอเรย์ (Corey. 2004 : 6 – 7) กล่าวถึง ประโยชน์ของการให้คำปรึกษากลุ่ม ดังนี้

1. การให้คำปรึกษากลุ่ม ทำให้สมาชิกได้สำรวจรูปแบบชีวิตของตนเอง ในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นและได้เรียนรู้การใช้ทักษะทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

2. สมาชิกกลุ่มได้อภิปรายมุมมองของตนเองกับผู้อื่น และยอมรับข้อมูลย้อนกลับของผู้อื่น

3. กลุ่มจะช่วยให้เกิดความเข้าใจและช่วยส่งเสริมให้สมาชิก เกิดความเต็มใจ ในการสำรวจปัญหาของตนเอง และรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งจะนำไปสู่การเริ่มต้นใส่ใจ และเกิดบรรยากาศที่ทำนาย เป็นการสนับสนุนให้สมาชิกเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เสริมสร้างกำลังใจ และลดปัญหาความไม่สบายใจต่าง ๆ ของตน รวมทั้งนำข้อเสนอแนะที่ได้จากกลุ่มไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ โอลเซน (Ohlsen : 1988 : 34) กล่าวถึง ประโยชน์ของการให้คำปรึกษา
กลุ่มว่า

1. ทำให้สมาชิกแต่ละคนสามารถจัดความรู้สึกที่อยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่มีใครสนใจ
ไม่มีใครช่วยเหลือตนเองออกไปได้
2. ส่งเสริมการยกย่องนับถือตนเอง และมีการยอมรับตนเองมากขึ้น
3. ช่วยพัฒนาความหวังที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น
4. ช่วยให้สมาชิกแต่ละคนเรียนรู้ที่จะปรับตัวของตัวเองและสามารถแสดงความรู้สึก
ที่แท้จริงของตนเองได้
5. ทำให้เกิดความรับผิดชอบในตนเองและแก้ไขปัญหของตนเอง
6. ช่วยให้เกิดการพัฒนา มีการปฏิบัติและมีการรักษาไว้ซึ่งทักษะในการสร้าง
สัมพันธภาพกับบุคคลอื่นเป็นอย่างดี ประสพการณ์นี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตต่อไปในสังคม
7. ส่งเสริมให้สมาชิกมีข้อผูกพันในตนเอง ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม
8. ช่วยให้บุคคลสามารถนำความคิดที่กระฉ่างแจ้วและทักษะต่าง ๆ ไปใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม ทำให้สมาชิกกลุ่มได้พบว่า ตนเอง
มิได้อยู่อย่างโดดเดี่ยวหรือแปลกแยกจากคนอื่น ๆ แต่ยังมีคนอื่น ๆ อีก ที่มีปัญหาล้ายคลึงกับตน
สมาชิกกลุ่มจะได้เรียนรู้การให้และการรับความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้สมาชิกเกิดการ
พัฒนา มีการปฏิบัติ และมีการรักษาไว้ซึ่งทักษะในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล อีกทั้ง
ประสพการณ์นี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตต่อไปในสังคม

3.1.4 องค์ประกอบของการให้คำปรึกษากลุ่ม

องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การให้คำปรึกษากลุ่มบรรลุเป้าหมายอย่างมี
ประสิทธิภาพ ได้แก่

การเลือกสมาชิกกลุ่ม โอลเซน (Ohlsen : 1988 : 25 - 28) เสนอแนวทางในการ
เลือกสมาชิกกลุ่มไว้ 4 ประการ คือ

1. สมาชิกที่เข้ากลุ่มควรเป็นผู้มีปัญหาคล้ายคลึงกัน
2. สมาชิกที่เข้ากลุ่มควรจะเป็นผู้ที่มีความเต็มใจที่จะช่วยและร่วมมือในการแก้ปัญหา
3. การจัดกลุ่มจะต้องให้สมาชิกมีลักษณะแตกต่างกันบ้าง แต่ไม่ควรแตกต่างกันมาก
จนเกินไป เพราะจะทำให้เกิดปัญหาได้ และควรจะให้มีความสมดุลระหว่างสมาชิกแต่ละประเภทด้วย
4. จะต้องพิจารณาว่าบุคคลแต่ละคนมีความต้องการรับคำปรึกษาอย่างแท้จริงหรือไม่
และเขาจะให้ประโยชน์อะไรกับกลุ่มได้บ้าง

ขนาดของกลุ่ม ทรอทเซอร์ (Trotzer. 1999 : 360) มีความเห็นว่า การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มไม่มีตัวเลขที่แน่ชัดเกี่ยวกับจำนวนสมาชิกกลุ่ม แต่ส่วนใหญ่ขนาดของกลุ่มการให้คำปรึกษาควรมีสมาชิกประมาณ 7-8 คน และมีขอบเขตอยู่ระหว่าง 5-10 คน เพราะกลุ่มที่มีสมาชิกน้อยจะทำให้ประสิทธิภาพการดำเนินกลุ่มลดลง ถ้ามีมากเกินไปจะทำให้สมาชิกมีเวลาน้อยในการจัดการกับปัญหาของสมาชิกแต่ละคนอย่างทั่วถึง เช่นเดียวกับ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2547 : 101 - 102) มีความเห็นว่า ในการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มไม่ควรจะมีจำนวนสมาชิกมากนัก เพราะจะทำให้สมาชิกไม่ได้รับประโยชน์ทั่วถึงกันทุกคน ซึ่งจำนวนสมาชิกที่เหมาะสมควรอยู่ระหว่าง 6-15 คน

ชนิดของกลุ่ม ประทุม เป้นสุวรรณ (2545 : 20 - 21) กล่าวถึงการให้คำปรึกษากลุ่ม มีรูปแบบโครงสร้างกลุ่ม 2 ชนิด คือ แบบปิด และแบบเปิด กลุ่มแบบเปิดมีการอนุญาตให้สมาชิกเข้า หรือออกจากกลุ่มได้ตามความต้องการ และไม่กำหนดเวลาในการเข้ากลุ่ม ตรงข้ามกับกลุ่มปิดจะมีจำนวนสมาชิกที่แน่นอน โดยสมาชิกจะได้รับการคัดเลือกให้เข้ามาอยู่ในกลุ่มการให้คำปรึกษา และอยู่ในกลุ่มตลอดเวลาจนกระทั่งเสร็จสิ้นการให้คำปรึกษา ดังนั้น การให้คำปรึกษากลุ่มแบบปิดจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่แนบแน่น มีความต่อเนื่องในการแสดงความคิดเห็น เสริมสร้างความเป็นปึกแผ่น

การจัดสถานที่ โอลเซน (Ohlsen : 1988 : 25 - 28) กล่าวว่า การจัดสถานที่มีลักษณะเป็นสัดส่วน และมีขนาดพอเหมาะกับจำนวนสมาชิก เก้าอี้ควรมีลักษณะที่นั่งได้สบาย และจัดเป็นวงกลม เพื่อให้สมาชิกมองเห็นกันอย่างทั่วถึง พื้นห้องสะอาด และพร้อมที่จะให้สมาชิกนั่งพื้นได้ ถ้าสมาชิกต้องการที่จะเปลี่ยนอิริยาบถบ้าง

เวลาและจำนวนครั้งในการให้คำปรึกษา วชิรี ทรัพย์มี (2549 : 274) กล่าวว่า ช่วงเวลาของการให้คำปรึกษากลุ่มขึ้นอยู่กับอายุของสมาชิกและความจำกัดของสถานที่ เด็กเล็กมีช่วงเวลาแห่งความสนใจสั้น จึงควรใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที ถ้าเป็นวัยรุ่นอาจใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง และสำหรับผู้ใหญ่อาจจะใช้เวลามากกว่านั้น แต่ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2547 : 105) กล่าวว่า จำนวนครั้งที่เข้ากลุ่ม ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของกลุ่มและธรรมชาติของกลุ่ม จำนวนครั้งที่เหมาะสมต่อการให้คำปรึกษากลุ่ม ควรใช้ประมาณ 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์ ในการกำหนดจำนวนครั้งทั้งหมด ในการให้คำปรึกษาขึ้นอยู่กับผู้ให้คำปรึกษา แต่อย่างน้อยที่สุดควรเข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง

3.1.5 ลักษณะของผู้นำกลุ่มที่ดี

ทรอทเซอร์ (Trotzer : 1999 : 79 - 85) กล่าวว่า ผู้นำกลุ่มเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในหลักการพื้นฐานของการให้คำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจลึกซึ้งในกระบวนการกลุ่ม ดังนั้น ลักษณะของผู้นำกลุ่มที่ดี คือ

1. รู้จักตนเอง (Self Awareness) ผู้นำกลุ่มควรรู้จักตนเองและบุคลิกภาพของตนเองเกี่ยวกับจุดอ่อน ความขัดแย้ง แรงจูงใจ และความต้องการของตนเอง

2. ความเป็นใจกว้างและยืดหยุ่น (Openness and Flexibility) จะทำให้สามารถรับฟังความคิดเห็นหรือทัศนคติต่าง ๆ ของผู้อื่นได้ไม่นำมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ที่เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่าถูกหรือผิด ความยืดหยุ่นเป็นผลทำให้ผู้นำกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเอง

3. การยอมรับ (Acceptance) ผู้นำกลุ่มหรือผู้ให้คำปรึกษาต้องยอมรับผู้รับคำปรึกษาในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีค่า มีความรู้สึกที่เป็นมิตร ไม่มีการประเมิณหรือจับผิด ไม่มีการตัดสินผู้มาขอรับคำปรึกษาทั้งด้านบวกหรือลบ การแสดงการยอมรับผู้นำกลุ่มสามารถแสดงได้หลายวิธี เช่น แสดงให้เห็นทางสีหน้า น้ำเสียง และสำเนียงการพูด ตลอดจนท่าทางต่าง ๆ

4. ความเข้าใจและความรู้สึกร่วม (Empathic Understanding) หมายถึง การที่พยายามเข้าใจภาวะของจิตใจ และความหมายทุกอย่างที่ผู้รับคำปรึกษากำลังเผชิญปัญหาอยู่ พยายามเข้าใจเขาเหมือนเขาเข้าใจตัวเอง จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้สำรวจตัวเองอย่างอิสระ

5. การมองโลกในแง่ดี (Think Positivity) การมีทัศนคติมองโลกในแง่ดี จะช่วยให้มองเห็นจุดดีของผู้มาขอรับคำปรึกษา อีกทั้งผู้ให้คำปรึกษาควรมีความสอดคล้องกันทั้งด้านความรู้สึกและการกระทำ มีความรู้ตัวอยู่เสมอ เต็มใจแสดงความรู้สึกและทัศนคติอย่างเหมาะสม ทั้งภาษาพูดและพฤติกรรมที่แสดงออก

6. การมีจิตใจที่มั่นคงและกลมกลืน (Mature and Integrity) เป็นภาวะที่บุคคลสามารถจัดชีวิตของตนเองได้เหมาะสม มีความเข้มแข็งอดทน พร้อมทั้งจะยอมรับจุดอ่อนของตน มีความจริงใจต่อผู้รับคำปรึกษา และต่อหน้าที่รับผิดชอบ

7. การมีความเที่ยงตรง (Objectivity) การรับรู้ปัญหาของผู้รับคำปรึกษา ว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับตัวเอง แต่ไม่สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง พร้อมทั้งสามารถที่จะประเมิณเหตุการณ์เหล่านั้นได้อย่างเที่ยงตรง

นอกจากนี้ ทรอตเซอร์ (Trotzer : 1999 : 79 – 85) ยังกล่าวอีกว่า ผู้นำกลุ่มนอกจากจะมีการสื่อสารด้วยภาษาที่ดีและมีคุณลักษณะที่ดีแล้ว การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้นำกลุ่มควรมีทักษะของการสื่อสารและเทคนิคของการให้คำปรึกษา ดังนี้

ทักษะการตอบสนอง (Reaction Skills) ได้แก่

1. การฟัง (Listening) ผู้นำกลุ่มควรเป็นผู้ฟังที่ดี ฟังให้เข้าใจ ฟังด้วยความกระตือรือร้น และฟังด้วยความสนใจ รวมทั้งยอมรับในตัวสมาชิก (Acceptance) การนับถือ (Respect) สามารถสื่อให้รู้ถึงความเข้าใจ อยากร่วมรู้สึกกับสมาชิกอย่างแท้จริง (Empathic Understanding) และมีความใส่ใจในตัวสมาชิก (Caring)

2. ทักษะการทวนซ้ำ (Restatement) ผู้นำกลุ่มทบทวนในเนื้อหาใจความสำคัญที่สมาชิกพูดออกมาโดยมีจุดประสงค์ เพื่อช่วยให้สมาชิกได้พิจารณาความรู้สึกในสิ่งที่พูดออกมา

3. ทักษะการสะท้อนความรู้สึก (Reflection) ผู้นำกลุ่มอาจจะสะท้อนเนื้อหาหรือคำพูดหรือความรู้สึกของสมาชิก แสดงให้เห็นว่านอกจากนี้ ผู้นำกลุ่มฟังสมาชิกแล้ว ยังเข้าใจถึงสิ่งที่อยู่ภายในของเขาด้วย ทักษะนี้จะช่วยให้ผู้นำกลุ่มสามารถก้าวไปสู่โลกของผู้พูดได้ และทำให้สมาชิกได้สำรวจถึงปัญหาของตน

4. การสรุป (Summarizing) การใช้ทักษะนี้ เพื่อสรุปดึงเอาใจความที่สำคัญของการสนทนา ทักษะนี้จะใช้ก่อนการสนทนา หรือใช้เมื่อต้องการให้สมาชิกกลุ่มมุ่งสนใจไปในประเด็นที่สำคัญ

ทักษะเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interaction Skills) ได้แก่

1. การแปลความหมาย (Interpretation) ผู้นำกลุ่มเอาสิ่งที่สมาชิกพูดออกมาตีความหมายให้ลึกซึ้ง กว่าที่สมาชิกพูด เพื่อให้สมาชิกเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งมากกว่าเดิม

2. การเชื่อมโยง (Linking) ผู้นำใช้ทักษะนี้ โดยการนำเอาความคิดของสมาชิกมาเชื่อมโยงกัน เพื่อเข้าใจถึงความเป็นมาของปัญหาที่เป็นเรื่องเดียวกัน

3. การควบคุมดำเนินการ (Moderating) ผู้นำใช้ทักษะนี้ เพื่อคุมปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น

4. การขัดขวาง (Blocking) การใช้ทักษะนี้เพื่อต้องการยับยั้งไม่ให้สมาชิก ทำในสิ่งที่ปรารถนา หรือไม่เหมาะสมในการนำทักษะนี้มาใช้ ผู้นำต้องมีความไวต่อการรับรู้ในกลุ่ม และต้องใช้ทักษะด้วยท่าทีอบอุ่น และหนักแน่น

5. การจำกัด (Limiting) การใช้ทักษะนี้ก็เพื่อใช้ในการกำหนดขอบเขตของการกระทำ เพื่อป้องกันมิให้สมาชิกกระทำสิ่งที่เกินขอบเขต และจะเกิดโทษ

6. การป้องกัน (Protection) ผู้นำใช้ทักษะนี้ในการป้องกันไม่ให้สมาชิกพูดวิพากษ์วิจารณ์กันจนเกินไป หรือใช้วาจาทำร้ายจิตใจผู้อื่น และป้องกันการโยนความผิดให้สมาชิกคนอื่น ๆ

7. การหาความคิดที่สอดคล้องกัน (Consensus Thinking) ผู้นำจะช่วยให้สมาชิกหาจุดยืนของตัวเอง ช่วยสรุปความคิดเห็นที่แตกต่างกันให้กลุ่มสมาชิกได้พิจารณาตนเอง และสามารถพูดคุยให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ทักษะนี้จะช่วยให้กลุ่มสงบมากขึ้น ในขณะที่กลุ่มมีการใช้อารมณ์และพูดคุยกี่รุนแรง

ทักษะเชิงปฏิบัติการ (Action Skills) ได้แก่

1. การถาม (Questioning) ผู้นำใช้ทักษะนี้ เพื่อช่วยให้สมาชิกคิดในสิ่งที่ยังไม่เคยคิดเพื่อให้เกิดการอภิปรายที่เกิดประโยชน์ คำถามที่ดีควรเป็นคำถามปลายเปิด ที่กระตุ้นให้สมาชิกได้คิดและพูดออกมา
2. การค้น (Probing) ทักษะการค้นจะช่วยให้สมาชิกรู้จักตนเอง มองปัญหาอย่างลึกซึ้ง ภายในปัญหาอย่างลึกซึ้ง ภายใต้ความช่วยเหลือของผู้นำกลุ่ม สมาชิกสามารถเรียนรู้การสำรวจ จิตใจของตนเอง การพูดเพื่อให้เกิดการค้น ผู้นำกลุ่มเปิดโอกาสให้สมาชิกมีความรับผิดชอบต่อนปัญหาของตนเอง
3. การเผชิญหน้า (Confronting) ทักษะการเผชิญหน้า เป็นทักษะที่ชี้ให้สมาชิกเห็นว่กำลังทำอะไรอยู่ ทักษะนี้ช่วยให้สมาชิกสามารถจำกัดความขัดแย้ง ความไม่สอดคล้องของพฤติกรรมตนเอง ช่วยให้สมาชิกมีความรับผิดชอบต่อปัญหาของตนเอง
4. การเปิดเผยตนเอง (Personal Sharing) ผู้นำกลุ่มนำทักษะการเปิดเผยตนเองมาใช้ เพื่อเปิดเผยตนเองในกลุ่ม ทักษะนี้จะช่วยให้สมาชิกเอาแบบอย่าง และชี้ให้เห็นว่าผู้นำกลุ่มมีความเห็นใจในการเปิดเผยตนเองเช่นเดียวกับสมาชิก
5. การเป็นแบบอย่าง (Modeling) ทักษะการเป็นแบบอย่าง เป็นทักษะในการสาธิตให้สมาชิกได้เห็นถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้เพื่อนสมาชิก เป็นประโยชน์ต่อการเข้ากลุ่มและด้านการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคล

3.1.6 ขั้นตอนการให้คำปรึกษากลุ่ม

ในการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจะดำเนินเป็นขั้นตอนต่าง ๆ 4 ขั้น (ประภาส ณ พิกุล. 2551 : 41; อ้างอิงจาก อาภา จันทรสกุล. 2535 : 26 - 42)

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา (The Involvement Stage) ในขั้นนี้ สมาชิกที่เข้ากลุ่มยังไม่กล้าเปิดเผย เพราะยังไม่ไว้วางใจสมาชิกในกลุ่ม ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นในกลุ่ม ซึ่งจะต้องใช้เวลาแก่สมาชิกพอสมควร ในขั้นนี้อาจต้องใช้การให้คำปรึกษาหลายครั้งด้วยกัน
2. ขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อ (The Transition Stage) ในขั้นนี้กลุ่มเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นบ้าง สมาชิกรู้สึกไว้วางใจกัน แต่ยังมีความตึงเครียด วิตกกังวล และเกิดการต่อต้าน ผู้ให้คำปรึกษาต้องพยายามให้คำชี้แจง เพื่อให้สมาชิกได้กล้าที่จะอภิปรายปัญหาของตนเองอย่างเปิดเผย

3. ขั้นปฏิบัติการ (The Working Stage) ในขั้นนี้สมาชิกในกลุ่มจะมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เต็มใจเปิดเผยเรื่องราวของตนเอง อภิปรายปัญหาตามความเป็นจริง ร่วมกันแก้ไขปัญหาของกันและกัน นอกจากนี้สมาชิกทุกคนยังได้สำรวจตนเอง เข้าใจปัญหาและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

4. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา (The Ending Stage) เมื่อสมาชิกเข้าใจปัญหาอย่างชัดเจน เป็นตัวของตัวเอง รู้จักวิธีแก้ปัญหาและนำความคิด และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันด้วยความพอใจ ไม่มีข้อข้องใจแล้ว จึงยุติการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มได้

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษากลุ่ม จะต้องดำเนินการไปตามขั้นตอน โดยเริ่มจากขั้นเริ่มการให้คำปรึกษา ขั้นการเปลี่ยนแปลง ขั้นปฏิบัติการและขั้นยุติการให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นขั้นที่สมาชิกทุกคนพอใจและสามารถแก้ปัญหาของตนได้ การยุติกลุ่มจะขึ้นอยู่กับความพอใจของสมาชิกในกลุ่ม

3.2 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการให้คำปรึกษากลุ่ม

3.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

ผู้ที่ให้ความสนใจและทำการศึกษาเกี่ยวกับการให้คำปรึกษากลุ่ม มีดังนี้ คือ

จอยซ์ (Joyce. 1995 : 923 – 933) ได้ศึกษาผลการใช้ทฤษฎีพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ ที่มีต่อพฤติกรรมการใช้อารมณ์ที่ไม่เหมาะสม ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร กลุ่มตัวอย่างเป็นบิดามารดาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 37 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ใช้วิธีลดพฤติกรรมแสดงอารมณ์ที่ไม่มีเหตุผล โดยการใช้คำถามโต้แย้งที่มีเหตุผล กลุ่มที่ 2 ใช้ระเบียบวินัยเป็นเครื่องมือในการควบคุม กลุ่มที่ 3 ใช้วิธีพิจารณาแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล กลุ่มที่ 4 ฝึกการใช้เหตุผลกับเด็ก เพื่อลดความคิดที่ไม่มีเหตุผล ความรู้สึก พฤติกรรม และอารมณ์ที่มีปัญหาให้ลดลง ผลการศึกษาพบว่า คู่สามี ภรรยา ที่ประสบความสำเร็จในการใช้เหตุผลและอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการเป็นพ่อแม่ คือกลุ่มที่ 1 ซึ่งอารมณ์ที่ไม่มีเหตุผลของพ่อแม่ ความคิดที่ไม่ถูกต้อง ความโกรธจะลดลงในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่าง ยังมีพฤติกรรมแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าในตนเองด้วย

อีเดน (Eden. 1996 : 149) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของทฤษฎีควบคุมและทฤษฎีเผชิญความจริงที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนเกรด 7 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีควบคุมและการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีเผชิญความจริง มีคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม แต่ในด้านอำนาจการควบคุมตนเอง ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาตามทฤษฎีเผชิญความจริงมีการรักษาระเบียบวินัยมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

ริสิ (Risi. 2002 : 60) ได้ศึกษาผลการให้คำปรึกษากลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนต่างสถาบันที่มีความเสี่ยงในการออกจากโรงเรียน และทัศนคติที่มีต่อโรงเรียนของนักเรียน การวิจัยเป็นแบบการวิจัยเชิงทดลอง ที่มีกลุ่มทดลองเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาใด ๆ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองหลังจากเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเป็นเวลา 3 เดือน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในเรื่องทัศนคติที่มีต่อโรงเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

ลอง (Long. 1989 : 53 -57) ศึกษาผลการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อลดความว้าเหวของเด็กชั้นมัธยม ที่ต้องอยู่คนเดียวตามลำพังหลังเลิกเรียน โดยไม่มีผู้ดูแล เนื่องจากพ่อแม่ไปทำงาน ผลการศึกษาพบว่า การให้คำปรึกษากลุ่มสามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กที่ต้องอยู่คนเดียวตามลำพังได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ผู้ที่ให้ความสนใจและทำการศึกษาเกี่ยวกับการให้คำปรึกษากลุ่มไว้ มีดังนี้ คือ

ฐิติมา ้วยเจริญ (2549 : 92 - 93) ศึกษาผลการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ พฤติกรรม ต่อความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัวไม่สมบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ พฤติกรรม มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ พฤติกรรม ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ พฤติกรรม มีความภาคภูมิใจในตนเอง ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล ต่ำกว่าในระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนทรี ศุภบุญ (2546 : 154) ศึกษาผลของการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ และโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่มีต่อความรู้สึกมีปมด้อยในตนเองของเด็กก่อนวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ผลการวิจัยพบว่า เด็กวัยรุ่นที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ และการเข้าร่วมโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง มีความรู้สึกมีปมด้อยในตนเองต่ำกว่าเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มและโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเอง แต่วิธีการทดลองทั้งสองวิธีช่วยให้เด็กวัยรุ่นของกลุ่มทดลองทั้งสอง มีความรู้สึกมีปมด้อยในตนเองลดลงไม่แตกต่างกัน

พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2542 : 98 – 100) ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการยอมรับตนเองของเด็กวัยรุ่น ที่มีอายุระหว่าง 15 – 18 ปี ในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กวัยรุ่น จำนวน 16 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าคือ แบบสอบถามการยอมรับตนเองของ เบเกอร์ (Berger) ฉบับภาษาไทย และโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กวัยรุ่นที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม มีการยอมรับตนเองโดยรวมและรายด้าน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการแสดงออกของพฤติกรรมที่เชื่อมั่นในคุณค่าและมาตรฐานภายในมากกว่าแรงกดดันภายนอก ด้านการยอมรับคำยกย่องและคำวิจารณ์จากผู้อื่นอย่างเป็นกลาง ด้านความไม่พยายามบิดเบือนความรู้สึกใด ๆ เช่น แรงงูใจ ข้อจำกัด หรือคุณสมบัติที่ดีอื่น ๆ ของตน แต่จะยอมรับโดยปราศจากการกล่าวโทษตนเอง ด้านความไม่คาดหวังว่าผู้อื่นจะปฏิเสธตน ถึงแม้ว่าความคิดเห็นของตนไม่ตรงกับผู้อื่น ด้านการไม่คิดว่าตนเองประหลาดหรือแตกต่างจากบุคคลทั่วไป และด้านการไม่เป็นคนขี้อาย

2. เด็กวัยรุ่นในกลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มมีการยอมรับตนเองสูงกว่าเด็กวัยรุ่นในกลุ่มควบคุม ที่ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษากลุ่ม พบว่า การให้คำปรึกษากลุ่มเป็นกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือบุคคลในกลุ่ม โดยที่สมาชิกแต่ละคนได้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง รวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ที่มีสภาพปัญหาและความต้องการคล้าย ๆ กัน รวมทั้งมีความต้องการที่จะปรับปรุงตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทำให้สมาชิกสามารถวิเคราะห์หัดตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ที่จะนำความคิด ประสบการณ์ที่ได้จากกลุ่มไปใช้เพื่อปรับเปลี่ยนความรู้สึก อารมณ์และพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

4.1.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

ทิสนา แชมมณี (2545 : 11) กล่าวว่า การทำงานเป็นกลุ่มหรือการทำงานเป็นทีมในที่นี้หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีเป้าหมายร่วมกัน และทุกคนในกลุ่มมีบทบาทในการช่วยดำเนินงานกลุ่ม มีการติดต่อสื่อสาร ประสานงานและตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

ทศพร มณีศรีขำ (2539 : 21) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มคือ วิธีการศึกษา ที่มีลักษณะเป็นการศึกษาจากประสบการณ์ และการปฏิบัติจริง โดยผู้ศึกษาจะเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์ การเรียนรู้และปฏิบัติจริงตามที่ได้จัดขึ้น ซึ่งลักษณะดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาได้ศึกษาด้วยความสนุกสนาน มีชีวิตชีวาและท้าทายความคิด ความสามารถของแต่ละบุคคล รวมทั้งสมาชิกแต่ละคนยังได้รับประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกว้างขวางจากสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542 : 3) กล่าวว่า สำหรับความหมายของกลุ่มนั้น นักจิตวิทยาชาวอเมริกันชื่อ เคมปี (Kemp) ให้ความหมายว่า กลุ่มประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปมารวมกัน มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีความพึงพอใจ มีการยอมรับและเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งนักจิตวิทยาอีกท่านหนึ่งชื่อ กัลลี (Gully) ให้ความหมายไว้สอดคล้องกัน และเห็นว่า กลุ่มมีความหมายลึกซึ้ง มากกว่าการที่บุคคลมาร่วมกิจกรรมกันเท่านั้น แต่กลุ่มจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ

1. สมาชิกจะต้องมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และวัตถุประสงค์นั้นจะต้องสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคน
2. ผลงานที่เกิดขึ้นจะต้องมาจากความร่วมมือกันของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม
3. มีการสื่อสารทางวาจา หรือความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก โดยวิธีใดวิธีหนึ่งก็ได้

จากความหมายของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าว สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่เกิดจากสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการร่วมมือในการทำงาน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ โดยมีการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยสมาชิกภายในกลุ่มมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และลงมือกระทำต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง อย่างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เพื่อนำประสบการณ์ที่ได้จากกลุ่มไปพัฒนาตนเอง

4.1.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546 : 149 – 151) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองได้อย่างถูกต้อง โดยปกติคนทั่วไปอาจจะคิดว่าตนเองมีความเข้าใจในตนเอง ไม่จำเป็นต้องให้คนอื่นช่วยชี้แจงว่าตนเป็นอย่างไร ในทางจิตวิทยาแล้วมนุษย์ย่อมเข้าใจตนเอง แต่บางครั้งอาจจะไม่เข้าใจตนเองได้เท่าที่ควร หรือบางครั้งก็เข้าใจตนเองผิดพลาดได้ ทั้งนี้เพราะแต่ละคน มีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลวิธีการป้องกันตัวที่แตกต่างกันไป ด้วยเหตุนี้กิจกรรมกลุ่มก็อาจจะช่วยมนุษย์ได้โดยการสะท้อนกระจกเงาให้เห็นภาพของตนเองในทุก ๆ ด้าน

2. เพื่อสร้างความเข้าใจบุคคลอื่น มนุษย์มีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือความเข้าใจในสมาชิกกลุ่ม ความเข้าใจในบุคคลอื่นจะทำให้เกิดการยอมรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ดังนั้นในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันของสมาชิก จะเปิดโอกาสให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

3. เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิก ซึ่งนอกจากจะอาศัยความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคนแล้ว สิ่งที่สำคัญและมีความหมายต่อความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความร่วมมือ ซึ่งถ้าขาดความร่วมมือที่ดีจะทำให้การทำงานของกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นในการทำกิจกรรมกลุ่ม จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่สมาชิกกลุ่ม ที่มีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

แทรกซ์เลอร์ และนอร์ธ (สุวิภา ภาคย์อัต : 2547 : 17; อ้างอิงจาก Traxier; & North 1977 : 320) ได้กล่าวถึง กิจกรรมกลุ่มไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษอบรรณแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัย หรือในโรงเรียนโดยการจัดโครงการ เช่น ปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ หรือนำไปจัดในรูปแบบของการแนะแนวตลอดทั้งปี

2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากที่ได้รับจากหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดกิจกรรมกลุ่มในมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียน

3. เพื่อเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เพราะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับครูแนะแนวในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรม

4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษา และความเจริญงอกงามของบุคคลในกลุ่ม เป็นวิธีการที่จะช่วยแก้ปัญหาส่วนตัว เช่น ปัญหาบุคลิกภาพ ปัญหาด้านมนุษย์สัมพันธ์

จากจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าว พอสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้บุคคลเรียนรู้ตัวเองและเรียนรู้บุคคลอื่น มีโอกาสที่จะปรับปรุงแก้ไข พัฒนา เปลี่ยนแปลง พฤติกรรม ตลอดจนความคิดเห็นต่าง ๆ และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้

4.1.3 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546 : 20 -24) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. คุณค่าในพัฒนาการ (Development Value) กิจกรรมกลุ่มสามารถสร้างพัฒนาการให้บุคคลในกลุ่มได้เป็นอย่างดี กิจกรรมแต่ละประเภทสนองความพึงพอใจของบุคคลแตกต่างกันไป คุณค่าทางพัฒนาการที่เกิดขึ้น มีดังนี้

1.1 การสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ

1.2 มีการสร้างพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคมเมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในสังคม และในขณะเดียวกันจะได้เรียนรู้เรื่องการควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ด้วย

1.3 การพัฒนาทางด้านทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ และปกติวิสัยทางสังคม ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น มีการเคารพบุคคลอื่น ทำให้อยู่ร่วมกับกลุ่มได้ ถ้าหากไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วจะทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้กับสมาชิกในกลุ่ม

1.4 คุณค่าทางอาชีพ กิจกรรมกลุ่มบางประเภท เช่น กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน นอกจากจะให้ข้อสนเทศทางด้านอาชีพแล้วยังให้ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพต่าง ๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

1.5 ความเจริญงอกงามทางด้านความรู้และทักษะในขณะที่บุคคลได้มีโอกาสทำกิจกรรมกลุ่มนั้น อาจจะได้รับความรู้และทักษะบางประการ เช่น การพูดในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่ม กฎระเบียบในการทำงานเป็นหมู่คณะ

2. คุณค่าทางด้านวินิจฉัย (Diagnostic Value) สำหรับผู้นำกลุ่ม เมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ทำให้ผู้นำกลุ่มได้มีโอกาสสังเกตสมาชิกในกลุ่ม เพื่อจะได้เข้าใจในตัวสมาชิกแต่ละคน

3. คุณค่าทางการบำบัด (Therapeutic Value) ในการรวมกลุ่มของบุคคลนั้น จะมีค่าต่อการบำบัดเป็นอย่างดี สำหรับบุคคลที่มีปัญหาจะได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่มสามารถแก้ปัญหาก็ได้ เช่น ปัญหาทางด้านอารมณ์ การพัฒนานิสัยของตนเอง เป็นต้น

4. คุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน (Value to the School and Community) บุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมได้

จากคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มดังที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า สมาชิกกลุ่มจะมีการค้นพบตัวเอง เกิดความรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า เข้าใจตนเองและผู้อื่น โดยกิจกรรมกลุ่มทำให้สมาชิกของกลุ่มได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม สมาชิกได้ร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน สามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ นอกจากนี้ กิจกรรมกลุ่มยังมีความสำคัญด้านการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านอาชีพ และความเจริญของทางความรู้ ด้านการวินิจัย ด้านการบำบัด และมีคุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน

4.1.4 ขนาดของกลุ่มที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546 : 31) กล่าวว่า จำนวนสมาชิกของกลุ่มที่จะเหมาะสมนั้น มีความคิดเห็นของบุคคลแตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตาม ไม่มีการวินิจัยที่แสดงให้เห็นว่าจำนวนสูงสุดควรจะเป็นกี่คน จากการรายงานโดยทั่วไปพบว่า จำนวนสมาชิกจะอยู่ระหว่าง 6 – 15 คน ถึงแม้ว่าบางคนอาจจะคิดว่าจำนวนที่ดีที่สุด คือ 6 คน บางคนคิดว่า 8 คน แต่อย่างไรก็ตาม ไม่มีใครกำหนดจำนวนเกิน 15 คน จะใหญ่เท่าใดขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม ธรรมชาติของกลุ่ม และระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

4.1.5 เวลาและจำนวนครั้งในการทำกิจกรรมกลุ่ม

ทรอทเทอร์ (อุรปรีย์ เกิดในม.ค. 2549 : 79; อ้างอิงจาก Trotzer : 1977) ให้ความเห็นพอสรุปได้ว่า ในการกำหนดระยะเวลาและความถี่ของการเข้ากลุ่มนั้น หากจัดทำกับสถานศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษานั้นๆ ด้วย เช่น โรงเรียนส่วนมากจะจัดเวลาเป็นคาบละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่า ควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่มขึ้นอยู่กับเป้าหมายของกลุ่ม และธรรมชาติของสมาชิกกลุ่ม แต่อย่างน้อยที่สุดควรจะเข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง ถ้ามากกว่านี้ยิ่งเป็นการดี

4.1.6 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

การดำเนินกิจกรรมกลุ่มสามารถใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จได้ โดยแต่ละวิธีนั้นจะถูกนำไปใช้แตกต่างกันได้ตามความเหมาะสม ตัวอย่างเทคนิคที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

ทิสนา แคมมณี (2545 : 152) กล่าวไว้ดังนี้ คือ

1. เกม (Games) เป็นวิธีการหนึ่ง ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการสอนกลุ่มสัมพันธ์ได้ดี โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์หรือเกมการเล่นขึ้น แล้วให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเอง ภายในข้อตกลงหรือ

กติกบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะมีผลออกมาในรูปของการแพ้ชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกการแก้ปัญหาและเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ

2. บทบาทสมมติ (Role Play) วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้น และแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นหลัก ดังนั้น วิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิธีวิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้ง

3. กรณีตัวอย่าง (Case Study) เป็นวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่ง เป็นการนำเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ มาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหาที่นั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วน และการอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้พบกับปัญหาจริง

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือการจำลองเหตุการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น และได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงในเรื่องนั้น ๆ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจไม่กล้าแสดง เพราะอาจเป็นการเสี่ยงต่อผลที่ตนจะได้รับจนเกินไป

5. ละคร (Acting or Dramatization) เป็นวิธีการให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามบทที่เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมตามบทบาทที่กำหนดไว้ โดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง อันจะมีส่วนทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้น ๆ วิธีการนี้เป็นวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนรู้สภาวะ โดยการช่วยกันนำสภาวะมาแสดงให้เห็นชัด การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกัน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนร่วมกัน ได้ฝึกการทำงานร่วมกัน

6. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น การจัดกลุ่มย่อยมีหลายแบบต่าง ๆ กันขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้จัด เช่น การอภิปรายกลุ่มแบบระดมสมอง (Brainstorming) เป็นต้น

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546 : 152 – 165) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มแต่ละประเภทจะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ แตกต่างกันไป เพื่อให้ผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ผู้สอนกิจกรรมได้แนวความคิดและนำไปปรับปรุงดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

1. กิจกรรมกลุ่มเพื่อการรู้จักกันและสร้างสัมพันธ์ภาพ จะเป็นระยะเริ่มเข้ากลุ่มจะเป็นตัวของตัวเอง จะช่วยให้ทุกคนมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใดก็ตามมักจะเริ่มต้นโดยการช่วยให้ทุกคนได้มีโอกาสรู้จักกันด้วยวิธีต่างๆ เช่น การติดป้ายชื่อ การแนะนำตัวเอง การสัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่ม กิจกรรมพิเศษเพื่อทำให้รู้จักกัน เป็นต้น

2. กิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้าใจในตนเอง เป็นปัจจัยทำให้บุคคล กระทำอะไรก็ตามถูกต้องและเหมาะสม ในเรื่องการเข้าใจตนเองนั้น นอกจากบุคคลจะต้องพิจารณาด้วยตนเองแล้วบุคคลอื่น ๆ ก็สามารถจะให้ข้อมูลได้ด้วย เนื่องจากบางครั้งคนเราไม่สามารถมองเห็นรายละเอียดเล็กๆ น้อย ๆ ของตนเองได้ สมาชิกในกลุ่มจะเปรียบเทียบกับเมื่อกระจกเงาที่จะสะท้อนภาพของบุคคลได้

3. กิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในบุคคลอื่น ความเข้าใจในบุคคลอื่นจะทำให้บุคคลเกิดการยอมรับในพฤติกรรมของบุคคลอื่นมากขึ้น ไม่เกิดความสงสัยว่าทำไมบุคคลนั้นถึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น เพราะรู้และเข้าใจสาเหตุของการแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

4.2.1 งานวิจัยต่างประเทศ

ผู้ที่มีความสนใจและทำการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มไว้ มีดังนี้ คือ

เมเจอร์ และคนอื่น ๆ (Mager ; et al. 2005 : 349) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเด็กวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 136 คนที่กำลังเรียนในเกรด 6 – 7 ในโรงเรียนของรัฐบาล การเก็บข้อมูลเก็บก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล 6 เดือน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่มีพฤติกรรมเกรี้ยว หลังเข้าร่วมกิจกรรม มีคะแนนการปรับพฤติกรรมมากขึ้น และหลังการทดลองมีคะแนนจากพ่อแม่เป็นผู้ประเมินน้อยลงมากกว่ากลุ่มควบคุม

แฟร์ไชลด์ (Fairchild. 2004 : 1323) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์และความเป็นผู้นำในกลุ่มเด็ก การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์และประเด็นความเป็นผู้นำในทีม การศึกษาเรื่องครอบครัวเด็ก และทีมการศึกษาเรื่องนักเรียนในโรงเรียนพรซโน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทั้ง 2 กลุ่มว่า กลุ่มใดมีเทคนิคในการดำเนินการตัดสินใจมากกว่ากัน โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีของเออร์วิง เจนิส (Irving Janis) คือ ทฤษฎีการคิดแบบกลุ่ม การเก็บข้อมูลการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามกับทั้งสองกลุ่ม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ทีมการศึกษานักเรียนมีการคิดแบบเป็นกลุ่มมากกว่าทีมครอบครัวเด็ก และลักษณะความเป็นผู้นำมีผลต่อจำนวนในการพิจารณาทางเลือก ในการ

ตัดสินใจ จึงทำให้ทีมการศึกษานักเรียนทำงานเสร็จทันตามเวลาที่กำหนด ด้วยการนำกระบวนการกลุ่มมาใช้ในการคิดและตัดสินใจได้ดีกว่า

เมคกิบบิน (Mekibbin. 1999 : 189) ได้ศึกษาผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ที่มีต่อการปรับตัวในส่วนต่าง ๆ ในโรงเรียน สำหรับเด็กที่ด้อยความสามารถ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เป็นนักเรียนที่ด้อยความสามารถในการปรับตัว เรื่องการเรียน บทบาทการวางตัวทางสังคม การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง การทดลองแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความสามารถที่จะเรียน มีความจำความสามารถในการคิดเหมาะสม สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมได้

4.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ผู้ที่ให้ความสนใจและทำการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มไว้ มีดังนี้ คือ

วิไลรัตน์ หิรัญศุภโชติ และคนอื่น ๆ (2550 : 66) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้า เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง และโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านมหาเมฆมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นในด้านการมองเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในกลุ่มเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

กัญช์ เกษรสุคนธ์ (2546 : 48 – 53) ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือ เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 13 – 18 ปี ที่ได้รับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่ จำนวน 19 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 9 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับนักเรียนของ คูเปอร์สมิท (Coopersmith) และกิจกรรมกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่าเยาวชนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิชญา ไชยเทพ (2544 : 62 – 72) ได้ศึกษากิจกรรมกลุ่มฝึกการแสดงออกที่ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่ และเพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในสถานสงเคราะห์ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนชายที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่ จำนวน 15 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบวัดการเห็นคุณค่าใน

ตนเองของ คูเปอร์สมิท แบบประเมินการแสดงออกที่เหมาะสม และโปรแกรมการฝึกกิจกรรมกลุ่ม ฝึกการแสดงออก จำนวนกิจกรรมกลุ่มใช้เวลา 8 ครั้ง ในเวลา 2 สัปดาห์ ผลปรากฏว่า

1. ค่าเฉลี่ยคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มฝึกการแสดงออก กับหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มฝึกการแสดงออก และก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มฝึกการแสดงออกกับระยะ ติดตามผล (1 เดือนหลังการศึกษา) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ค่าเฉลี่ยคะแนนการแสดงออกที่เหมาะสม ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มฝึกการ แสดงออกกับหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มฝึกการแสดงออก และก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มฝึกการแสดงออก กับระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ค่าเฉลี่ยคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง และค่าเฉลี่ยคะแนนการแสดงออก ที่เหมาะสม (ประเมินโดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม) หลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มฝึกการแสดงออกกับระยะ ติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ค่าเฉลี่ยคะแนนการแสดงออกที่เหมาะสม หลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มฝึกการ แสดงออกกับระยะติดตามผล ไม่แตกต่างกัน

กสิณา บุญแสง (2544 : 80) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลของการให้ คำปรึกษากลุ่มและกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความมุ่งหวังในชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น ณ ศูนย์เมอริที กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีคะแนนความมุ่งหวังในชีวิตต่ำ จำนวน 16 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่ม ทดลองกลุ่มที่ 1 และกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 กลุ่มละ 8 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ

1. นักเรียนมีความมุ่งหวังในชีวิตดีขึ้น หลังจากได้รับการให้คำปรึกษากลุ่ม อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนมีความมุ่งหวังในชีวิตดีขึ้น หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มกับนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีความ มุ่งหวังในชีวิตดีขึ้นไม่แตกต่างกัน

ณัดกิจ ยามาลี (2543 : 53) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของผู้รับการคุ้มครองสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ ผลวิจัยพบว่า

1. ผู้รับการคุ้มครองมีคะแนนการทำงานร่วมกันโดยรวมสูงขึ้น หลังจากการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผู้รับการคุ้มครอง มีคะแนนการทำงานร่วมกันในแต่ละด้านสูงขึ้น หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือบุคคล ในทุกกลุ่มวัย ที่มีปัญหาและความต้องการคล้าย ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม เพื่อให้สมาชิกเกิดการเปลี่ยนแปลง และเกิดการพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว อายุระหว่าง 11 – 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียน วัดสระแก้ว ประจำปีการศึกษา 2551 จำนวนทั้งสิ้น 272 คน จำแนกได้ ดังนี้

นักเรียนระดับชั้น	ชาย	หญิง	รวม
มัธยมศึกษาปีที่ 1	78	53	131
มัธยมศึกษาปีที่ 2	32	31	63
มัธยมศึกษาปีที่ 3	31	47	78
รวม	141	131	272

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ได้แก่ เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วที่มีอายุระหว่าง 11 – 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนวัดสระแก้ว ประจำปีการศึกษา 2551 จำนวน 272 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว่าเหว เป็นเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วที่มีอายุระหว่าง 11 – 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่มีคะแนนความว่าเหวสูง จากการตอบแบบวัดความว่าเหว ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 80 ขึ้นไป จำนวน 44 คน จากนั้นพิจารณาเด็กที่มีคุณลักษณะครบ ตามตัวแปร

ที่ผู้วิจัยศึกษาแล้ว พบว่าส่งผลต่อความว้าเหว่สูง คือ มีการย้ายถิ่นฐาน มีระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ไม่ถึง 1 ปี และ 1 ปีขึ้นไปถึง 3 ปี รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่ำ จำนวน 23 คน จากนั้นสอบถามความสนใจในการเข้าร่วมโปรแกรมและสุ่มอย่างง่ายมาจำนวน 12 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาความว้าเหว่ของเด็กในสถานสงเคราะห์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับเพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

ตอนที่ 2 แบบวัดความว้าเหว่ของเด็กในสถานสงเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างโดยดัดแปลงจากแบบทดสอบวัดความว้าเหว่ UCLA Loneliness Scale ฉบับดัดแปลงมาจากภาษาอังกฤษเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กไทย แปลเป็นภาษาไทยโดย จุฑามาศ ฉัตรโอฬารกุล ซึ่งได้สร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดของ รุกและเพปาล์ว (Rook & Peplau, 1982) เป็นกรอบโครงสร้างที่ประกอบด้วยลักษณะทางด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นแบบวัดค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ .92 (จุฑามาศ, 2547 : 108 – 109) แบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่เคยนาน ๆ ครั้ง บ่อย ๆ และบ่อยมาก / เป็นประจำ

ตอนที่ 3 แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้วิจัยดำเนินการสร้างโดยดัดแปลงจากแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนของฮัดสัน (Hudson : 1982 , 1990 , Index of Peer Relations) ฉบับดัดแปลงมาจากภาษาอังกฤษเพื่อปรับให้เหมาะสมกับเด็กไทย แปลเป็นไทยโดยวรวิทย์ ธนประภักดิ์ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นแบบวัดค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ .94 (วรวิทย์, 2545 : 101 – 102) แบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ไม่เคยรู้สึกเลย รู้สึกบ้างเล็กน้อย รู้สึกบ้างเป็นบางครั้ง รู้สึกอยู่บ่อย ๆ และรู้สึกเกือบตลอดเวลา

ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการลดความว้าเหว่ของเด็กในสถานสงเคราะห์ ได้แก่ โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว่ของเด็กในสถานสงเคราะห์

1. วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1.1 แบบวัดความว้าเหว

แบบวัดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความว้าเหว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดความว้าเหวของเด็ก ให้ครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะ และครอบคลุมองค์ประกอบของความว้าเหวทั้งทางด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม โดยอ้างอิงจากต้นฉบับเดิมจำนวน 28 ข้อ และสร้างเพิ่มเติมอีก 26 ข้อ ได้แบบวัดความว้าเหว จำนวน 54 ข้อ

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบวัดความว้าเหวของเด็กที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่เคย นาน ๆ ครั้ง บ่อย ๆ และบ่อยมาก / เป็นประจำ โดยเด็กเลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง จำนวน 54 ข้อ มาให้ประธานและคณะกรรมการตรวจสอบความถูกต้อง โดยปรับปรุงและตัดข้อคำถามที่มีความหมายใกล้เคียงกันออก ได้แบบวัดความว้าเหว จำนวน 40 ข้อ

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยนำแบบวัดความว้าเหวของเด็กที่ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแล้ว มาให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ชูชีพ อ่อนโคกสูง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์ และอาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) พิจารณาข้อความในแบบวัดความว้าเหวของเด็ก เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แบบวัดความว้าเหวจำนวน 38 ข้อ

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยนำแบบวัดความว้าเหวของเด็กไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดดอนจั่น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนวัดดอนจั่น จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยการทดสอบ Corrected Item – total correlation ($r \geq .40$) ผลปรากฏว่า ทุกข้อคำถามมีค่า Corrected Item – total correlation ตั้งแต่ .40 ขึ้นไป (พิสัย = 0.40 – 0.86)

ขั้นที่ 5 ผู้วิจัยนำแบบวัดความว้าเหวมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach , 1990 : 50) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98

ขั้นที่ 6 ผู้วิจัยนำแบบวัดความว้าเหวที่ได้จากการหาค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นแล้วจำนวน 38 ข้อ นำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

1.2 แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน

แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับเพื่อน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน ให้ครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งวัดในด้านของพฤติกรรมที่แสดงระหว่างกัน โดยอ้างอิงจากต้นฉบับเดิมเดิมมาเฉพาะในด้านพฤติกรรม จำนวน 12 ข้อ และสร้างเพิ่มเติมอีก 8 ข้อ ได้แบบวัดความร่าเริง จำนวน 20 ข้อ

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ ไม่เคย นาน ๆ ครั้ง บ่อย ๆ และบ่อยมาก / เป็นประจำ โดยเด็กเลือกตอบเพียงระดับใดระดับหนึ่ง จำนวน 20 ข้อ มาให้ประธานและคณะกรรมการตรวจสอบความถูกต้อง โดยปรับปรุงและตัดข้อคำถามที่ไม่ใช่ลักษณะทางด้านพฤติกรรมออก ได้แบบวัดความความสัมพันธ์กับเพื่อน จำนวน 15 ข้อ

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยนำแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแล้ว มาให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ชูชีพ อ่อนโคกสูง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสณา จุลรัตน์ และอาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) พิจารณาข้อความในแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แบบวัดความร่าเริงจำนวน 12 ข้อ

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยนำแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดดอนจั่น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนวัดดอนจั่น จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจวิเคราะห์หาความน่าเชื่อถือเป็นรายข้อ โดยการทดสอบ Corrected Item – total correlation ($r \geq .40$) ผลปรากฏว่า ทุกข้อคำถามมีค่า Corrected Item – total correlation ตั้งแต่ .40 ขึ้นไป (พิสัย = 0.50 – 0.77)

ขั้นที่ 5 ผู้วิจัยนำแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach , 1990 : 50) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92

ขั้นที่ 6 ผู้วิจัยนำแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ได้หาค่าความน่าเชื่อถือ และความเชื่อมั่นแล้วจำนวน 12 ข้อ นำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

แบบวัดความจำเหว แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของเด็กในสถานสงเคราะห์

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้ หรือเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ให้ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. การย้ายถิ่นฐาน ☐ ย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่น ☐ ไม่ได้ย้ายถิ่นฐาน
3. ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์
☐ ไม่ถึง 1 ปี ☐ ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ถึง 3 ปี
☐ 3 ปีขึ้นไป ถึง 5 ปี ☐ 5 ปีขึ้นไป
4. การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร
☐ เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ☐ ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

ตอนที่ 2 แบบวัดความจำเหว

ตัวอย่างแบบวัดความจำเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ บรรยายถึงความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมที่คนโดยทั่วไปจะรู้สึก คิด และแสดงพฤติกรรมได้ในบางครั้ง ขอให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้ว เลือกคำตอบที่ตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด โปรดตอบตามความเป็นจริงและตอบทุกข้อ ในแต่ละช่องมีความหมายดังนี้

ข้อที่	ข้อความ	ไม่เคย 1	นาน ๆ ครั้ง 2	บ่อย ๆ 3	บ่อยมาก / เป็นประจำ 4
	ด้านอารมณ์				
0	ฉันรู้สึกเศร้า ที่เห็นเพื่อนมีพ่อแม่มารับกลับบ้าน				
00	ฉันทุกซึกใจ เมื่อมีใครถามถึงพ่อแม่ของฉัน				

ข้อที่	ข้อความ	ไม่เคย 1	นาน ๆ ครั้ง 2	บ่อย ๆ 3	บ่อยมาก / เป็นประจำ 4
	ด้านความคิด				
000	ฉันคิดว่าคนทั่วไปไม่ค่อยเป็นมิตรกับฉัน				
	ด้านพฤติกรรม				
0000	ฉันออกไปพูดคุย และคบหาสมาคมกับ เพื่อนที่นี้				

ซึ่งเกณฑ์ในการให้คะแนนแต่ละระดับ มีดังนี้

ข้อความ	ข้อความทางบวก (คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
ไม่เคย	4	1
นาน ๆ ครั้ง	3	2
บ่อย ๆ	2	3
บ่อยมาก /เป็นประจำ	1	4

เกณฑ์ในการแปลความหมายควมว่าเหวของเด็ก มีเกณฑ์ในการพิจารณา โดยใช้คะแนนเฉลี่ย ดังนี้ (Beat. 1981 : 204 – 205)

1.00	-	1.75	คะแนน	มีความว่าเหวในระดับน้อยที่สุด
1.76	-	2.50	คะแนน	มีความว่าเหวในระดับน้อย
2.51	-	3.25	คะแนน	มีความว่าเหวในระดับมาก
3.26	-	4.00	คะแนน	มีความว่าเหวในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน

ตัวอย่างแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน

คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อน ขอให้ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด โปรดตอบตามความเป็นจริงและตอบทุกข้อ ในแต่ละช่องมีความหมายดังนี้

ข้อที่	ข้อความ	ไม่เคย 1	นาน ๆ ครั้ง 2	บ่อย ๆ 3	บ่อยมาก / เป็นประจำ 4
0	หลังเลิกเรียน เพื่อนจะมาร่วมเล่นกับฉัน				
00	เวลาว่าง เราจะร่วมเล่าเรื่องสนุกด้วยกัน				
000	เพื่อนและฉัน แบ่งปันสิ่งของและขนมร่วมกัน				

ซึ่งเกณฑ์ในการให้คะแนนแต่ละระดับ มีดังนี้

ข้อความ	ข้อความทางบวก (คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
ไม่เคย	1	4
นาน ๆ ครั้ง	2	3
บ่อย ๆ	3	2
บ่อยมาก /เป็นประจำ	4	1

เกณฑ์ในการแปลความหมายความสัมพันธ์กับเพื่อน มีเกณฑ์ในการพิจารณา โดยใช้คะแนนรวมของกลุ่มประชากร 272 คน ที่ตอบแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน มาเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ดังนี้

12.00 - 25.25	คะแนน	มีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่ำ
25.26 - 37.99	คะแนน	มีความสัมพันธ์กับเพื่อนปานกลาง
38.00 - 48.00	คะแนน	มีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูง

1.3 การพัฒนาโปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโปรแกรมการลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์ การให้คำปรึกษากลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์ ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการวิจัย

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำโปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็ก ที่สร้างขึ้นไปให้ประธานและคณะกรรมการตรวจสอบในเรื่องความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ จุดมุ่งหมายของกิจกรรม เนื้อหา วิธีดำเนินการและการประเมินผล

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยนำโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็ก ที่ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน รองศาสตราจารย์ฐิพี อ่อนโคกสูง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์ และอาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ ตรวจสอบความสอดคล้องในเรื่องจุดมุ่งหมาย นิยามศัพท์ เฉพาะ กิจกรรม เนื้อหา วิธีดำเนินการและการประเมินผล จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยนำโปรแกรมการลดความว้าเหวของเด็ก ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดดอนจั่น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 12 คน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับเนื้อหา วิธีการและระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาความว้าเหวและการลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดอนจั่น ที่ดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดดอนจั่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้เด็กในสถานสงเคราะห์ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 จำนวน 100 คน ทำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดความว้าเหว และแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน ในการทดลอง (Try Out) เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ในการวิจัย

2. ติดต่อขอหนังสือ ขอความร่วมมือเพื่อวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสระแก้ว ที่ดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้เด็กในสถานสงเคราะห์ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 จำนวน 272 คน ทำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดความว้าเหว และแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน แล้วคัดเลือกเด็กที่มีความว้าเหวสูง จากการตอบแบบวัดความว้าเหว ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 80 ขึ้นไป จำนวน 44 คน จากนั้นพิจารณาเด็กที่มีคุณลักษณะครบ ตามตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษาแล้ว พบว่าส่งผลต่อความว้าเหวสูง คือ มีการย้ายถิ่นฐาน มีระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ไม่ถึง 1 ปี และ 1 ปีขึ้นไปถึง 3 ปี รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่ำ จำนวน 23 คน จากนั้นสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรมและสุ่มอย่างง่ายมาจำนวน 12 คน

3. ผู้วิจัยนำแบบวัดความว้าเหวมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจก่อนในตอนแรก และเป็นการวิจัยเชิงทดลองในตอนหลัง เพื่อศึกษาความว้าเหว่ของเด็กในสถานสงเคราะห์ และใช้โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว่ของเด็ก โดยแบบแผนการวิจัยเชิงทดลองนี้มีเฉพาะกลุ่มทดลอง และมีการทดสอบซ้ำในระหว่างการใช้โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว่ (Repeated Measures Design) (ชูศรี. 2550 : 217) ซึ่งมีแบบแผนการทดลองดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

	การทดสอบ		
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
โปรแกรมการทดลอง	Pretest	1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6	7 – 8 – 9 – 10 – 11 – 12
ค่าเฉลี่ย	$\bar{x}_1$	$\bar{x}_2$	$\bar{x}_3$

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นการทดลอง

ผู้วิจัยให้เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความว้าเหว่สูง จากการตอบแบบวัดความว้าเหว่ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและใช้คะแนนนี้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2. ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว่ของเด็กเป็นเวลา 3 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน (จันทร์ – ศุกร์) โดยโปรแกรมการทดลอง 2 ครั้งแรกที่เกี่ยวข้องกับการปฐมนิเทศ การสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จะกระทำในสัปดาห์ที่หนึ่ง คือวันพฤหัสบดีและวันศุกร์ รวมจำนวน 12 วัน 12 ครั้ง ครั้งละ 60 – 90 นาที

ตาราง 2 การเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว่ของเด็กในสถานสงเคราะห์

สัปดาห์ที่	วัน	หัวเรื่อง
1	พฤหัสบดี ที่ 4 กันยายน 2551 ศุกร์ ที่ 5 กันยายน 2551	ปฐมนิเทศ รู้จักและเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองและผู้อื่น มากขึ้น

ตาราง 2 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	วัน	หัวข้อเรื่อง
2	จันทร์ ที่ 8 กันยายน 2551 อังคาร ที่ 9 กันยายน 2551 พุธ ที่ 10 กันยายน 2551 พฤหัสบดี ที่ 11 กันยายน 2551 ศุกร์ ที่ 12 กันยายน 2551	ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับการเห็นคุณค่า ในตนเอง ลักษณะความคิดอย่างมีเหตุผลและไม่มีเหตุผล คิดอย่างมีเหตุผลและไม่มีเหตุผล คิดอย่างมีเหตุผลและไม่มีเหตุผล วัดซ้ำ ครั้งที่ 1 การมุ่งหวังความรักและการยอมรับจากผู้อื่น
3	จันทร์ ที่ 15 กันยายน 2551 อังคาร ที่ 16 กันยายน 2551 พุธ ที่ 17 กันยายน 2551 พฤหัสบดี ที่ 18 กันยายน 2551 ศุกร์ ที่ 19 กันยายน 2551	ความโดดเดี่ยว อ้างว้าง ความรู้สึกนึกคิดที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สร้างสัมพันธภาพที่ดี ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ปัจเจกนิเทศ วัดซ้ำ ครั้งที่ 2

3. ขั้นหลังการทดลอง

ผู้วิจัยมีการทดสอบซ้ำ 2 ครั้ง หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง คือครั้งที่ 1 กระทำหลังจากการทดลองไปแล้ว 6 ครั้ง และครั้งที่ 2 กระทำหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว 12 ครั้ง ซึ่งใช้แบบวัดความว่าเหว่ชุดเดียวกับก่อนการทดลอง เพื่อเก็บเป็นคะแนนหลังการทดลอง

4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 3 ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติ

3. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่กระทำการประมวลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS FOR WINDOW ตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาความว่าเหว่ของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว เมื่อจำแนกตามเพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อน

2. เปรียบเทียบความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการลดความว้าเหวของเด็ก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

- 1.1 คะแนนเฉลี่ย (Mean)
- 1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 1.3 ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentiles)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความว้าเหวเป็นรายข้อ โดยใช้สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อคำถามกับคะแนนรวม (Item Total Correlation Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2544 : 210)

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความว้าเหว โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2544 : 200)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความว้าเหวของเด็กจำแนกตามเพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยใช้ t-test แบบ t – dependent sample (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2550 : 120)

3.2 การทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม โดยทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way analysis of variance) หรือทดสอบค่าเอฟ (F-test) หากพบว่าผลการทดสอบมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบแบบรายคู่ โดยวิธี แอล เอส ดี LSD (Least Significant Difference Method)

3.3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความว้าเหวของเด็ก ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้ One – way analysis of variance : repeated measures. (ชูศรี. 2550 : 217)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลของการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อต่าง ๆ เพื่อความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมาย ดังต่อไปนี้

$\bar{x}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม (t-test)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 3 กลุ่ม (F-test)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
Df	แทน	ขั้นของความเป็นอิสระ (Degree of freedom)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย มีดังนี้

1. ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวนร้อยละของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ตามตัวแปร เพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อน

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ตามตัวแปร เพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อน

2. ผลการทดลองการใช้โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แยกตาม เพศ อายุ ระดับชั้น การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ดังปรากฏตามตาราง 3

ตาราง 3 จำนวน (คน) และร้อยละของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว แยกตาม เพศ อายุ ระดับชั้น การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรและความสัมพันธ์กับเพื่อน

	ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	141	51.84
	หญิง	131	48.16
อายุ	11 – 14 ปี	141	51.84
	15 – 18 ปี	131	48.16
ระดับชั้น	ม. 1	131	48.16
	ม. 2	63	23.16
	ม. 3	78	28.68
การย้ายถิ่นฐาน	ย้ายถิ่นฐาน	251	92.28
	ไม่ได้ย้ายถิ่นฐาน	21	7.72
ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์	ไม่ถึง 1 ปี	45	16.54
	1 ปีขึ้นไป - 3 ปี	84	30.88
	3 ปีขึ้นไป - 5 ปี	56	20.59
	5 ปีขึ้นไป	87	31.99
การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร	เข้าร่วมกิจกรรม	177	65.07
	ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	95	34.93

ตาราง 3 (ต่อ)

	ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความสัมพันธ์กับเพื่อน	สัมพันธ์กับเพื่อนต่ำ	68	25.00
	สัมพันธ์กับเพื่อนปานกลาง	132	48.53
	สัมพันธ์กับเพื่อนสูง	72	26.47
รวม		272	100.00

จากตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เพศ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายจำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 51.84 และเพศหญิงจำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 48.16
2. อายุ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 11 – 14 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 51.84 และอายุ 15 – 18 ปี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 48.16
3. ระดับชั้น ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 48.16 รองลงมาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 28.68 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 23.16
4. การย้ายถิ่นฐาน ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่นจำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 92.28 และไม่ได้ย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่นจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7.72
5. ระยะเวลาในการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 31.99 1 ปีขึ้นไปถึง 3 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 30.88 3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 20.59 และไม่ถึง 1 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 16.54
6. การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรจำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 65.07 และไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 34.93
7. ความสัมพันธ์กับเพื่อน ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับเพื่อนปานกลางจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 48.53 รองลงมามีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูงจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 26.47 และมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่ำจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความว้าเหวของเด็กในสถาน
สงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์
เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว

องค์ประกอบความว้าเหว	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความว้าเหว
ด้านอารมณ์	2.59	0.60	มาก
ด้านความคิด	2.40	0.64	น้อย
ด้านพฤติกรรม	2.57	0.57	มาก
รวม	2.52	0.60	มาก

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความว้าเหวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความว้าเหวด้านอารมณ์ ($\bar{x} = 2.59$) อยู่ในระดับมาก และความว้าเหวด้านพฤติกรรม ($\bar{x} = 2.57$) อยู่ในระดับมาก ส่วนความว้าเหวด้านความคิด ($\bar{x} = 2.40$) อยู่ในระดับน้อย

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความว้าเหวด้านอารมณ์

ด้านอารมณ์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความว้าเหว
1. ฉันรู้สึกเศร้า ที่เห็นเพื่อนมีพ่อแม่มารับกลับบ้าน	2.41	0.86	น้อย
2. ฉันทุกข์ใจ เมื่อมีใครถามถึงพ่อแม่ของฉัน	2.59	0.99	มาก
3. ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถขจัดความเศร้า ออกจากใจได้ แม้มีคนช่วยเหลือก็ตาม	2.39	0.89	น้อย
4. ฉันรู้สึกท้อถอยในชีวิต	2.55	0.93	มาก
5. ฉันยอมรับได้กับสภาพที่เป็นอยู่ตอนนี้	2.67	0.75	มาก
6. เมื่ออยู่ที่นี่ ฉันรู้สึกว่าชีวิตมีความหวัง	2.55	0.82	มาก
7. ฉันรู้สึกว่าชีวิตขาดที่พึ่ง	2.42	0.95	น้อย
8. ฉันรู้สึกว่า ไม่มีใครเข้าใจฉันอย่างแท้จริง	2.65	0.85	มาก
9. แม้อยู่ท่ามกลางคนมากมาย ฉันก็ยังรู้สึกเหงา	2.53	0.89	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านอารมณ์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความว่าเหว่
10. เมื่ออยู่ที่นี้ ฉันรู้สึกว่าคุณทอด้	2.27	1.05	น้อย
11. เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ ฉันมีคนคอยห่วงใยและเข้าใจ ความรู้สึกของฉัน	2.66	0.70	มาก
12. แม้อยู่คนเดียว ฉันรู้สึกไม่อ้างว้าง	2.67	0.73	มาก
13. ฉันอยากอยู่ในอ้อมกอดของพ่อแม่	3.07	0.75	มาก
14. ฉันเฝ้ารอคอยการมาเยี่ยมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง	2.98	0.82	มาก
15. ฉันรู้สึกรักและผูกพันกับเพื่อนที่นี้	2.46	0.74	น้อย
16. ฉันรู้สึกพอใจในสิ่งที่ฉันมี	2.44	0.75	น้อย
17. ฉันรู้สึกว่าตนเองมีคนทีรักและใส่ใจฉันเพียงพอแล้ว	2.70	0.56	มาก
18. ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งของที่นี่	2.84	0.76	มาก
19. ฉันรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเท่ากับเพื่อนคนอื่น	2.69	0.75	มาก
20. เพื่อนให้การยอมรับฉันในการเข้ากลุ่ม	2.65	0.96	มาก
21. ฉันรู้สึกต่ำต้อย เมื่อเทียบกับเพื่อนคนอื่น	2.51	0.85	มาก
22. ฉันรู้สึกว่าเพื่อนไม่เห็นความสำคัญของฉัน	2.54	0.91	มาก
23. ฉันรู้สึกว่าเพื่อนให้ความสนใจฉันน้อยกว่าคนอื่น	2.56	0.93	มาก
24. ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่ต้องการของใคร ๆ	2.47	1.04	น้อย
รวม	2.59	0.84	มาก

ตาราง 5 พบว่า ระดับความว่าเหว่ด้านอารมณ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 17 ข้อ โดย 3 อันดับแรกทีมากที่สุดคือข้อ 13 ฉันอยากอยู่ในอ้อมกอดของพ่อแม่ ($\bar{x} = 3.07$) รองลงมาคือข้อ 14 ฉันเฝ้ารอคอยการมาเยี่ยมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ($\bar{x} = 2.98$) และข้อ 18 ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งของที่นี่ ($\bar{x} = 2.84$) และระดับความว่าเหว่อยู่ในระดับน้อย 7 ข้อ โดย 3 อันดับสุดท้ายทีน้อยที่สุดคือข้อ 10 เมื่ออยู่ที่นี้ ฉันรู้สึกว่าคุณทอด้ ($\bar{x} = 2.27$) ข้อ 3 ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถขจัดความเศร้าออกจากใจได้ แม้มีคนช่วยเหลือก็ตาม ($\bar{x} = 2.39$) และข้อ 1 ฉันรู้สึกเศร้า ที่เห็นเพื่อนมีพ่อแม่มารับกลับบ้าน ($\bar{x} = 2.41$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความว่าเหวด้านความคิด

ด้านความคิด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความว่าเหว
25. ฉันคิดว่าคนทั่วไปไม่ค่อยเป็นมิตรกับฉัน	2.36	0.87	น้อย
26. ฉันคิดว่าไม่มีใครที่รักฉันจริง	2.50	0.90	น้อย
27. ฉันคิดว่าเพื่อนต้องผิดใจที่มากับกับฉัน	2.31	0.90	น้อย
28. ฉันคิดว่าเพื่อนดูถูกฉัน	2.28	0.80	น้อย
29. ฉันกลัวที่จะสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่ ๆ	2.29	0.85	น้อย
30. ฉันคบหาสมาคมกับคนทั่วไปอย่างผิวเผิน	2.48	0.75	น้อย
31. ฉันมีเพื่อนที่สนิทและไว้ใจได้	2.60	0.72	มาก
รวม	2.40	0.83	น้อย

จากตาราง 6 พบว่า ระดับความว่าเหวด้านความคิดอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับน้อย 6 ข้อ โดย 3 อันดับสุดท้ายที่น้อยที่สุดคือข้อ 28 ฉันคิดว่าเพื่อนดูถูกฉัน ($\bar{x} = 2.28$) ข้อ 29 ฉันกลัวที่จะสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่ ๆ ($\bar{x} = 2.29$) และข้อ 27 ฉันคิดว่าเพื่อนต้องผิดใจที่มากับกับฉัน ($\bar{x} = 2.31$) และระดับความว่าเหวอยู่ในระดับมากคือข้อ 31 ฉันมีเพื่อนที่สนิทและไว้ใจได้ ($\bar{x} = 2.60$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความว่าเหวด้านพฤติกรรม

ด้านพฤติกรรม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความว่าเหว
32. ฉันออกไปพูดคุย และคบหาสมาคมกับเพื่อนที่นี่	2.72	0.65	มาก
33. เมื่อมีการจัดกิจกรรมหรือการจัดงานใด ๆ ก็ตาม ฉันปฏิเสธที่จะเข้าร่วม	2.43	0.88	น้อย
34. ฉันทำกิจกรรมที่สนใจตามลำพัง เพราะไม่อยาก สูงส่งกับใคร	2.54	0.96	มาก
35. เมื่อเกิดความไม่สบายใจ ฉันเลือกที่จะแยกตัว ออกมาอยู่คนเดียว	2.63	0.82	มาก
36. ฉันต้องใช้ความพยายามอย่างหนักในการสร้าง ความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่	2.35	0.74	น้อย
37. ฉันไม่กล้าสบสายตากับคนที่ไม่คุ้นเคย	2.46	0.79	น้อย
38. เมื่อมีปัญหา ฉันกล้าไปขอความช่วยเหลือจาก เพื่อนใหม่	2.83	0.52	มาก
รวม	2.57	0.77	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ระดับความว่าเหวด้านพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ โดย 3 อันดับแรกที่สูงที่สุดคือข้อ 38 เมื่อมีปัญหา ฉันกล้าไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนใหม่ ($\bar{x} = 2.83$) รองลงมาคือข้อ 32 ฉันออกไปพูดคุยและคบหาสมาคมกับเพื่อนที่นี่ ($\bar{x} = 2.72$) และข้อ 35 เมื่อเกิดความไม่สบายใจ ฉันเลือกที่จะแยกตัวออกมาอยู่คนเดียว ($\bar{x} = 2.63$) และระดับความว่าเหวที่อยู่ในระดับน้อยคือข้อ 36 ฉันต้องใช้ความพยายามอย่างหนักในการสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่ ($\bar{x} = 2.35$) ข้อ 33 เมื่อมีการจัดกิจกรรมหรือการจัดงานใด ๆ ก็ตามฉันปฏิเสธที่จะเข้าร่วม ($\bar{x} = 2.43$) และข้อ 37 ฉันไม่กล้าสบสายตากับคนที่ไม่คุ้นเคย ($\bar{x} = 2.46$)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ตามตัวแปร เพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อน ผลปรากฏดังนี้

ตาราง 8 การเปรียบเทียบระดับความว่าเหว จำแนกตามเพศ

องค์ประกอบ ความว่าเหว	ชาย (n = 141)		หญิง (n = 131)		t-test	p - value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านอารมณ์	2.57	0.63	2.62	0.57	0.60	.549
ด้านความคิด	2.39	0.65	2.42	0.63	0.41	.684
ด้านพฤติกรรม	2.58	0.60	2.55	0.54	0.31	.758
รวม	2.51	0.60	2.53	0.55	0.26	.797

จากตาราง 8 พบว่า ชายและหญิงมีความว่าเหวโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 9 การเปรียบเทียบระดับความว่าเหว จำแนกตามการย้ายถิ่นฐาน

องค์ประกอบ ความว่าเหว	ย้ายถิ่นฐาน (n = 251)		ไม่ย้ายถิ่นฐาน (n = 21)		t-test	p - value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านอารมณ์	2.64	0.59	2.06	0.42	5.94	.000
ด้านความคิด	2.44	0.65	1.93	0.38	5.63	.000
ด้านพฤติกรรม	2.59	0.58	2.25	0.35	4.04	.000
รวม	2.56	0.58	2.08	0.33	5.93	.000

จากตาราง 9 พบว่า เด็กที่มีการย้ายถิ่นฐานและเด็กที่ไม่มีการย้ายถิ่นฐาน จะมีความว่าเหวโดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็แตกต่างกันทั้งด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 10 การเปรียบเทียบระดับความว้าเหว่ จำแนกตามระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ใน
สถานสงเคราะห์

องค์ประกอบ ความว้าเหว่	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p- value
ด้านอารมณ์	ระหว่างกลุ่ม	3	63.754	21.251	167.957	.000
	ภายในกลุ่ม	268	33.909	0.127		
	รวม	271	97.663			
ด้านความคิด	ระหว่างกลุ่ม	3	71.734	23.911	158.326	.000
	ภายในกลุ่ม	268	40.475	0.151		
	รวม	271	112.209			
ด้านพฤติกรรม	ระหว่างกลุ่ม	3	56.600	18.867	154.650	.000
	ภายในกลุ่ม	268	32.695	0.122		
	รวม	271	89.30			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	63.743	21.248	213.786	.000
	ภายในกลุ่ม	268	26.636	0.09		
	รวม	271	90.378			

จากตาราง 10 พบว่า เด็กที่มีระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ต่างกัน จะมีความว้าเหว่โดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็แตกต่างกันทั้งในด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 จึงทำการทดสอบต่อไปด้วยวิธี LSD เพื่อหาความแตกต่างรายคู่ต่อไป

ตาราง 11 การเปรียบเทียบระดับความว้าเหว โดยรวมเป็นรายคู่ จำแนกตามระยะเวลาการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์

ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์		Mean Dff.	SE	p - value
ไม่ถึง 1 ปี	ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ถึง 3 ปี	-0.075	0.582	.197
	3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี	0.933	0.631	.000
	5 ปีขึ้นไป	0.909	0.057	.000
ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ถึง 3 ปี	3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี	1.008	0.054	.000
	5 ปีขึ้นไป	0.984	0.048	.000
3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี	5 ปีขึ้นไป	-0.023	0.054	.658

จากตาราง 11 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวโดยรวม พบว่า

1. เด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ไม่ถึง 1 ปี มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวแตกต่างกับเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ 3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี และเด็กที่เข้ามาอยู่มากกว่า 5 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่มีระดับความว้าเหวไม่แตกต่างกับเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ถึง 3 ปี
2. เด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปถึง 3 ปี มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวแตกต่างกับเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ 3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี และเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์มากกว่า 5 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
3. เด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ 3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวไม่แตกต่างกับเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์มากกว่า 5 ปีขึ้นไป

ตาราง 12 การเปรียบเทียบระดับความว้าเหว่ จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

องค์ประกอบ ความว้าเหว่	เข้าร่วมกิจกรรม (n = 177)		ไม่เข้าร่วมกิจกรรม (n = 95)		t-test	p- value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านอารมณ์	2.57	0.59	2.65	0.61	1.01	.310
ด้านความคิด	2.37	0.64	2.47	0.66	1.19	.236
ด้านพฤติกรรม	2.54	0.54	2.60	0.63	0.79	.429
รวม	2.49	0.59	2.57	0.63	1.05	.297

จากตาราง 12 พบว่า เด็กที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรและเด็กที่ไม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร จะมีความว้าเหว่ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 13 การเปรียบเทียบระดับความว้าเหว่ จำแนกตามความสัมพันธ์กับเพื่อน

องค์ประกอบ ความว้าเหว่	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F-test	p- value
ด้านอารมณ์	ระหว่างกลุ่ม	2	42.569	21.284	103.921	.000
	ภายในกลุ่ม	269	55.094	0.205		
	รวม	271	97.663			
ด้านความคิด	ระหว่างกลุ่ม	3	47.471	23.735	98.626	.000
	ภายในกลุ่ม	268	64.738	0.241		
	รวม	271	112.209			
ด้านพฤติกรรม	ระหว่างกลุ่ม	3	38.875	19.437	103.701	.000
	ภายในกลุ่ม	268	50.421	0.187		
	รวม	271	89.295			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	42.893	21.447	121.494	.000
	ภายในกลุ่ม	268	47.485	0.177		
	รวม	271	90.378			

จากตาราง 13 พบว่า เด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างกัน จะมีความว้าเหวโดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็แตกต่างกันทั้งในด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 จึงทำการทดสอบต่อไป ด้วยวิธี LSD เพื่อหาความแตกต่างรายคู่ต่อไป

ตาราง 14 การเปรียบเทียบระดับความว้าเหว โดยรวมเป็นรายคู่ จำแนกตามความสัมพันธ์กับเพื่อน

ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อน		Mean Dff.	SE	p- value
ต่ำ	ปานกลาง	0.666	0.063	.000
	สูง	1.098	0.071	.000
ปานกลาง	สูง	0.432	0.062	.000

จากตาราง 14 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวโดยรวม พบว่า

1. เด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวแตกต่างกับเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนปานกลาง และเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
2. เด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวแตกต่างกับเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

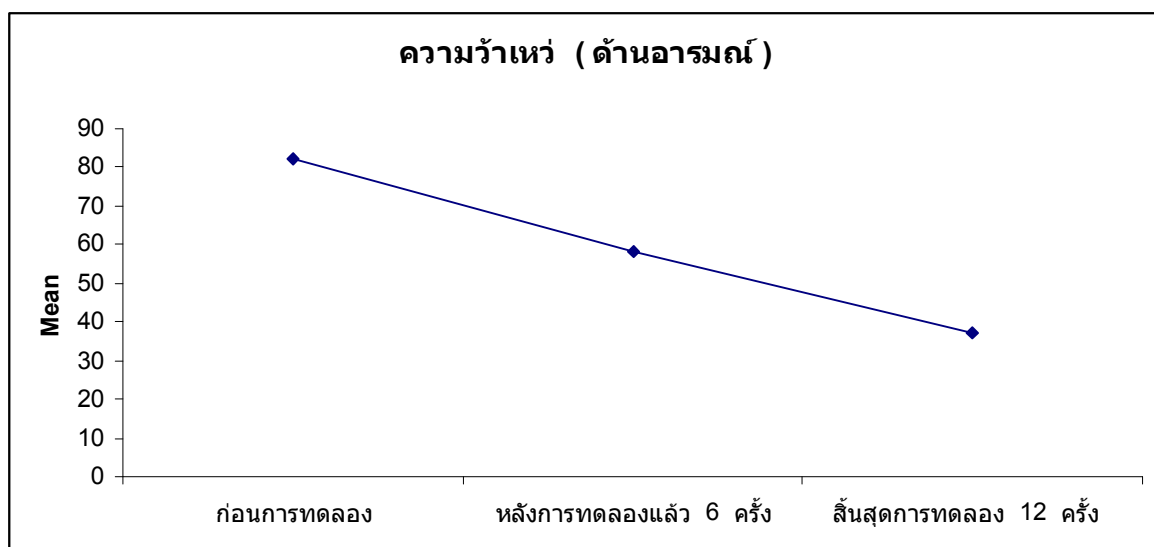
2. ผลการทดลองการใช้โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำเพื่อเปรียบเทียบความว้าเหวในด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้งและสิ้นสุดการทดลอง

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความว้าเหวของเด็ก ในด้านอารมณ์ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุดการทดลอง (n = 12)

ระยะการทดลอง	ด้านอารมณ์ (คะแนนเต็ม = 96)	
	Mean	SD
ก่อนการทดลอง	82.167	2.823
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	58.083	5.946
สิ้นสุดการทดลอง	37.417	3.528

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 15 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวของเด็ก ในด้านอารมณ์ ในช่วงสิ้นสุดการทดลอง มีค่าลดลงจากก่อนการทดลองและหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเข้าร่วมโปรแกรม สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านอารมณ์ ให้น้อยลงได้ และเพื่อให้เห็นภาพการลดลงของคะแนนความว้าเหวของเด็กอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอเป็นกราฟเส้น ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบ 1 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ในด้านอารมณ์ จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ เพื่อเปรียบเทียบความว้าเหวในด้านอารมณ์
ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้งและสิ้นสุดการทดลอง

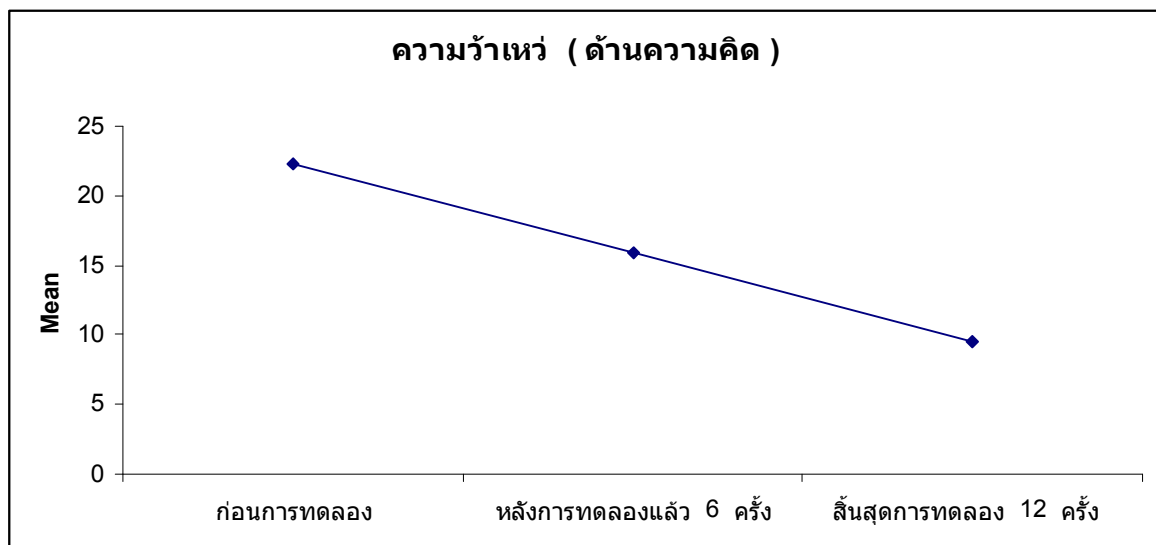
$\Lambda = .006$ Multivariate F – statistic = 829.927 p – value < .001					
Source of Variance	df	SS	MS	F	Sig
ก่อนการทดลอง vs. หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	1	6960.083	6960.083	331.552	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	230.917	20.992		
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง vs. สิ้นสุดการทดลอง	1	5125.333	5125.333	156.318	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	360.667	32.788		

จากตาราง 16 พบว่า คะแนนความว้าเหวของเด็กในด้านอารมณ์ ก่อนการทดลองแตกต่างกับหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และคะแนนความว้าเหวหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แตกต่างกับหลังสิ้นสุดการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สรุปได้ว่าหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในกลุ่มทดลอง มีความว้าเหวในด้านอารมณ์ ในระยะหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง ลดลงจากก่อนการทดลอง และมีความว้าเหวในระยะหลังสิ้นสุดการทดลอง ลดลงจากช่วงหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงว่าการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็ก สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านอารมณ์ ให้ลดน้อยลงจากก่อนการทดลองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความว้าเหวของเด็ก ในด้านความคิด ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุดการทดลอง (n = 12)

ระยะการทดลอง	ด้านความคิด (คะแนนเต็ม = 28)	
	Mean	SD
ก่อนการทดลอง	22.333	1.923
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	15.917	2.466
สิ้นสุดการทดลอง	9.500	1.883

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 17 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวของเด็กในด้านความคิด ในช่วงสิ้นสุดการทดลอง มีค่าลดลงจากก่อนการทดลองและหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเข้าร่วมโปรแกรม สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านความคิด ให้น้อยลงได้ และเพื่อให้เห็นภาพการลดลงของคะแนนความว้าเหวของเด็กอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอเป็นกราฟเส้น ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบ 2 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ในด้านความคิด จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ เพื่อเปรียบเทียบความว้าเหวในด้านความคิด ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้งและสิ้นสุดการทดลอง

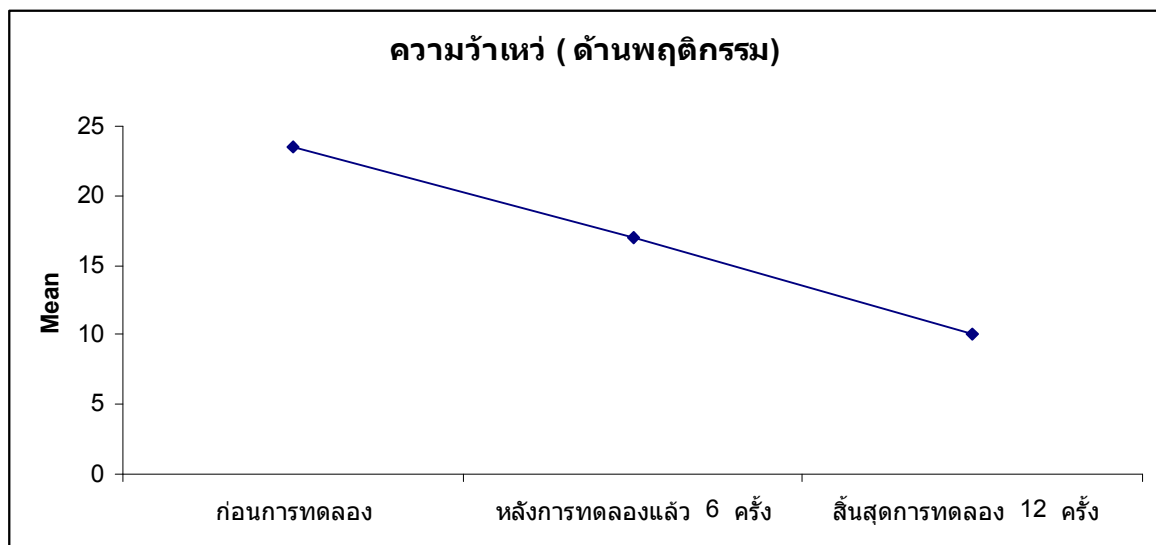
$\Lambda = .042$ Multivariate F – statistic = 113.530 p – value < .001					
Source of Variance	df	SS	MS	F	Sig
ก่อนการทดลอง vs. หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	1	494.083	494.083	121.000	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	44.917	4.083		
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง vs. สิ้นสุดการทดลอง	1	494.083	494.083	62.530	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	86.917	7.902		

จากตาราง 18 พบว่า คะแนนความว้าเหวของเด็กในด้านความคิด ก่อนการทดลองแตกต่างกับหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และคะแนนความว้าเหวหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แตกต่างกับหลังสิ้นสุดการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สรุปได้ว่าหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในกลุ่มทดลอง มีความว้าเหวในด้านความคิด ในระยะหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้งลดลงจากก่อนการทดลอง และมีความว้าเหวในระยะหลังสิ้นสุดการทดลอง ลดลงจากช่วงหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงว่าการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็ก สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านความคิด ให้ลดน้อยลงจากก่อนการทดลองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความว้าเหวของเด็ก ในด้านพฤติกรรม
ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุดการทดลอง (n = 12)

ระยะการทดลอง	ด้านพฤติกรรม (คะแนนเต็ม = 28)	
	Mean	SD
ก่อนการทดลอง	23.500	1.446
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	17.000	1.809
สิ้นสุดการทดลอง	10.083	2.109

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 19 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวของเด็กในด้านพฤติกรรม ในช่วงสิ้นสุดการทดลอง มีค่าลดลงจากก่อนการทดลองและหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเข้าร่วมโปรแกรม สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านพฤติกรรมให้น้อยลงได้ และเพื่อให้เห็นภาพการลดลงของคะแนนความว้าเหวของเด็กอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอเป็นกราฟเส้น ดังภาพประกอบที่ 3

ภาพประกอบ 3 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ในด้านพฤติกรรม จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ เพื่อเปรียบเทียบความว้าเหวในด้านพฤติกรรม
ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้งและสิ้นสุดการทดลอง

$\Lambda = .022$ Multivariate F –statistic = 224.380 p – value < .001					
Source of Variance	df	SS	MS	F	Sig
ก่อนการทดลอง vs. หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	1	507.000	507.000	136.024	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	41.000	3.727		
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง vs. สิ้นสุดการทดลอง	1	574.083	574.083	119.337	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	52.917	4.811		

จากตาราง 20 พบว่า คะแนนความว้าเหวของเด็กในด้านพฤติกรรม ก่อนการทดลองแตกต่างกับหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และคะแนนความว้าเหวหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แตกต่างกับหลังสิ้นสุดการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สรุปได้ว่าหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในกลุ่มทดลอง มีความว้าเหวในด้านพฤติกรรม ในระยะหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง ลดลงจากก่อนการทดลอง และมีความว้าเหวในระยะหลังสิ้นสุดการทดลอง ลดลงจากช่วงหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงว่าการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็ก สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านพฤติกรรม ให้ลดน้อยลงจากก่อนการทดลองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

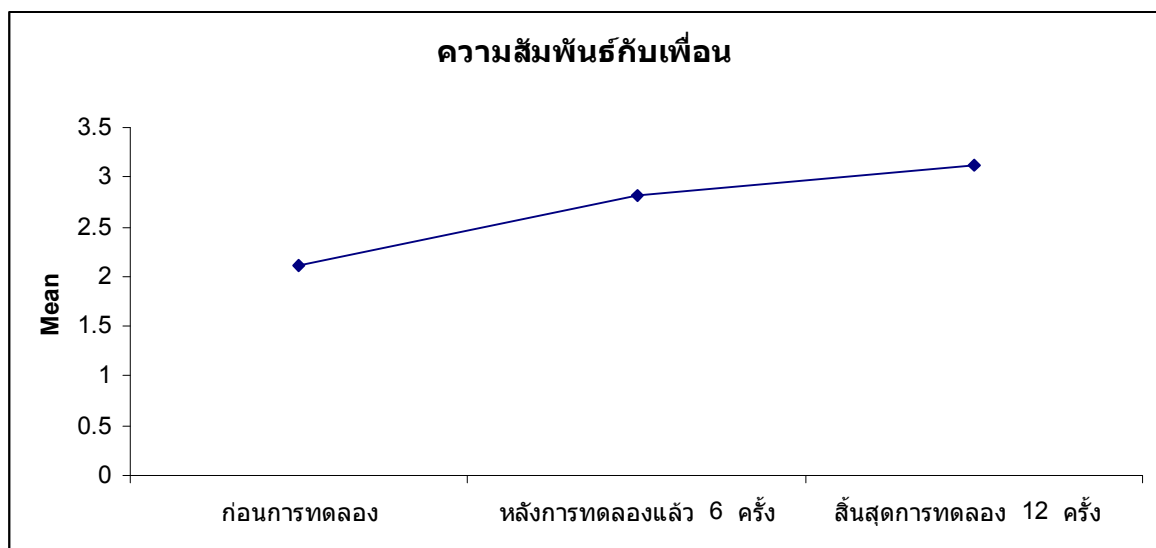
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม

เนื่องจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลช่วงต้น พบว่าความว้าเหวมีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับเพื่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจผลของโปรแกรมที่ใช้ลดความว้าเหวของเด็ก ส่งผลอย่างไรต่อความสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของความสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งปรากฏผลดังนี้

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กในสถานสงเคราะห์ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุดการทดลอง (n = 12)

ระยะการทดลอง	ความสัมพันธ์กับเพื่อน	
	Mean	SD
ก่อนการทดลอง	2.118	0.365
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	2.819	0.268
สิ้นสุดการทดลอง	3.118	0.139

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 21 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กในสถานสงเคราะห์ ในช่วงสิ้นสุดการทดลองมีค่าเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองและหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเข้าร่วมโปรแกรม สามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กในสถานสงเคราะห์ ให้เพิ่มขึ้นได้ เพื่อให้เห็นภาพการเพิ่มขึ้นของคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอเป็นกราฟเส้น ดังภาพประกอบที่ 4

ภาพประกอบ 4 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กในสถานสงเคราะห์จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง

ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์กับเพื่อน
ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้งและสิ้นสุดการทดลอง

$\Lambda = .058$ Multivariate F – statistic = 81.529 p – value < .001					
Source of Variance	df	SS	MS	F	Sig
ก่อนการทดลอง vs. หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	1	5.903	5.903	47.009	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	1.381	0.126		
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง vs. สิ้นสุดการทดลอง	1	1.070	1.070	34.649	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	0.340	0.031		

จากตาราง 22 พบว่า คะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็ก ก่อนการทดลองแตกต่างกับ
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และคะแนนความสัมพันธ์กับ
เพื่อนหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แตกต่างกับหลังสิ้นสุดการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.001 สรุปได้ว่าหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าวเหวของเด็กในกลุ่มทดลอง
มีความสัมพันธ์กับเพื่อนหลังสิ้นสุดการทดลอง เพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลอง
แล้ว 6 ครั้ง แสดงว่าการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าวเหวของเด็ก นอกจากจะช่วยลดความว้าวเหว
ให้น้อยลงแล้ว ยังสามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนให้เพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองได้อย่างต่อเนื่อง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลของการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อต่าง ๆ เพื่อความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมาย ดังต่อไปนี้

$\bar{x}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม (t-test)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 3 กลุ่ม (F-test)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
Df	แทน	ขั้นของความเป็นอิสระ (Degree of freedom)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย มีดังนี้

1. ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวนร้อยละของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ตามตัวแปร เพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อน

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ตามตัวแปร เพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อน

2. ผลการทดลองการใช้โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง แยกตาม เพศ อายุ ระดับชั้น การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ดังปรากฏตามตาราง 3

ตาราง 3 จำนวน (คน) และร้อยละของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว แยกตาม เพศ อายุ ระดับชั้น การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรและความสัมพันธ์กับเพื่อน

	ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	141	51.84
	หญิง	131	48.16
อายุ	11 – 14 ปี	141	51.84
	15 – 18 ปี	131	48.16
ระดับชั้น	ม. 1	131	48.16
	ม. 2	63	23.16
	ม. 3	78	28.68
การย้ายถิ่นฐาน	ย้ายถิ่นฐาน	251	92.28
	ไม่ได้ย้ายถิ่นฐาน	21	7.72
ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์	ไม่ถึง 1 ปี	45	16.54
	1 ปีขึ้นไป - 3 ปี	84	30.88
	3 ปีขึ้นไป - 5 ปี	56	20.59
	5 ปีขึ้นไป	87	31.99
การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร	เข้าร่วมกิจกรรม	177	65.07
	ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	95	34.93

ตาราง 3 (ต่อ)

	ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความสัมพันธ์กับเพื่อน	สัมพันธ์กับเพื่อนต่ำ	68	25.00
	สัมพันธ์กับเพื่อนปานกลาง	132	48.53
	สัมพันธ์กับเพื่อนสูง	72	26.47
รวม		272	100.00

จากตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เพศ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายจำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 51.84 และเพศหญิงจำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 48.16
2. อายุ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 11 – 14 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 51.84 และอายุ 15 – 18 ปี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 48.16
3. ระดับชั้น ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 48.16 รองลงมาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 28.68 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 23.16
4. การย้ายถิ่นฐาน ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่นจำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 92.28 และไม่ได้ย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่นจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7.72
5. ระยะเวลาในการเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 31.99 1 ปีขึ้นไปถึง 3 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 30.88 3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 20.59 และไม่ถึง 1 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 16.54
6. การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรจำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 65.07 และไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 34.93
7. ความสัมพันธ์กับเพื่อน ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับเพื่อนปานกลางจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 48.53 รองลงมามีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูงจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 26.47 และมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่ำจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความว้าเหวของเด็กในสถาน
สงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์
เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว

องค์ประกอบความว้าเหว	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความว้าเหว
ด้านอารมณ์	2.59	0.60	มาก
ด้านความคิด	2.40	0.64	น้อย
ด้านพฤติกรรม	2.57	0.57	มาก
รวม	2.52	0.60	มาก

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความว้าเหวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความว้าเหวด้านอารมณ์ ($\bar{x} = 2.59$) อยู่ในระดับมาก และความว้าเหวด้านพฤติกรรม ($\bar{x} = 2.57$) อยู่ในระดับมาก ส่วนความว้าเหวด้านความคิด ($\bar{x} = 2.40$) อยู่ในระดับน้อย

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความว้าเหวด้านอารมณ์

ด้านอารมณ์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความว้าเหว
1. ฉันรู้สึกเศร้า ที่เห็นเพื่อนมีพ่อแม่มารับกลับบ้าน	2.41	0.86	น้อย
2. ฉันทุกข์ใจ เมื่อมีใครถามถึงพ่อแม่ของฉัน	2.59	0.99	มาก
3. ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถขจัดความเศร้า ออกจากใจได้ แม้มีคนช่วยเหลือก็ตาม	2.39	0.89	น้อย
4. ฉันรู้สึกท้อถอยในชีวิต	2.55	0.93	มาก
5. ฉันยอมรับได้กับสภาพที่เป็นอยู่ตอนนี้	2.67	0.75	มาก
6. เมื่ออยู่ที่นี่ ฉันรู้สึกว่าชีวิตมีความหวัง	2.55	0.82	มาก
7. ฉันรู้สึกว่าชีวิตขาดที่พึ่ง	2.42	0.95	น้อย
8. ฉันรู้สึกว่า ไม่มีใครเข้าใจฉันอย่างแท้จริง	2.65	0.85	มาก
9. แม้อยู่ท่ามกลางคนมากมาย ฉันก็ยังรู้สึกเหงา	2.53	0.89	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านอารมณ์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความว่าเหว่
10. เมื่ออยู่ที่นี้ ฉันรู้สึกว่าคุณทอด้	2.27	1.05	น้อย
11. เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ ฉันมีคนคอยห่วงใยและเข้าใจความรู้สึกของฉัน	2.66	0.70	มาก
12. แม้อยู่คนเดียว ฉันรู้สึกไม่อ้างว้าง	2.67	0.73	มาก
13. ฉันอยากอยู่ในอ้อมกอดของพ่อแม่	3.07	0.75	มาก
14. ฉันเฝ้ารอคอยการมาเยี่ยมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง	2.98	0.82	มาก
15. ฉันรู้สึกรักและผูกพันกับเพื่อนที่นี่	2.46	0.74	น้อย
16. ฉันรู้สึกพอใจในสิ่งที่ฉันมี	2.44	0.75	น้อย
17. ฉันรู้สึกว่าตนเองมีคนทีรักและใส่ใจฉันเพียงพอแล้ว	2.70	0.56	มาก
18. ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งของคนที่นี่	2.84	0.76	มาก
19. ฉันรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเท่ากับเพื่อนคนอื่น	2.69	0.75	มาก
20. เพื่อนให้การยอมรับฉันในการเข้ากลุ่ม	2.65	0.96	มาก
21. ฉันรู้สึกต่ำต้อย เมื่อเทียบกับเพื่อนคนอื่น	2.51	0.85	มาก
22. ฉันรู้สึกว่าเพื่อนไม่เห็นความสำคัญของฉัน	2.54	0.91	มาก
23. ฉันรู้สึกว่าเพื่อนให้ความสนใจฉันน้อยกว่าคนอื่น	2.56	0.93	มาก
24. ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่ต้องการของใคร ๆ	2.47	1.04	น้อย
รวม	2.59	0.84	มาก

ตาราง 5 พบว่า ระดับความว่าเหว่ด้านอารมณ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 17 ข้อ โดย 3 อันดับแรกทีมากที่สุดคือข้อ 13 ฉันอยากอยู่ในอ้อมกอดของพ่อแม่ ($\bar{x} = 3.07$) รองลงมาคือข้อ 14 ฉันเฝ้ารอคอยการมาเยี่ยมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ($\bar{x} = 2.98$) และข้อ 18 ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งของคนที่นี่ ($\bar{x} = 2.84$) และระดับความว่าเหว่อยู่ในระดับน้อย 7 ข้อ โดย 3 อันดับสุดท้ายทีน้อยทีสุดคือข้อ 10 เมื่ออยู่ที่นี้ ฉันรู้สึกว่าคุณทอด้ ($\bar{x} = 2.27$) ข้อ 3 ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถขจัดความเศร้าออกจากใจได้ แม้มีคนช่วยเหลือก็ตาม ($\bar{x} = 2.39$) และข้อ 1 ฉันรู้สึกเศร้า ทีเห็นเพื่อนมีพ่อแม่มารับกลับบ้าน ($\bar{x} = 2.41$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความว่าเหวด้านความคิด

ด้านความคิด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความว่าเหว
25. ฉันคิดว่าคนทั่วไปไม่ค่อยเป็นมิตรกับฉัน	2.36	0.87	น้อย
26. ฉันคิดว่าไม่มีใครที่รักฉันจริง	2.50	0.90	น้อย
27. ฉันคิดว่าเพื่อนต้องผิดใจที่มากับกับฉัน	2.31	0.90	น้อย
28. ฉันคิดว่าเพื่อนดูถูกฉัน	2.28	0.80	น้อย
29. ฉันกลัวที่จะสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่ ๆ	2.29	0.85	น้อย
30. ฉันคบหาสมาคมกับคนทั่วไปอย่างผิวเผิน	2.48	0.75	น้อย
31. ฉันมีเพื่อนที่สนิทและไว้ใจได้	2.60	0.72	มาก
รวม	2.40	0.83	น้อย

จากตาราง 6 พบว่า ระดับความว่าเหวด้านความคิดอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับน้อย 6 ข้อ โดย 3 อันดับสุดท้ายที่น้อยที่สุดคือข้อ 28 ฉันคิดว่าเพื่อนดูถูกฉัน ($\bar{x} = 2.28$) ข้อ 29 ฉันกลัวที่จะสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่ ๆ ($\bar{x} = 2.29$) และข้อ 27 ฉันคิดว่าเพื่อนต้องผิดใจที่มากับกับฉัน ($\bar{x} = 2.31$) และระดับความว่าเหวอยู่ในระดับมากคือข้อ 31 ฉันมีเพื่อนที่สนิทและไว้ใจได้ ($\bar{x} = 2.60$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความว้าเหว่ด้านพฤติกรรม

ด้านพฤติกรรม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความว้าเหว่
32. ฉันออกไปพูดคุย และคบหาสมาคมกับเพื่อนที่นี่	2.72	0.65	มาก
33. เมื่อมีการจัดกิจกรรมหรือการจัดงานใด ๆ ก็ตาม ฉันปฏิเสธที่จะเข้าร่วม	2.43	0.88	น้อย
34. ฉันทำกิจกรรมที่สนใจตามลำพัง เพราะไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับใคร	2.54	0.96	มาก
35. เมื่อเกิดความไม่สบายใจ ฉันเลือกที่จะแยกตัวออกมาอยู่คนเดียว	2.63	0.82	มาก
36. ฉันต้องใช้ความพยายามอย่างหนักในการสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่	2.35	0.74	น้อย
37. ฉันไม่กล้าสบสายตากับคนที่ไม่คุ้นเคย	2.46	0.79	น้อย
38. เมื่อมีปัญหา ฉันกล้าไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนใหม่	2.83	0.52	มาก
รวม	2.57	0.77	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ระดับความว้าเหว่ด้านพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ โดย 3 อันดับแรกที่สูงที่สุดคือข้อ 38 เมื่อมีปัญหา ฉันกล้าไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนใหม่ ($\bar{x} = 2.83$) รองลงมาคือข้อ 32 ฉันออกไปพูดคุยและคบหาสมาคมกับเพื่อนที่นี่ ($\bar{x} = 2.72$) และข้อ 35 เมื่อเกิดความไม่สบายใจ ฉันเลือกที่จะแยกตัวออกมาอยู่คนเดียว ($\bar{x} = 2.63$) และระดับความว้าเหว่ที่อยู่ในระดับน้อยคือข้อ 36 ฉันต้องใช้ความพยายามอย่างหนักในการสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่ ($\bar{x} = 2.35$) ข้อ 33 เมื่อมีการจัดกิจกรรมหรือการจัดงานใด ๆ ก็ตามฉันปฏิเสธที่จะเข้าร่วม ($\bar{x} = 2.43$) และข้อ 37 ฉันไม่กล้าสบสายตากับคนที่ไม่คุ้นเคย ($\bar{x} = 2.46$)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ตามตัวแปร เพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อน ผลปรากฏดังนี้

ตาราง 8 การเปรียบเทียบระดับความว่าเหว จำแนกตามเพศ

องค์ประกอบ ความว่าเหว	ชาย (n = 141)		หญิง (n = 131)		t-test	p - value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านอารมณ์	2.57	0.63	2.62	0.57	0.60	.549
ด้านความคิด	2.39	0.65	2.42	0.63	0.41	.684
ด้านพฤติกรรม	2.58	0.60	2.55	0.54	0.31	.758
รวม	2.51	0.60	2.53	0.55	0.26	.797

จากตาราง 8 พบว่า ชายและหญิงมีความว่าเหวโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 9 การเปรียบเทียบระดับความว่าเหว จำแนกตามการย้ายถิ่นฐาน

องค์ประกอบ ความว่าเหว	ย้ายถิ่นฐาน (n = 251)		ไม่ย้ายถิ่นฐาน (n = 21)		t-test	p - value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านอารมณ์	2.64	0.59	2.06	0.42	5.94	.000
ด้านความคิด	2.44	0.65	1.93	0.38	5.63	.000
ด้านพฤติกรรม	2.59	0.58	2.25	0.35	4.04	.000
รวม	2.56	0.58	2.08	0.33	5.93	.000

จากตาราง 9 พบว่า เด็กที่มีการย้ายถิ่นฐานและเด็กที่ไม่มีการย้ายถิ่นฐาน จะมีความว่าเหวโดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็แตกต่างกันทั้งด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 10 การเปรียบเทียบระดับความว้าเหว่ จำแนกตามระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ใน
สถานสงเคราะห์

องค์ประกอบ ความว้าเหว่	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	p- value
ด้านอารมณ์	ระหว่างกลุ่ม	3	63.754	21.251	167.957	.000
	ภายในกลุ่ม	268	33.909	0.127		
	รวม	271	97.663			
ด้านความคิด	ระหว่างกลุ่ม	3	71.734	23.911	158.326	.000
	ภายในกลุ่ม	268	40.475	0.151		
	รวม	271	112.209			
ด้านพฤติกรรม	ระหว่างกลุ่ม	3	56.600	18.867	154.650	.000
	ภายในกลุ่ม	268	32.695	0.122		
	รวม	271	89.30			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	63.743	21.248	213.786	.000
	ภายในกลุ่ม	268	26.636	0.09		
	รวม	271	90.378			

จากตาราง 10 พบว่า เด็กที่มีระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ต่างกัน จะมีความว้าเหว่โดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็แตกต่างกันทั้งในด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 จึงทำการทดสอบต่อไปด้วยวิธี LSD เพื่อหาความแตกต่างรายคู่ต่อไป

ตาราง 11 การเปรียบเทียบระดับความว้าเหว โดยรวมเป็นรายคู่ จำแนกตามระยะเวลาการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์

ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์		Mean Dff.	SE	p - value
ไม่ถึง 1 ปี	ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ถึง 3 ปี	-0.075	0.582	.197
	3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี	0.933	0.631	.000
	5 ปีขึ้นไป	0.909	0.057	.000
ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ถึง 3 ปี	3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี	1.008	0.054	.000
	5 ปีขึ้นไป	0.984	0.048	.000
3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี	5 ปีขึ้นไป	-0.023	0.054	.658

จากตาราง 11 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวโดยรวม พบว่า

1. เด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ไม่ถึง 1 ปี มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวแตกต่างกับเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ 3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี และเด็กที่เข้ามาอยู่มากกว่า 5 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่มีระดับความว้าเหวไม่แตกต่างกับเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ถึง 3 ปี
2. เด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปถึง 3 ปี มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวแตกต่างกับเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ 3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี และเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์มากกว่า 5 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
3. เด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ 3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวไม่แตกต่างกับเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์มากกว่า 5 ปีขึ้นไป

ตาราง 12 การเปรียบเทียบระดับความว้าเหว่ จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

องค์ประกอบ ความว้าเหว่	เข้าร่วมกิจกรรม (n = 177)		ไม่เข้าร่วมกิจกรรม (n = 95)		t-test	p- value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านอารมณ์	2.57	0.59	2.65	0.61	1.01	.310
ด้านความคิด	2.37	0.64	2.47	0.66	1.19	.236
ด้านพฤติกรรม	2.54	0.54	2.60	0.63	0.79	.429
รวม	2.49	0.59	2.57	0.63	1.05	.297

จากตาราง 12 พบว่า เด็กที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรและเด็กที่ไม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร จะมีความว้าเหว่ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ตาราง 13 การเปรียบเทียบระดับความว้าเหว่ จำแนกตามความสัมพันธ์กับเพื่อน

องค์ประกอบ ความว้าเหว่	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F-test	p- value
ด้านอารมณ์	ระหว่างกลุ่ม	2	42.569	21.284	103.921	.000
	ภายในกลุ่ม	269	55.094	0.205		
	รวม	271	97.663			
ด้านความคิด	ระหว่างกลุ่ม	3	47.471	23.735	98.626	.000
	ภายในกลุ่ม	268	64.738	0.241		
	รวม	271	112.209			
ด้านพฤติกรรม	ระหว่างกลุ่ม	3	38.875	19.437	103.701	.000
	ภายในกลุ่ม	268	50.421	0.187		
	รวม	271	89.295			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	42.893	21.447	121.494	.000
	ภายในกลุ่ม	268	47.485	0.177		
	รวม	271	90.378			

จากตาราง 13 พบว่า เด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างกัน จะมีความว้าเหวโดยรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็แตกต่างกันทั้งในด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 จึงทำการทดสอบต่อไป ด้วยวิธี LSD เพื่อหาความแตกต่างรายคู่ต่อไป

ตาราง 14 การเปรียบเทียบระดับความว้าเหว โดยรวมเป็นรายคู่ จำแนกตามความสัมพันธ์กับเพื่อน

ระดับความสัมพันธ์กับเพื่อน		Mean Dff.	SE	p- value
ต่ำ	ปานกลาง	0.666	0.063	.000
	สูง	1.098	0.071	.000
ปานกลาง	สูง	0.432	0.062	.000

จากตาราง 14 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวโดยรวม พบว่า

1. เด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวแตกต่างกับเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนปานกลาง และเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
2. เด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยของระดับความว้าเหวแตกต่างกับเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

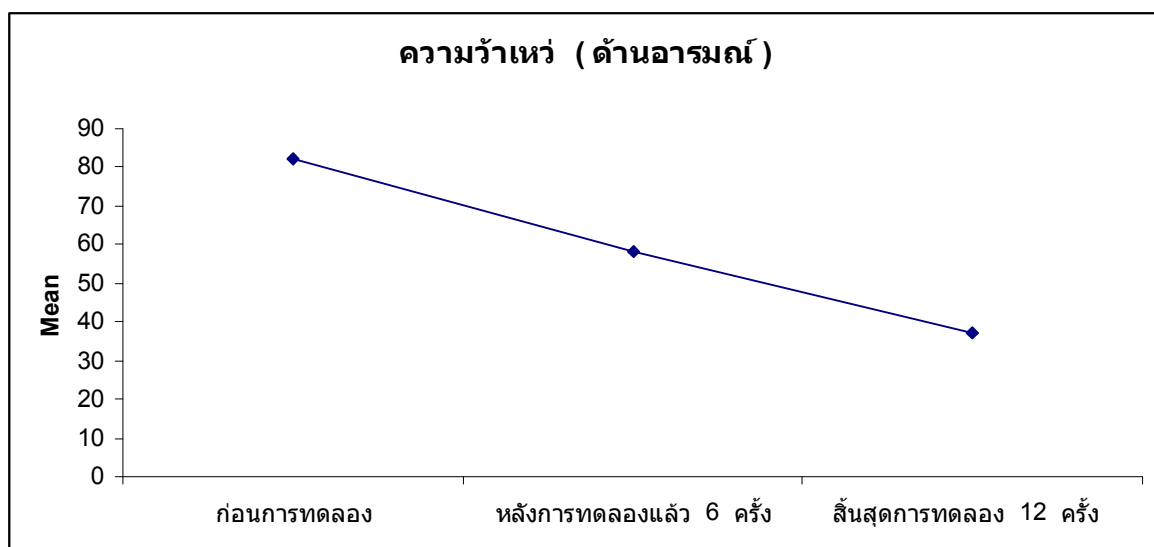
2. ผลการทดลองการใช้โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำเพื่อเปรียบเทียบความว้าเหวในด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้งและสิ้นสุดการทดลอง

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความว้าเหวของเด็ก ในด้านอารมณ์ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุดการทดลอง (n = 12)

ระยะการทดลอง	ด้านอารมณ์ (คะแนนเต็ม = 96)	
	Mean	SD
ก่อนการทดลอง	82.167	2.823
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	58.083	5.946
สิ้นสุดการทดลอง	37.417	3.528

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 15 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวของเด็ก ในด้านอารมณ์ ในช่วงสิ้นสุดการทดลอง มีค่าลดลงจากก่อนการทดลองและหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเข้าร่วมโปรแกรม สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านอารมณ์ ให้น้อยลงได้ และเพื่อให้เห็นภาพการลดลงของคะแนนความว้าเหวของเด็กอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอเป็นกราฟเส้น ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบ 1 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ในด้านอารมณ์ จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ เพื่อเปรียบเทียบความว้าเหวในด้านอารมณ์
ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้งและสิ้นสุดการทดลอง

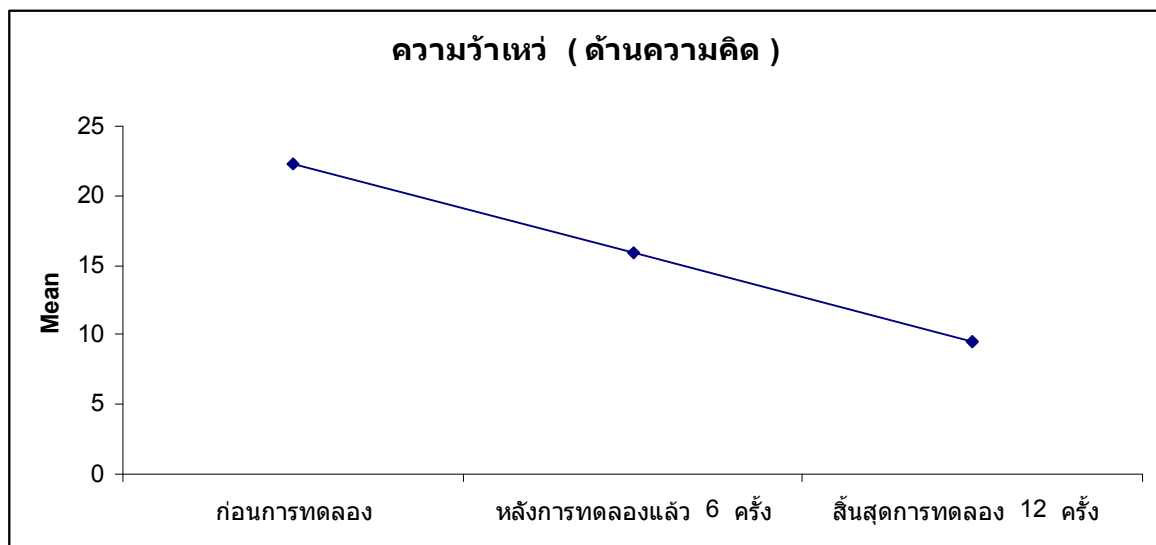
$\Lambda = .006$ Multivariate F – statistic = 829.927 p – value < .001					
Source of Variance	df	SS	MS	F	Sig
ก่อนการทดลอง vs. หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	1	6960.083	6960.083	331.552	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	230.917	20.992		
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง vs. สิ้นสุดการทดลอง	1	5125.333	5125.333	156.318	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	360.667	32.788		

จากตาราง 16 พบว่า คะแนนความว้าเหวของเด็กในด้านอารมณ์ ก่อนการทดลองแตกต่างกับหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และคะแนนความว้าเหวหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แตกต่างกับหลังสิ้นสุดการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สรุปได้ว่าหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในกลุ่มทดลอง มีความว้าเหวในด้านอารมณ์ ในระยะหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง ลดลงจากก่อนการทดลอง และมีความว้าเหวในระยะหลังสิ้นสุดการทดลอง ลดลงจากช่วงหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงว่าการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็ก สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านอารมณ์ ให้ลดน้อยลงจากก่อนการทดลองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความว้าเหวของเด็ก ในด้านความคิด ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุดการทดลอง (n = 12)

ระยะการทดลอง	ด้านความคิด (คะแนนเต็ม = 28)	
	Mean	SD
ก่อนการทดลอง	22.333	1.923
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	15.917	2.466
สิ้นสุดการทดลอง	9.500	1.883

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 17 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวของเด็กในด้านความคิด ในช่วงสิ้นสุดการทดลอง มีค่าลดลงจากก่อนการทดลองและหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเข้าร่วมโปรแกรม สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านความคิดให้น้อยลงได้ และเพื่อให้เห็นภาพการลดลงของคะแนนความว้าเหวของเด็กอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอเป็นกราฟเส้น ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบ 2 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ในด้านความคิด จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ เพื่อเปรียบเทียบความว้าเหวในด้านความคิด ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้งและสิ้นสุดการทดลอง

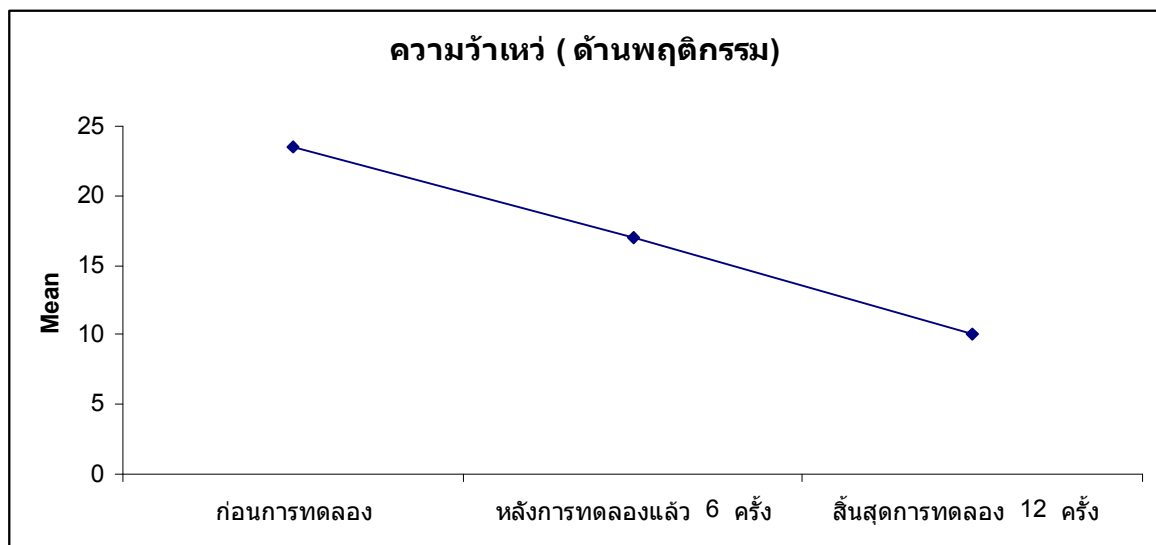
$\Lambda = .042$ Multivariate F – statistic = 113.530 p – value < .001					
Source of Variance	df	SS	MS	F	Sig
ก่อนการทดลอง vs. หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	1	494.083	494.083	121.000	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	44.917	4.083		
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง vs. สิ้นสุดการทดลอง	1	494.083	494.083	62.530	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	86.917	7.902		

จากตาราง 18 พบว่า คะแนนความว้าเหวของเด็กในด้านความคิด ก่อนการทดลองแตกต่างกับหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และคะแนนความว้าเหวหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แตกต่างกับหลังสิ้นสุดการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สรุปได้ว่าหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในกลุ่มทดลอง มีความว้าเหวในด้านความคิด ในระยะหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้งลดลงจากก่อนการทดลอง และมีความว้าเหวในระยะหลังสิ้นสุดการทดลอง ลดลงจากช่วงหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงว่าการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็ก สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านความคิด ให้ลดน้อยลงจากก่อนการทดลองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความว้าเหวของเด็ก ในด้านพฤติกรรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุดการทดลอง (n = 12)

ระยะการทดลอง	ด้านพฤติกรรม (คะแนนเต็ม = 28)	
	Mean	SD
ก่อนการทดลอง	23.500	1.446
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	17.000	1.809
สิ้นสุดการทดลอง	10.083	2.109

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 19 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวของเด็กในด้านพฤติกรรม ในช่วงสิ้นสุดการทดลอง มีค่าลดลงจากก่อนการทดลองและหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเข้าร่วมโปรแกรม สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านพฤติกรรมให้น้อยลงได้ และเพื่อให้เห็นภาพการลดลงของคะแนนความว้าเหวของเด็กอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอเป็นกราฟเส้น ดังภาพประกอบที่ 3

ภาพประกอบ 3 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ในด้านพฤติกรรม จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ เพื่อเปรียบเทียบความว้าเหวในด้านพฤติกรรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้งและสิ้นสุดการทดลอง

$\Lambda = .022$ Multivariate F –statistic = 224.380 p – value < .001					
Source of Variance	df	SS	MS	F	Sig
ก่อนการทดลอง vs. หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	1	507.000	507.000	136.024	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	41.000	3.727		
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง vs. สิ้นสุดการทดลอง	1	574.083	574.083	119.337	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	52.917	4.811		

จากตาราง 20 พบว่า คะแนนความว้าเหวของเด็กในด้านพฤติกรรม ก่อนการทดลองแตกต่างกับหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และคะแนนความว้าเหวหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แตกต่างกับหลังสิ้นสุดการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สรุปได้ว่าหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในกลุ่มทดลอง มีความว้าเหวในด้านพฤติกรรม ในระยะหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง ลดลงจากก่อนการทดลอง และมีความว้าเหวในระยะหลังสิ้นสุดการทดลอง ลดลงจากช่วงหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงว่าการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็ก สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านพฤติกรรม ให้ลดน้อยลงจากก่อนการทดลองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

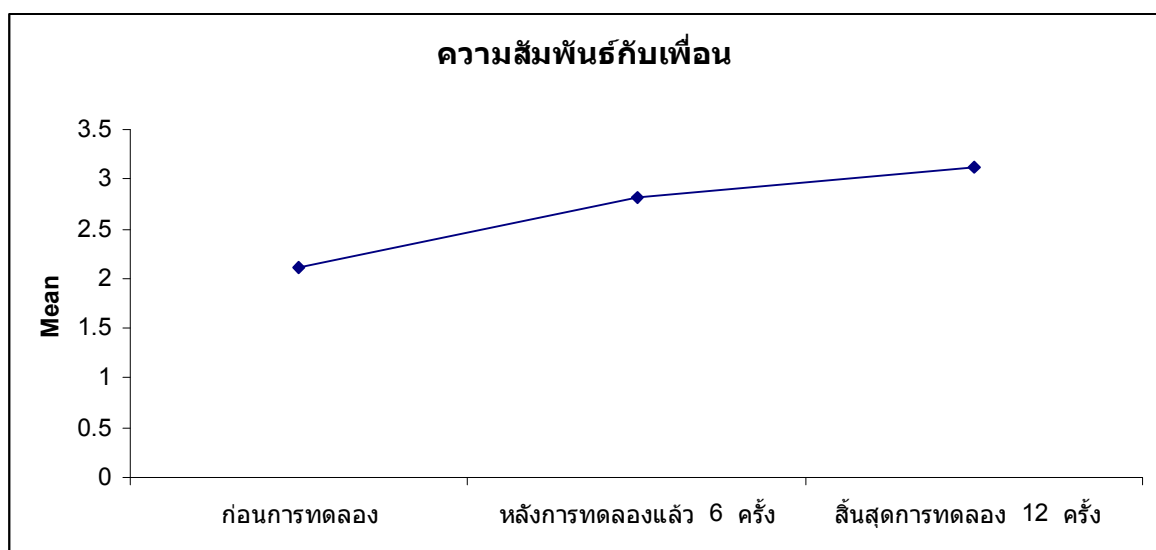
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม

เนื่องจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลช่วงต้น พบว่าความว้าเหวมีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับเพื่อน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจผลของโปรแกรมที่ใช้ลดความว้าเหวของเด็ก ส่งผลอย่างไรต่อความสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำของความสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งปรากฏผลดังนี้

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กในสถานสงเคราะห์ ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง และสิ้นสุดการทดลอง (n = 12)

ระยะการทดลอง	ความสัมพันธ์กับเพื่อน	
	Mean	SD
ก่อนการทดลอง	2.118	0.365
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	2.819	0.268
สิ้นสุดการทดลอง	3.118	0.139

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 21 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กในสถานสงเคราะห์ ในช่วงสิ้นสุดการทดลองมีค่าเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองและหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเข้าร่วมโปรแกรม สามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กในสถานสงเคราะห์ ให้เพิ่มขึ้นได้ เพื่อให้เห็นภาพการเพิ่มขึ้นของคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงนำเสนอเป็นกราฟเส้น ดังภาพประกอบที่ 4

ภาพประกอบ 4 กราฟแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กในสถานสงเคราะห์จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง

ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ เพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์กับเพื่อน
ก่อนการทดลอง หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้งและสิ้นสุดการทดลอง

$\Lambda = .058$ Multivariate F – statistic = 81.529 p – value < .001					
Source of Variance	df	SS	MS	F	Sig
ก่อนการทดลอง vs. หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง	1	5.903	5.903	47.009	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	1.381	0.126		
หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง vs. สิ้นสุดการทดลอง	1	1.070	1.070	34.649	.000
ความคลาดเคลื่อน	11	0.340	0.031		

จากตาราง 22 พบว่า คะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็ก ก่อนการทดลองแตกต่างกับ หลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แตกต่างกับหลังสิ้นสุดการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สรุปได้ว่าหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าวเหวของเด็กในกลุ่มทดลอง มีความสัมพันธ์กับเพื่อนหลังสิ้นสุดการทดลอง เพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงว่าการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าวเหวของเด็ก นอกจากจะช่วยลดความว้าวเหวให้น้อยลงแล้ว ยังสามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนให้เพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองได้อย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว โดยแยกตามเพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อน
2. เพื่อเปรียบเทียบความว้าเหวของเด็กก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์

สมมติฐานในการวิจัย

1. ระดับความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามเพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรและความสัมพันธ์กับเพื่อน
2. เด็กในสถานสงเคราะห์ที่เข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว มีความว้าเหวลดลงจากก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว อายุระหว่าง 11 – 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนวัดสระแก้ว ประจำปีการศึกษา 2551 จำนวนทั้งสิ้น 272 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ได้แก่ เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วที่มีอายุระหว่าง 11 – 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนวัดสระแก้ว ประจำปีการศึกษา 2551 จำนวน 272 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว เป็นเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วที่มีอายุระหว่าง 11 – 18 ปี และกำลังศึกษาอยู่ใน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่มีคะแนนความว้าเหว่สูง จากการตอบแบบวัดความว้าเหว่ ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 80 ขึ้นไป จำนวน 44 คน จากนั้นพิจารณาเด็กที่มีคุณลักษณะครบ ตามตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษาแล้ว พบว่าส่งผลต่อความว้าเหว่สูง คือ มีการย้ายถิ่นฐาน มีระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ไม่ถึง 1 ปี และ 1 ปีขึ้นไปถึง 3 ปี รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่ำ จำนวน 23 คน จากนั้นสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรมและสุ่มอย่างง่ายมาจำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป
2. แบบวัดความว้าเหว่ มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ Corrected Item – total correlation ($r \geq .40$) และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98
3. แบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ Corrected Item – total correlation ($r \geq .40$) และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92
4. โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว่ของเด็กในสถานสงเคราะห์

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบ Repeated Measures Designs โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นการทดลอง

ผู้วิจัยให้เด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความว้าเหว่สูงจากการตอบแบบวัดความว้าเหว่ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและใช้คะแนนนี้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2. ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว่ของเด็กเป็นเวลา 3 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน (จันทร์ – ศุกร์) โดยโปรแกรมการทดลอง 2 ครั้งแรกที่เกี่ยวข้องกับการปฐมนิเทศ การสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จะกระทำในสัปดาห์ที่หนึ่ง คือวันพฤหัสบดีและวันศุกร์ รวมจำนวน 12 วัน 12 ครั้ง ครั้งละ 60 – 90 นาที

3. ขั้นหลังการทดลอง

ผู้วิจัยมีการทดสอบซ้ำ 2 ครั้ง หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง คือครั้งที่ 1 กระทำหลังจากการทดลองไปแล้ว 6 ครั้ง และครั้งที่ 2 กระทำหลังจากเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว 12 ครั้ง ซึ่งใช้แบบวัดความว้าเหว่ชุดเดียวกับก่อนการทดลอง เพื่อเก็บเป็นคะแนนหลังการทดลอง

4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 3 ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว เมื่อจำแนกตามเพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร และความสัมพันธ์กับเพื่อน

2. เปรียบเทียบความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการลดความว่าเหวของเด็ก

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาความว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว จำแนกตามเพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรและความสัมพันธ์กับเพื่อน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 51.84 และเพศหญิง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 48.16 เมื่อจำแนกตามการย้ายถิ่นฐาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่น จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 92.28 และไม่ได้ย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่น จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7.72 เมื่อจำแนกตามระยะเวลาการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 31.99 1 ปีขึ้นไปถึง 3 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 30.88 3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 20.59 และไม่ถึง 1 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 16.54 เมื่อจำแนกการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 65.07 และไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 34.93 เมื่อจำแนกตามความสัมพันธ์กับเพื่อน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนปานกลาง จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 48.53 รองลงมา มีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 26.47 และมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่ำ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00

1. เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว มีความว่าเหวโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความว่าเหวด้านอารมณ์และด้านพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ส่วนความว่าเหวด้านความคิดอยู่ในระดับน้อย

2. เด็กชายและเด็กหญิงในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว มีระดับความว้าเหวไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

3. เด็กที่มีการย้ายถิ่นฐานและเด็กที่ไม่มีการย้ายถิ่นฐาน จะมีความว้าเหวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

4. เด็กที่มีระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ต่างกัน จะมีความว้าเหวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

5. เด็กที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรและเด็กที่ไม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร จะมีความว้าเหวทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

6. เด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างกัน จะมีความว้าเหวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ตอนที่ 2 การเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์

จากผลการเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า

1. หลังการเข้าร่วมโปรแกรม เด็กมีความว้าเหวในด้านอารมณ์ ในระยะหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง ลดลงจากก่อนการทดลอง และมีความว้าเหวในระยะหลังสิ้นสุดการทดลอง ลดลงจากช่วงหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงว่าการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็ก สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านอารมณ์ ให้ลดน้อยลงจากก่อนการทดลองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

2. หลังจากการเข้าร่วมโปรแกรม เด็กมีความว้าเหวในด้านความคิด ในระยะหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง ลดลงจากก่อนการทดลอง และมีความว้าเหวในระยะหลังสิ้นสุดการทดลอง ลดลงจากช่วงหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงว่าการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็ก สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านความคิด ให้ลดน้อยลงจากก่อนการทดลองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

3. หลังจากการเข้าร่วมโปรแกรม เด็กมีความว้าเหวในด้านพฤติกรรม ในระยะหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง ลดลงจากก่อนการทดลอง และมีความว้าเหวในระยะหลังสิ้นสุดการทดลอง ลดลงจากช่วงหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงว่าการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็ก สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในด้านพฤติกรรม ให้ลดน้อยลงจากก่อนการทดลองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

และจากการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม พบว่าการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว ส่งผลให้คะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนเพิ่มสูงขึ้น โดยหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรม เด็กมีความสัมพันธ์กับเพื่อนหลังสิ้นสุดการทดลอง เพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงว่า

การเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็ก นอกจากจะช่วยลดความว้าเหวให้น้อยลงแล้ว ยังสามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนให้เพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองได้อย่างต่อเนื่อง

การอภิปรายผล

ตอนที่ 1 การศึกษาความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจน วัดสระแก้ว แยกตามเพศ การย้ายถิ่นฐาน ระยะเวลาการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรและความสัมพันธ์กับเพื่อน

จากการศึกษาพบว่า เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วมีระดับความว้าเหวอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก เด็กที่นี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กชาวเขาที่มีการย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่น เพื่อมาพักอาศัยและเรียนหนังสือในสถานสงเคราะห์ ซึ่งตัวเด็กเองต้องมีการปรับตัวเองในเรื่องภาษา และความเป็นอยู่ค่อนข้างมาก และส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ขาดความอบอุ่นจากการดูแลเอาใจใส่มาก่อน ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจไม่ค่อยสมบูรณ์ ประกอบกับพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองที่ดูแล ไม่สะดวกที่จะมาเยี่ยมเยียน และปีการศึกษาหนึ่ง เด็ก ๆ จะมีโอกาสกลับบ้านปีละครั้ง ครั้งละไม่เกิน 10 วัน ซึ่งการขาดความผูกพัน การดูแลอย่างใกล้ชิดจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง จึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เด็ก รู้สึกว่าตนเองโดดเดี่ยว อ้างว้าง และว้าเหว โดยดูจากผลการวิจัยในด้านอารมณ์ความรู้สึก พบว่าข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวมากที่สุดคือ ฉันอยากอยู่ในอ้อมกอดของพ่อแม่ รองลงมาคือฉันเฝ้ารอคอยการมาเยี่ยมของพ่อแม่ และฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งของที่นี้ เพราะเด็กคิดว่าไม่มีใครที่เห็นความสำคัญ รักและเข้าใจตนเองได้ดีเท่าพ่อแม่ ซึ่งสิ่งที่เด็ก ๆ ต้องการไม่เพียงแต่ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย และการศึกษาเท่านั้น แต่สิ่งที่เด็ก ๆ ต้องการมากที่สุดคือความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ ส่งผลให้เด็ก ๆ เกิดความรู้สึกเหงา อ้างว้างและว้าเหว และความรู้สึกนี้จะเป็นมากตอนเข้ามาอยู่ที่นี้ใหม่ ๆ โดยแสดงเป็นพฤติกรรมที่เห็นชัดคือ เด็กจะอยู่คนเดียว เก็บตัว เก็บกด เชื่องซึม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือผู้อื่นน้อยหรือไม่อยากปฏิสัมพันธ์กับคนที่ไม่รู้จักคุ้นเคย โดยสังเกตได้จากผลการวิจัยในด้านพฤติกรรม พบว่าข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความว้าเหวมากที่สุดคือ ฉันกล้าไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนใหม่ รองลงมาฉันออกไปพูดคุยและคบหาสมาคมกับเพื่อนที่นี้ และเมื่อเกิดความไม่สบายใจ ฉันเลือกที่จะแยกตัวออกมาอยู่คนเดียว จากที่กล่าวมาทั้งหมด ส่งผลให้เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วมีระดับความว้าเหวมาก และยังมีปัจจัยอื่นที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว้าเหว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2. เพศ

การศึกษาความว้าเหวของเด็กชายและหญิงในสถานสงเคราะห์พบว่า มีความว้าเหวไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากความว้าเหว เป็นความรู้สึกที่เด็ก จะรู้สึกได้หากขาดความรักความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจากพ่อ แม่หรือผู้ปกครอง ไม่เฉพาะแต่เพศใด เพศหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คrockett (Crockett. 2000 : 173 - 189) กับการศึกษาของ เต้า (Tao. 1999 : 59) ที่ทำการศึกษาความว้าเหวของเด็กวัยรุ่นตอนต้น โดยผลการศึกษาไม่พบความแตกต่าง ในความว้าเหวของเด็กวัยรุ่น ระหว่างเพศชายและเพศหญิง

3. การย้ายถิ่นฐาน

การศึกษาความว้าเหวของเด็กที่มีการย้ายถิ่นฐานและเด็กที่ไม่มีการย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่น พบว่ามีความว้าเหวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กที่มีการย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่นจะมีระดับความว้าเหวมากกว่าเด็กที่ไม่มีการย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่น เนื่องจาก เด็กที่มาพักอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้ว ส่วนใหญ่เป็นเด็กชาวเขา ที่อพยพมาจากจังหวัดทางภาคเหนือ ซึ่งถิ่นที่อยู่เดิม ห่างจากวัดสระแก้วประมาณไม่ต่ำกว่า 400 - 700 กิโลเมตร จึงยากต่อการที่เด็กจะมีโอกาสกลับบ้าน หรือผู้ปกครองมาเยี่ยม (เพื่องฟ้า ทองชั้นลูก. 2546 : 1 - 5) นอกจากนี้ การศึกษาของ เพื่องฟ้า ทองชั้นลูก ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็กชาวเขาในสถานสงเคราะห์วัดสระแก้ว พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการปรับตัวอย่างมากของเด็กชาวเขา ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม คือ การย้ายถิ่นฐาน ดังนั้น เด็กกลุ่มที่มีการย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่น พ่อแม่หรือผู้ปกครองจึงไม่สามารถมาเยี่ยมได้สะดวก ประกอบกับเด็กมีโอกาสกลับบ้านได้ปีละครั้ง ความห่าง การขาดความผูกพันอย่างใกล้ชิด จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กรู้สึกว้าเหวตนเองโดดเดี่ยว อ้างว้าง และว้าเหว ต่างกับเด็กที่มีบ้านอยู่ในจังหวัดเดียวกับสถานสงเคราะห์ ผู้ปกครองหรือพ่อแม่จะมาเยี่ยมได้มากกว่า จึงมีความรู้สึกว้าเหวน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ เชฟเวอร์ (Shaver. 1982 : 122 - 147) ที่กล่าวว่า ความว้าเหวเกิดจากการแยกจากครอบครัวไปอยู่ในที่แห่งใหม่หรือเกิดจากการย้ายที่อยู่

4. ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์

การศึกษาความว้าเหวของเด็กที่มีระยะเวลาการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ต่างกัน พบว่ามีความว้าเหวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กที่มีระยะเวลาการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ ไม่ถึง 1 ปี และ 1 ปีขึ้นไปถึง 3 ปี จะมีระดับความว้าเหวมากกว่า 3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี และ 5 ปีขึ้นไป แต่เด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ไม่ถึง 1 ปี จะมีความว้าเหวไม่แตกต่างกับ 1 ปีขึ้นไปถึง 3 ปี และเด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ 3 ปีขึ้นไปถึง 5 ปี จะมีความ

ว่าเหวไม่แตกต่างกับ 5 ปีขึ้นไป เนื่องจากว่า เด็กจะมีความรู้สึกที่ว่าเหวมากในช่วงที่เริ่มเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ใหม่ ๆ และจะเริ่มลดลงเมื่อเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์นานกว่า 3 ปีขึ้นไป ส่วนหนึ่งเป็นเพราะ ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ที่มากขึ้น ยิ่งทำให้เด็ก รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับสังคม ปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนที่นี้ได้ดีขึ้น ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความเห็นอกเห็นใจ ความผูกพันระหว่างเพื่อน ประกอบกับการดูแลเอาใจใส่จากครูและเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ว่าเหวลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับ จิตตา คีนดี (2542 : 1 -3) ที่กล่าวว่า เด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ เป็นเด็กที่เข้ามาด้วยสภาพที่ต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการอบรมเลี้ยงดู เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมต่าง ๆ เมื่อทุกคนมีความต้องการที่แตกต่างกันมาอยู่ในที่เดียวกัน ซึ่งในระยะเบื้องต้นของการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ เด็กจะประสบปัญหาในเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน กับเจ้าหน้าที่ ผู้ดูแล และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ดังนั้น เด็กจึงต้องเรียนรู้ในการที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมภายในสถานสงเคราะห์ ซึ่งหากเด็กมีการปรับตัวได้ดี เด็กก็จะอยู่ในสถานสงเคราะห์ได้อย่างมีความสุข ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว หรือรู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้ง ดังนั้น ระยะเวลาจึงเป็นส่วนช่วยให้เด็กคลายความว่าเหว อันเนื่องมาจากการที่เด็กเกิดการเรียนรู้ในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม ต่าง ๆ ในสถานสงเคราะห์

5. การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

การศึกษาความว่าเหวของเด็กที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรและเด็กที่ไม่มีการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร พบว่าไม่แตกต่างกัน เนื่องจากกิจกรรมนอกหลักสูตรที่จัดให้มีขึ้นนอกเหนือจากตารางเรียนตามเวลาเรียนปกติ นั้น เด็ก ๆ ทุกคนที่เลือกกิจกรรมใดแล้วต้องอยู่ในกิจกรรมนั้นนาน 3 ปี จึงสามารถเปลี่ยนกิจกรรมได้ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองเบื่อหน่าย ไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรม หรือนาน ๆ ครั้งเข้าร่วมกิจกรรมที่ ดังนั้นการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมจึงไม่มีผลต่อความรู้สึกว่าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รูด (Solomon. 2000 : 161 – 164; citing Rook. 1984) ที่กล่าวว่า หากการเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ไม่เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน จะทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อและเหงา ดังนั้น การทำกิจกรรมก็จะเป็นไปโดยไม่มีจุดหมาย ถ้าไม่ได้ทำกิจกรรมในแบบที่ตนพอใจ หรือแบบที่ตนต้องการ จึงส่งผลให้นักเรียนเกิดความว่าเหวได้

6. ความสัมพันธ์กับเพื่อน

การศึกษาความว่าเหวของเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างกัน พบว่ามีความว่าเหวแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่ำ มีระดับความว่าเหวมากกว่าเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนปานกลาง และเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูง

ส่วนเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนปานกลาง จะมีระดับความว่าเหว่มากกว่าเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูง เนื่องจากเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูง จะเป็นเด็กที่มีความไว้วางใจเพื่อนมาก มีเพื่อนสนิทที่คอยให้คำปรึกษา คอยดูแลเอาใจใส่ และคอยให้ความช่วยเหลือ สามารถร่วมทุกข์ ร่วมสุข ไปพร้อมกับเพื่อนได้ และส่วนใหญ่เด็กกลุ่มนี้จะเลือกทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนมากกว่าที่จะทำคนเดียว โดยสังเกตจากผลการวิจัยของเด็ก ที่ได้จากการตอบแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งทุกข้อคำถาม เด็กจะเลือกตอบในช่อง บ่อย ๆ หรือเป็นประจำ จึงส่งผลให้เด็กกลุ่มนี้ มีความรู้สึกว่าจะเหวน้อย ต่างกับเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนปานกลาง จะเป็นเด็กที่มีความไว้วางใจเพื่อนบ้าง แต่ไม่มากพอที่จะสามารถเข้าไปปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนได้ทุกเรื่อง มีการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน แต่ยังคงมีความระแวง และความไม่ไว้วางใจในตัวเพื่อน รวมทั้งการทำงานกลุ่มหรือการทำกิจกรรมร่วมกัน ยังคงมีปัญหาบ้าง เช่น มีการนิทา มีการปฏิบัติที่ไม่ดีต่อกัน เป็นต้น โดยสังเกตจากผลการวิจัยของเด็ก ที่ได้จากการตอบแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งทุกข้อคำถาม เด็กจะเลือกตอบในช่อง นาน ๆ ครั้ง หรือบ่อย ๆ จึงส่งผลให้เด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนปานกลาง มีความว่าเหว่มากกว่าเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนสูง ส่วนเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่ำ เป็นเด็กที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้ง่าย เหมือนกับเด็กกลุ่มอื่น เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นค่อนข้างน้อย ไม่ไว้วางใจในสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน โดยเฉพาะเพื่อนใหม่ ๆ ซึ่งเด็กกลุ่มนี้จะมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อมได้น้อย จึงส่งผลให้เด็กมีความว่าเหว่มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ โดยสังเกตจาก การตอบแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งทุกข้อคำถาม เด็กจะเลือกตอบในช่อง ไม่เคย หรือนาน ๆ ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริกุล ตันฑุลารักษ์ (จิตตา คินดี. 2542 : 1 – 3 ; อ้างอิงจาก ศิริกุล ตันฑุลารักษ์. 2537 : 102 – 104) ที่กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ จะประสบปัญหาในด้านการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนมากกว่าวัยอื่น ๆ โดยเฉพาะเด็กที่พักอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ เป็นเด็กที่สนใจอยู่เฉพาะแต่ตนเอง คิดว่าตนเองไม่เป็นที่ต้องการของสังคม บางคนเก็บตัว ไม่คบค้าสมาคมกับผู้อื่น มีความไม่มั่นคงทางด้านจิตใจ กลัวผู้อื่นจะไม่ยอมรับตน หรือขาดความมั่นใจในการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้ยังพบว่าคะแนนความว่าเหว่สัมพันธ์กับคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนในทิศทางตรงข้าม คือ ถ้าความสัมพันธ์กับเพื่อนไม่ดี เด็กจะมีความว่าเหว่มาก และหากเด็กมีความสัมพันธ์กับเพื่อนดี เด็กจะมีความว่าเหวน้อย เนื่องมาจากความรัก ความผูกพัน การช่วยเหลือเกื้อกูล การดูแลเอาใจใส่ และการมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างเพื่อนเป็นส่วนช่วยให้ความว่าเหว่ของเด็กคลายลงหรือลดน้อยลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ลัว (Lau; et al. 1999 : 229 – 241) ที่พบว่า ความว่าเหว่สัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับเพื่อนโดยตรง กล่าวคือเด็กที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนไม่ดีย่อมทำให้เกิดความรู้สึกว่าเหว่

ตอนที่ 2 การเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์

เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วที่เข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นมีคะแนนเฉลี่ยของความว้าวุ่นโดยรวมและรายด้าน ลดลงจากก่อนการทดลอง โดยจากการวิเคราะห์แบบวัดซ้ำ พบว่าคะแนนความว้าวุ่นของเด็กก่อนการทดลองแตกต่างกับหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และคะแนนความว้าวุ่นหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แตกต่างกับหลังสิ้นสุดการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สรุปได้ว่าหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในกลุ่มทดลองมีความว้าวุ่นทั้งในด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม ในระยะหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง ลดลงจากก่อนการทดลอง และมีความว้าวุ่นในระยะหลังสิ้นสุดการทดลอง ลดลงจากช่วงหลังการทดลองแล้ว 6 ครั้ง แสดงว่าการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็ก สามารถช่วยลดความว้าวุ่นของเด็กให้น้อยลงได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความมั่นใจในโปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์ ที่สามารถช่วยลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์ได้จริง สอดคล้องกับการศึกษาของ ราเซีย (Abu-Rasain. 1999 : 493 – 502) ที่ศึกษาผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อน ที่มีต่อความว้าวุ่นและการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กมัธยมชายในซาอุดีอาระเบีย ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่เข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มเพื่อน มีความว้าวุ่นลดลงจากก่อนการเข้าร่วมการให้คำปรึกษากลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับความว้าวุ่น คือ เด็กที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จะมีความว้าวุ่นสูง และเด็กที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีความว้าวุ่นต่ำ เช่นเดียวกับการศึกษาของ ดี ลูคา (De luca. 1993 : 104 – 114) พบว่าการให้คำปรึกษากลุ่ม สามารถช่วยลดความว้าวุ่นของเด็กหญิงที่ประสบปัญหาทางสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะเดียวกันการให้คำปรึกษากลุ่มสามารถช่วยให้เด็กมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มสูงขึ้นด้วย นอกจากนี้การศึกษาของ อาชิบอลด์ (Archibald. 1995 : 296 – 301) พบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทางสังคมสามารถช่วยลดความว้าวุ่นของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมปลายที่มีความว้าวุ่นสูงได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้โปรแกรมที่ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์ ได้มีการนำการให้คำปรึกษากลุ่มมาใช้ร่วมกับการทำกิจกรรมกลุ่ม ทำให้มีความหลากหลายและเป็นกระบวนการในการพัฒนาวิธีคิดหรือการปรับเปลี่ยนความคิดให้เหมาะสม ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการฝึกคิดอย่างมีเหตุผล ตามแบบฟอร์มตารางการฝึกคิด ABCDE ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เพปพลัวและเพิร์ลแมน (Peplau,; & Perlman. 1982 : 100) ที่พบว่า ความว้าวุ่นสามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ด้วยการเปลี่ยนความคิด และยังได้สนับสนุนวิธีการทางปัญญา (Cognitive Approach) ในการบำบัดความว้าวุ่น จากหลักการสำคัญของวิธีการทางปัญญา ที่มีความเชื่อว่า ความคิดและการรับรู้ของบุคคลเป็นสาเหตุของความว้าวุ่น โดยหากบุคคลมีการคิดดี คิดในแง่บวก จะทำให้เกิดการยอมรับความเป็นจริง มีการเห็น

คุณค่าในตนเอง เกิดการมองเห็นตนเองและผู้อื่นในทางที่ดีขึ้น ลดความคาดหวังในการมุ่งหวังความรักจากผู้อื่นมาก โดยหันมารักตนเองมากขึ้น รวมทั้งในการเข้าร่วมโปรแกรม ได้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน การเห็นอกเห็นใจ การช่วยเหลือกัน การแบ่งปันกัน ประกอบกับได้มีการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างต่อเนื่องทุกวัน จึงได้เห็นถึงพัฒนาการของเด็กในทางที่ดีขึ้น การได้พูดคุย ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างเพื่อนในกลุ่ม การได้รับฟังถึงปัญหาที่คล้ายกัน การหาแนวทางในการแก้ปัญหาจากกลุ่ม และการเข้าใจกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จึงถือเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กคลายความว้าเหว

จากความสัมพันธ์กับเพื่อนที่ดีขึ้น จึงส่งผลให้เด็กมีความว้าเหวลดลง สืบเนื่องจากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ของคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อน ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรม เพื่อลดความว้าเหวแล้ว พบว่ามีคะแนนความสัมพันธ์กับเพื่อนเพิ่มมากขึ้นจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เป็นการสนับสนุนได้ว่า ยิ่งความสัมพันธ์กับเพื่อนดีมากขึ้นเท่าใด ความว้าเหวก็จะลดลงเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ครอคเกต (Crockett. 2000 : 173 – 189) รวมทั้งดีเมียร์และทาร์ฮาน (Demir; & Tarhan. 2001 : 113 – 123) ที่กล่าวว่า ความว้าเหวมีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์กับเพื่อนโดยตรง

จากผลการศึกษาทั้งหมดที่ได้กล่าวไปข้างต้น สรุปได้ว่า เด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว มีความว้าเหวลดลงจากก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม เนื่องจากเด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมได้มีการฝึกพัฒนาวิธีคิด การปรับเปลี่ยนความคิด ตามทฤษฎีการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการฝึกคิดอย่างมีเหตุผล ตามแบบฟอร์มตารางการฝึกคิด ABCDE เพราะเมื่อเด็กสามารถคิดอย่างมีเหตุผล คิดในแง่บวก มองตนเองและผู้อื่นในทางที่ดีแล้ว เด็กจะเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง ประกอบกับผู้วิจัยได้สอดแทรกกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนให้มากขึ้น การช่วยเหลือกัน การเห็นอกเห็นใจ และการเข้าใจซึ่งกันและกัน จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้เด็กในสถานสงเคราะห์มีระดับความว้าเหวลดน้อยลง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติดังนี้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์สามารถช่วยลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าและยากจนวัดสระแก้วได้ ดังนั้น โปรแกรมนี้ จึงเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานสงเคราะห์ ครูแนะแนวและครูประจำชั้นที่เกี่ยวข้องกับเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า ได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเด็ก เพื่อให้เด็กคลายความว้าเหว และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมในสถานสงเคราะห์ได้ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสถานสงเคราะห์ได้อย่างมีความสุข

1.2 จากการวิจัยพบว่า เด็กในสถานสงเคราะห์ที่มีความว้าวเหว จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ขาดความไว้วางใจคนอื่น มองตนเองและผู้อื่นในทางลบ ดังนั้นในการใช้โปรแกรมเพื่อลดความว้าวเหว จึงไม่ควรเร่งรัดในการใช้โปรแกรมมากเกินไป ควรมีระยะเวลาให้เด็กได้มีการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อน เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ความอบอุ่น เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน มีกำลังใจและพร้อมที่จะเริ่มปรับเปลี่ยนตนเองแล้ว กระบวนการกลุ่มก็จะดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยเด็กจะเกิดการเรียนรู้กันเองภายในกลุ่ม เกิดการพัฒนา ปรับเปลี่ยนตนเองไปในทางที่ดีขึ้น นอกจากนี้ควรมีการปลูกฝังการฝึกคิด การปรับเปลี่ยนความคิด คิดอย่างมีเหตุผล คิดในแง่บวก เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ส่งผลให้เกิดความว้าวเหว เพื่อให้ตนเองคลายความว้าวเหว และเกิดผลในระยะยาว

1.3 ควรคำนึงถึงเวลาที่เหมาะสมในการมาเข้าร่วมโปรแกรม เพื่อให้เด็กมีความพร้อมที่จะมาเข้ากลุ่ม เนื่องจากช่วงเวลาในการทำการทดลองช่วงแรกของโปรแกรม เป็นเวลาหลังรับประทานอาหารกลางวัน ทำให้เด็กต้องการการพักผ่อน ซึ่งจะทำให้เด็กมาเข้ากลุ่มช้า และจะเลยเวลาในการเรียนคาบต่อไปของเด็ก แต่เมื่อผู้วิจัยได้เปลี่ยนเป็นเวลาที่เหมาะสมคือช่วงเย็น ที่เด็กทำภารกิจต่างๆ เสร็จสิ้นแล้ว การเข้าร่วมกลุ่มจึงมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นควรจัดเวลาให้เหมาะสมในการเข้าร่วมกลุ่ม นอกจากนี้ สถานที่ในการเข้ากลุ่ม ควรเป็นสถานที่ที่เงียบสงบ ไม่มีคนพลุกพล่าน และมีพื้นที่เพียงพอให้เด็กทำกิจกรรม จะทำให้การทำกิจกรรมกลุ่มมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากแบบแผนการทดลองนี้ มีเฉพาะกลุ่มทดลอง ดังนั้นควรมีกกลุ่มควบคุม ที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม แต่มีกิจกรรมอื่นทำในระหว่างที่ทำการทดลอง ซึ่งจะได้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.2 เนื่องจากการทดลองนี้ เป็นการทดลองทุกวันตลอด 3 สัปดาห์ ทำให้ขาดช่วงเวลาให้เด็กได้มีการคิดทบทวน หรือรับรู้ความรู้สึกที่แท้จริง ดังนั้นควรคำนึงถึงเรื่องเวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมโปรแกรมในแต่ละสัปดาห์ให้เหมาะสม ซึ่งอาจจะเป็นสัปดาห์ละ 3 ครั้ง เพื่อให้เด็กได้มีเวลาคิดทบทวน และรับรู้ถึงความรู้สึกของตนเองให้เพิ่มมากขึ้น จากการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าวเหว

2.3 ควรมีการติดตามผลหลังการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว 1 เดือน เพื่อดูความแตกต่างระหว่างหลังการทดลอง และระยะติดตามผล โดยจะได้นำมาเป็นข้อมูลในการหาแนวทางในการช่วยเหลือเด็กให้คลายความว้าวเหวได้อย่างต่อเนื่องและคงทน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมประชาสงเคราะห์. (2542ก, พฤษภาคม - มิถุนายน). ก้าวใหม่ในการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนของกรมประชาสงเคราะห์ ด้วยโครงการพัฒนาเยาวชนสู่ชีวิตใหม่ในนิคมสร้างตนเอง. *วารสารการประชาสงเคราะห์*. 42 (3) : 20 – 22.
- . (2542ข, พฤษภาคม - มิถุนายน). ปี 2000 กับงานสงเคราะห์และพัฒนาเด็กของกรมประชาสงเคราะห์. *วารสารการประชาสงเคราะห์*. 42 (5) : 20 – 25.
- . (2543, มกราคม - กุมภาพันธ์). ทิศทางการดูแลเด็ก...เด็ก ในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์. *วารสารการประชาสงเคราะห์*. 43 (1) : 20 – 23.
- . (2544, กันยายน - ตุลาคม). บทบาท ภารกิจการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนในอนาคต. *วารสารการประชาสงเคราะห์*. 44 (5) : 68 – 70.
- กัญช์ เกษมสมบูรณ์. (2546). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว*. (เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544). กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กสิณา บุญแสง. (2544). การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษากลุ่มและกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความมุ่งมั่นในชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นศูนย์เมอร์ซี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2546). *กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2547). *ทฤษฎีการให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- จุฑามาศ ฉัตรโอฬารกุล. (2547). *การวิเคราะห์ความว่าเหวของเยาวชนหญิงที่กระทำผิดกฎหมาย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติมาพันธ์ ณ เชียงใหม่. (2546). การสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวของเด็กกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (การส่งเสริมสุขภาพ) เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

- จิตตา คีนดี. (2542). *การศึกษาการปรับตัวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กหญิง*
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หลังการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ฐิติมา ้วยเจริญ. (2549). *ผลการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ พฤติกรรม*
ต่อความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มาจากครอบครัว
ไม่สมบูรณ์. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
ถ่ายเอกสาร.
- ฐปณีย์ ตั้งจิตภักดีสกุล. (2545, มกราคม - มิถุนายน). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าใน
ตนเอง และความรู้สึกสิ้นหวังในเด็ก และเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจและ
คุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. *วารสารจิตวิทยาคลินิก*. 33 (1) : 43– 54.
- ดวงพร หิรัญรัตน์. (2543). *ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวโรเจอร์สต่อ*
ความสุขของเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการปรึกษา)
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ถนัดกิจ ยามาลี. (2543). *ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานร่วมกันของผู้รับการ*
คุ้มครองสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ทศนา เขมมณี. (2545). *กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ :
ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศพร มณีศรีขำ. (2539). *เอกสารประกอบการสอนวิชา นน 215 กลุ่มสัมพันธ์สำหรับครู*
(*Group Dynamics for Teacher*). กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทนา ทิมสุวรรณ. (2549). *วิถีชีวิตเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนเบธานี*
อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย. ปรินญาณิพนธ์ ศม. (ไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา). เลย :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. ถ่ายเอกสาร.
- ประทุม แป้นสุวรรณ. (2545). *การให้คำปรึกษากลุ่มด้านเพศศึกษาวัยรุ่นในกลุ่มเสี่ยง*. กรุงเทพฯ :
พัฒนาศึกษา.

- ปริญสุทธิ โรงสะอาด. (2546). *ความต้องการบริการแนะแนวของวัยรุ่นสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว) เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาส ณ พิกุล. (2551). *การศึกษาความภาคภูมิใจในตนเอง และการสร้างโมเดลการให้คำปรึกษากลุ่ม เพื่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนวัยรุ่นภาคเหนือ*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ด. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). *พฤติกรรมกลุ่ม*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- พัชรภรณ์ ศรีสวัสดิ์. (2542). *ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการยอมรับตนเองของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุดรธานี*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- เฟื่องฟ้า ทองชั้นลูก. (2547). *วิธีการดำเนินชีวิตและการปรับตัวของเด็กชาวเขา วัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง*. ปรินูญานินพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). อ่างทอง : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และคณะ. (2544). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิชญา ไชยเทพ. (2544). *กิจกรรมกลุ่มฝึกการแสดงออกที่ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม (การส่งเสริมสุขภาพ) เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- วัชร ทรัพย์มี. (2549). *ทฤษฎีให้บริการปรึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวิทย์ ธนประกฤติ. (2545). *สาเหตุของความก้าวเผลวและการเผชิญกับความก้าวเผลวของนักเรียนประจำวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิไลรัตน์ หิรัญสุขโชติ; และคนอื่น ๆ. (2550). *ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้า*. รายงานการวิจัยประกอบการเรียนการสอนวิชาวิธีการวิจัยในจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัลลภ ตังคณานูรักษ์. (2535). *เด็กที่ถูกกลืนในสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. (2544ก). นโยบายเยาวชน

แห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (พ. ศ. 2545 – 2554).

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี.

----- (2544ข). แผนแก้ไขปัญหาคู่ในภาวะยากลำบาก (พ. ศ. 2545 – 2549).

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุนทรี ศุภบุญ. (2546). ผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีพิจารณาเหตุผล

อารมณ์ และพฤติกรรมและโปรแกรมการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีต่อความรู้สึก

มีปมด้อยในตนเองของเด็กก่อนวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี.

วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

สุวิภา ภาควิชา. (2547). การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองด้วยกิจกรรมกลุ่มของนิสิต มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) กรุงเทพฯ :

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อุ้นดา นพคุณ. (2535). การศึกษาสถานภาพและนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส

: เด็กถูกทอดทิ้ง. กรุงเทพฯ โครงการสตรีและเยาวชนศึกษาสถาบันวิจัยสังคม.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนุรักษ์ บัณฑิตยชาติ. (2542, กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม). ความตระหนักในคุณค่าของตนเองของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย. 7 (2) : 80.

อรรณพ หนูแก้ว. (2536, กรกฎาคม - ธันวาคม). ความสุขของภาวะความซึมเศร้า และ

ความสัมพันธ์กับปัจจัยทางจิตสังคม การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเด็กวัดสระแก้ว

กับเด็กในครอบครัวปกติ. วารสารจิตวิทยาคลินิก. 24 (2) : 52 – 56.

อุรปริย เกิดในมงคล. (2549). การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการ

บริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).

กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

Abu-Rasain, M.H.M.; & Williams, D.I. (1999). Peer Counseling in Saudi Arabia.

Journal of Adolescence, 22 (4) : 493 – 502.

Archibald, F.S., Bartholomew, K.; & Marx, R. (1995). Loneliness in Early Adolescence :

A Test of The Cognitive Discrepancy Model of Loneliness. *Personality and*

Social Psychology Bulletin, 21 : 296 – 301.

- Beat, John W. (1981). *Research in Education*. Englewood Cliff, New Jersey : Prentice – Hall.
- Corey, G. (2004). *Theory and Practice of Group Counseling*. America : Thomson Learning , Brooks / Cole.
- Crockett, L.J. (2000). Deviant Friends and Early Adolescents Emotional and Behavioral Adjustment. *Journal of Research on Adolescence*, 10 (2) : 173 – 189.
- De, Luca, R. V. (1993). Evaluation of a Group Counseling Program for Preadolescent Female Victims of Incest. *Elementary School Guidance and Counseling*, 28 (2) : 104 -114.
- Demir, A.; & Tarhan, N. (2001). Loneliness and Social Dissatisfaction in Turkish Adolescents. *Journal of Psychology Interdisciplinary & Applied*. 135 : 113 – 123.
- De Minzi, M.C.R.; & Sacchi, C. (2004). Adolescent Loneliness Assessment. *Adolescence*. 39 : 701 – 709.
- Edens, Robert Manning. (1996). Effects of Teaching Control Theory and Reality Therapy as An Approach to Reducing Disruptive Behaviors in Middle School Physical Education. *Dissertation Abstracts International*. 57 (1) : 149 ; July.
- Fairchild, Nicole Marie. (2004, October). Group Dynamics and Leadership Issues in Small Groups : Child-Family Intervention Teams and Student Study Teams. *Masters Abstracts International*. 39 (5) : 1323.
- Hoffman, A.L. (1991). Loneliness. In *Psychiatric Mental Health Nursing Application of Nursing Process*. Macfarland, G.H.; & Thomas, M.D., eds. Philadelphia : J.B. Lippicott. 297 – 301.
- Jackson, T., Soderlind , A.; & Weiss, K.E. (2000). Personality Traits and Quality of Relationships as Predictors of Future Loneliness among American College Students. *Social Behavior and Personality*. 28 : 463 - 470.
- Joyce, R.; et al. (1995). Protective Factors in Adolescent Problem Behavior, Moderator Effects and Development Change. *Development Psychology*. 31 : 923 - 933.

- Lau, S., Chan, D.; & Lau, P. (1999). Facets of Loneliness and Depression Among / Chinese Children and Adolescents. *Journal of Social Psychology*. 139 : 713 - 729.
- Lau, S.; et al. (1999). The Acceptance of Lonely Others : Effects of Loneliness and Gender of The Target Person and Loneliness of The Perceiver. *Journal of Social Psychology*, 139. 229 – 241.
- Long, Lynette. (1989). How Educators Can Help Latchkey Children. *The Education Digest*, 54. 53 – 57.
- Mahon, N.E.; & Yarcheski, A. (1990). The Dimentionality of The UCLA Loneliness Scale in Elderly. *Research in Nursing & Health*. 13 :45 – 52.
- Mager.; et al. (2005). Intervention Group for Adolescents with Conduct Problems : Is Agregation Harmful of Helpful. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 33 (3) : 349 – 362.
- McWhirter , B.T. (1990). Loneliness : A Review of Current Literature, with Application for Counseling and Research. *Journal of Counseling & Development*. 68 : 417 – 422.
- McWhirter , B.T. (1997). Loneliness, Learned Resourcefulness, and Self-Esteem in College Students. *Journal of Counseling and Development*. 75 : 460 – 469.
- Mekibbin, M.L. (1989). *Rational Emotive Education for Underproducing Gifted Children. Effects on School Adjustment Facters*. Oregon. University of Oregon.
- Ohlsen, M. Horne, A.; & Lawe, C. (1988). *Group Counseling* (3rd ed.). New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Peplau, L.A.; & Perlman, D . (1982a). *Loneliness : A Sourcebook of Current Theory, Research, and Therapy*. New York : Wiley – Interscience.
- . (1982b). *Perspective on Loneliness*. In Peplau L.A. & Perlman, D. (Eds.). New York : Wiley – Interscience.
- . (1982c). *Theoretical Approach to Loneliness*. In Peplau L.A.; & Perlman, D. (Eds.). New York : Wiley – Interscience.
- Risi, Regia Catherine. (2003, June). *The Effect of Group Counseling on the Academic Achievement of Students in An Alternative Setting*. *Thesis Abstract*. 41 (3) : 60 - 62. California State University, Dominguez Hill.

- Rogers, B.L. (1989). Loneliness. *Journal of Gerontological Nursing*, 15 (8) : 16 – 21.
- Russell, D.W. (1996). UCLA Loneliness Scale (Version 3). Reliability, Validity and Factor Structure. *Journal of Personality Assessment*. 66 : 20 – 40.
- Shultz, C.; et al. (1993). Loneliness. *Mental Health Psychiatric Nursing a Holistic - Cycle Approach*. London : Mosby Year Book.
- Shaver, K.G. (1982). *Principles of Social Psychology* (3rd ed.). Hillsdale. N.J. : Lawrence Erlbaum.
- Solomon, S.M. (2000). Childhood Loneliness : Implications and Intervention Considerations for Family Therapists. *The Family Journal* 8 : 161 – 164.
- Stroebe, M.; et al. (2002). Homesickness Among Students in Two Cultures : Antecedents and Consequences. *British Journal of Psychology*. 93 : 147 – 168.
- Tao, R. (1999). Loneliness in Early Adolescence (social experiences). *Dissertation Abstracts International* : section B : 59.
- Trotter, James P. (1999). The Counselor and The Group : Integrating Theory, *Training and Practice* (3rd ed). Philadelphia : Taylor & Francis.
- Weiss, R.S. (1989). Reflection on the Present State of Loneliness Research. *Journal of Social Behavior and Personality*. 2 : 1 - 16.
- Zack, M.V. (1985) Loneliness : A Concept Relevant to the Care of Dying Person. *Nursing Clinics of North America* . 20(2) : 403 -413.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
2. หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ
3. หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือ (Try Out)
4. หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบวัดความก้าวหน้ และโปรแกรมเพื่อลดความก้าวหน้ของเด็กในสถาน
สงเคราะห์

1. รองศาสตราจารย์ ชูชีพ อ่อนโคกสูง

ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พาสณา จุฬรัตน์

ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. อาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ

ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว
2. แบบวัดความก้าวเหว
3. ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดความก้าวเหว
4. ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อน
5. โปรแกรมเพื่อลดความก้าวเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้ หรือเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ให้ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

1. ชื่อ - นามสกุล
2. อายุ ปี เรียนอยู่ชั้น
3. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
4. การย้ายถิ่นฐาน ☐ ย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดอื่น ☐ ไม่ได้ย้ายถิ่นฐาน
5. ระยะเวลาในการเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์
☐ ไม่ถึง 1 ปี ☐ ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ถึง 3 ปี
☐ 3 ปีขึ้นไป ถึง 5 ปี ☐ 5 ปีขึ้นไป
6. การเข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร
☐ เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร ☐ ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตร

ตอนที่ 2 คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ บรรยายถึงความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมที่คนโดยทั่วไปจะรู้สึก คิด และแสดงพฤติกรรมได้ในบางครั้ง ขอให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด โปรดตอบตามความเป็นจริงและตอบทุกข้อ ในแต่ละช่องมีความหมายดังนี้

1	หมายถึง	ไม่เคย
2	หมายถึง	นาน ๆ ครั้ง
3	หมายถึง	บ่อย ๆ
4	หมายถึง	บ่อยมาก / เป็นประจำ

ข้อที่	ข้อความ	ไม่เคย 1	นาน ๆ ครั้ง 2	บ่อย ๆ 3	บ่อยมาก / เป็นประจำ 4
1	ฉันรู้สึกเศร้า ที่เห็นเพื่อนมีพ่อแม่มารับกลับบ้าน				
2	ฉันทุกข์ใจ เมื่อมีใครถามถึงพ่อแม่ของฉัน				
3	ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถจัดการความเศร้าออกจากใจได้ แม้มีคนช่วยเหลือก็ตาม				
4	ฉันรู้สึกท้อถอยในชีวิต				
5	ฉันยอมรับได้กับสภาพที่เป็นอยู่ตอนนี้				
6	เมื่ออยู่ที่นี่ ฉันรู้สึกว่าชีวิตมีความหวัง				
7	ฉันรู้สึกว่าชีวิตขาดที่พึ่ง				
8	ฉันรู้สึกว่า ไม่มีใครเข้าใจฉันอย่างแท้จริง				
9	แม้อยู่ท่ามกลางคนมากมาย ฉันก็ยังรู้สึกเหงา				
10	เมื่ออยู่ที่นี่ ฉันรู้สึกว่าฉันถูกทอดทิ้ง				
11	เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ ฉันมีคนคอยห่วงใยและเข้าใจความรู้สึกของฉัน				
12	แม้อยู่คนเดียว ฉันรู้สึกไม่อ้างว้าง				
13	ฉันอยากอยู่ในอ้อมกอดของพ่อแม่				
14	ฉันเฝ้ารอคอยการมาเยี่ยมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง				

ข้อที่	ข้อความ	ไม่เคย 1	นาน ๆ ครั้ง 2	บ่อย ๆ 3	บ่อยมาก / เป็นประจำ 4
15	ฉันรู้สึกรักและผูกพันกับเพื่อนที่นี่				
16	ฉันรู้สึกพอใจในสิ่งที่ฉันมี				
17	ฉันรู้สึกว่าตนเองมีคนที่ยรักและใส่ใจฉัน เพียงพอแล้ว				
18	ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่ง ของที่นี่				
19	ฉันรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเท่ากับเพื่อนคนอื่น				
20	เพื่อนให้การยอมรับฉันในการเข้ากลุ่ม				
21	ฉันรู้สึกต่ำต้อย เมื่อเทียบกับเพื่อนคนอื่น				
22	ฉันรู้สึกว่าเพื่อนไม่เห็นความสำคัญของฉัน				
23	ฉันรู้สึกว่าเพื่อนให้ความสนใจฉันน้อยกว่าคนอื่น				
24	ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่ต้องการของใคร ๆ				
25	ฉันคิดว่าคนทั่วไปไม่ค่อยเป็นมิตรกับฉัน				
26	ฉันคิดว่าไม่มีใครที่รักฉันจริง				
27	ฉันคิดว่าเพื่อนต้องฝืนใจที่มาคบกับฉัน				
28	ฉันคิดว่าเพื่อนดูถูกฉัน				
29	ฉันกลัวที่จะสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่ ๆ				
30	ฉันคบหาสมาคมกับคนทั่วไปอย่างผิวเผิน				
31	ฉันมีเพื่อนที่สนิทและไว้ใจได้				
32	ฉันออกไปพูดคุย และคบหาสมาคมกับเพื่อนที่นี่				
33	เมื่อมีการจัดกิจกรรมหรือการจัดงานใด ๆ ก็ตาม ฉันปฏิเสธที่จะเข้าร่วม				
34	ฉันทำกิจกรรมที่สนใจตามลำพัง เพราะไม่อยาก สูงส่งกับใคร				
35	เมื่อเกิดความไม่สบายใจ ฉันเลือกที่จะแยกตัว ออกมาอยู่คนเดียว				

ข้อที่	ข้อความ	ไม่เคย 1	นาน ๆ ครั้ง 2	บ่อย ๆ 3	บ่อยมาก / เป็นประจำ 4
36	ฉันต้องใช้ความพยายามอย่างหนักในการสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่				
37	ฉันไม่กล้าสบสายตากับคนที่ไม่คุ้นเคย				
38	เมื่อมีปัญหา ฉันกล้าไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนใหม่				

ตอนที่ 3 คำชี้แจง ข้อความต่อไปนี้ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อน ขอให้เรียนอ่านและพิจารณาข้อความแต่ละข้อ แล้วเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวนักเรียนมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด โปรดตอบตามความเป็นจริงและตอบทุกข้อ ในแต่ละช่องมีความหมายดังนี้

1	หมายถึง	ไม่เคย
2	หมายถึง	นาน ๆ ครั้ง
3	หมายถึง	บ่อย ๆ
4	หมายถึง	บ่อยมาก / เป็นประจำ

ข้อที่	ข้อความ	ไม่เคย 1	นาน ๆ ครั้ง 2	บ่อย ๆ 3	บ่อยมาก / เป็นประจำ 4
1	หลังเลิกเรียน เพื่อนจะมาร่วมเล่นกับฉัน				
2	เวลาว่าง เราจะร่วมเล่าเรื่องสนุกด้วยกัน				
3	เพื่อนและฉัน แบ่งปันสิ่งของและขนมร่วมกัน				
4	เวลาเพื่อนมีปัญหา เพื่อนเลือกมาปรึกษาปัญหา กับฉัน				
5	เมื่อฉันมีความทุกข์ เพื่อนคอยปลอบโยนและให้ กำลังใจ				
6	เมื่อฉันดีใจ เพื่อนจะร่วมสุขไปกับฉันด้วย				
7	เมื่อฉันมีปัญหา เพื่อนคอยให้ความช่วยเหลือ				
8	ฉันและเพื่อนร่วมมือกันในการทำงาน				
9	หากเลือกได้ ฉันจะแยกตัวออกมาทำงานคนเดียว				
10	ในการทำงานกลุ่ม ฉันไม่ได้รับความสนใจ จากเพื่อน				
11	เพื่อนในกลุ่มปฏิบัติต่อฉันไม่ดี				
12	เพื่อนมักินทาให้ร้ายฉันลับหลัง				

ตาราง 23 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบวัดความก้าวหวัของเด็ในสถานสงเคราะห์

โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในมาตร
(Corrected Item – Total Correlation)

ข้อที่	ข้อความ	ทิศทาง	ค่า CITC (n = 100)
	ด้านอารมณ์		
1	ฉันรู้สึกเศร้า ที่เห็นเพื่อนมีพ่อแม่มารับกลับบ้าน	+	0.66
2	ฉันทุกข์ใจ เมื่อมีใครถามถึงพ่อแม่ของฉัน	+	0.78
3	ฉันรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถจัดการความเศร้าออกจากใจได้ แม้มีคนช่วยเหลือก็ตาม	+	0.73
4	ฉันรู้สึกท้อถอยในชีวิต	+	0.78
5	ฉันยอมรับได้กับสภาพที่เป็นอยู่ตอนนี้	-	0.61
6	เมื่ออยู่ที่นี่ ฉันรู้สึกว่าชีวิตมีความหวัง	-	0.70
7	ฉันรู้สึกว่าชีวิตขาดที่พึ่ง	+	0.82
8	ฉันรู้สึกว่า ไม่มีใครเข้าใจฉันอย่างแท้จริง	+	0.81
9	แม้อยู่ท่ามกลางคนมากมาย ฉันก็ยังรู้สึกเหงา	+	0.82
10	เมื่ออยู่ที่นี่ ฉันรู้สึกว่าฉันถูกทอดทิ้ง	+	0.82
11	เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ ฉันมีคนคอยห่วงใยและเข้าใจความรู้สึก ของฉัน	-	0.64
12	แม้อยู่คนเดียว ฉันรู้สึกไม่อ้างว้าง	-	0.74
13	ฉันอยากอยู่ในอ้อมกอดของพ่อแม่	+	0.55
14	ฉันเฝ้ารอคอยการมาเยี่ยมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง	+	0.71
15	ฉันรู้สึกรักและผูกพันกับเพื่อนที่นี่	-	0.70
16	ฉันรู้สึกพอใจในสิ่งที่ฉันมี	-	0.82
17	ฉันรู้สึกว่าตนเองมีคนที่รักและใส่ใจฉัน เพียงพอแล้ว	-	0.40
18	ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งของคนที่นี่	-	0.61
19	ฉันรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเท่ากับเพื่อนคนอื่น	-	0.67
20	เพื่อนให้การยอมรับฉันในการเข้ากลุ่ม	-	0.76
21	ฉันรู้สึกต่ำต้อย เมื่อเทียบกับเพื่อนคนอื่น	+	0.83

ข้อที่	ข้อความ	ทิศทาง	ค่า CITC (n = 100)
22	ฉันรู้สึกว่เพื่อนไม่เห็นความสำคัญของฉัน	+	0.85
23	ฉันรู้สึกว่เพื่อนให้ความสนใจฉันน้อยกว่าคนอื่น	+	0.83
24	ฉันรู้สึกว่ตนเองไม่เป็นที่ต้องการของใคร ๆ	+	0.86
	ด้านความคิด		
25	ฉันคิดว่าคนทั่วไปไม่ค่อยเป็นมิตรกับฉัน	+	0.79
26	ฉันคิดว่าไม่มีใครที่รักฉันจริง	+	0.72
27	ฉันคิดว่าเพื่อนต้องฝืนใจที่มาคบกับฉัน	+	0.81
28	ฉันคิดว่าเพื่อนดูถูกฉัน	+	0.75
29	ฉันกลัวที่จะสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่ ๆ	+	0.74
30	ฉันคบหาสมาคมกับคนทั่วไปอย่างผิวเผิน	+	0.54
31	ฉันมีเพื่อนที่สนิทและไว้ใจได้	-	0.69
	ด้านพฤติกรรม		
32	ฉันออกไปพูดคุย และคบหาสมาคมกับเพื่อนที่นี้	-	0.66
33	เมื่อมีการจัดกิจกรรมหรือการจัดงานใด ๆ ก็ตาม ฉันปฏิเสธที่จะเข้าร่วม	+	0.78
34	ฉันทำกิจกรรมที่สนใจตามลำพัง เพราะไม่อยากสูงส่งกับใคร	+	0.83
35	เมื่อเกิดความไม่สบายใจ ฉันเลือกที่จะแยกตัวออกมาอยู่คนเดียว	+	0.68
36	ฉันต้องใช้ความพยายามอย่างหนักในการสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนใหม่	+	0.63
37	ฉันไม่กล้าสบสายตากับคนที่ไม่คุ้นเคย	+	0.63
38	เมื่อมีปัญหา ฉันกล้าไปขอความช่วยเหลือจากเพื่อนใหม่	-	0.47

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.98

ตาราง 24 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบวัดความสัมพันธ์กับเพื่อนของเด็กใน
สถานสงเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อแต่ละข้อกับคะแนนรวมของ
ข้ออื่น ๆ ในมาตร (Corrected Item – Total Correlation)

ข้อที่	ข้อความ	ทิศทาง	ค่า CITC (n = 100)
1	หลังเลิกเรียน เพื่อนจะมาร่วมเล่นกับฉัน	+	0.50
2	เวลาว่าง เราจะร่วมเล่าเรื่องสนุกด้วยกัน	+	0.65
3	เพื่อนและฉัน แบ่งปันสิ่งของและขนมร่วมกัน	+	0.74
4	เวลาเพื่อนมีปัญหา เพื่อนเลือกมาปรึกษาปัญหากับฉัน	+	0.62
5	เมื่อฉันมีความทุกข์ เพื่อนคอยปลอบโยนและให้กำลังใจ	+	0.65
6	เมื่อฉันดีใจ เพื่อนจะร่วมสุขไปกับฉันด้วย	+	0.77
7	เมื่อฉันมีปัญหา เพื่อนคอยให้ความช่วยเหลือ	+	0.77
8	ฉันและเพื่อนร่วมมือกันในการทำงาน	+	0.74
9	หากเลือกได้ ฉันจะแยกตัวออกมาทำงานคนเดียว	-	0.74
10	ในการทำงานกลุ่ม ฉันไม่ได้รับความสนใจจากเพื่อน	-	0.73
11	เพื่อนในกลุ่มปฏิบัติต่อฉันไม่ดี	-	0.68
12	เพื่อนมักนินทาให้ร้ายฉันลับหลัง	-	0.50

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.92

โปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์

ครั้งที่ 1

หัวข้อเรื่อง ปฐมนิเทศ

สิ่งที่พัฒนา การสร้างสัมพันธภาพและความคุ้นเคย รวมทั้งการทำความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่ม โดยให้สมาชิกทุกคนได้รู้จักกัน สร้างความคุ้นเคย รู้สึกอบอุ่นเป็นกันเอง เปิดเผยตนเอง ยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างกำลังใจในการที่จะลดความรู้สึกว้าวุ่นของตนเองต่อไป

2. เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้ทราบถึงจุดมุ่งหมาย ระเบียบ ข้อตกลง วัน เวลา สถานที่ จำนวนครั้งที่เข้าร่วมโปรแกรม รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและของสมาชิกทุกคน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 60 - 90 นาที

สถานที่ ห้องประชุมใหญ่

กิจกรรมที่ใช้

1. ปาทองโก๋
2. นิทานสัมพันธ์

อุปกรณ์ บัตรคำ, กระดาษ, ดินสอ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยและสมาชิกนั่งหันหน้าเข้าหากันเป็นวงกลม ผู้วิจัยเริ่มแนะนำตนเอง และให้สมาชิกได้แนะนำตนเองโดยใช้กิจกรรม “ปาทองโก๋”

2. ผู้วิจัยชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงกติกาและวิธีการเล่น โดยผู้วิจัยจะแจกบัตรคำให้กับสมาชิกแล้วให้สัญญาณโดยการเป่านกหวีด ให้สมาชิกนำบัตรคำของตนไปหาคู่บัตรคำที่เป็นสิ่งของที่ต้องใช้คู่กันดังนี้

เงิน	+	กระเป๋าสตางค์	รีโมท	+	โทรทัศน์
กระดาษ	+	ปากกา	ก๊ีป	+	ผม
เตารีด	+	เสื้อผ้า	โต๊ะ	+	เก้าอี้

3. เมื่อสมาชิกพบคู่ของตนเองแล้วให้ซักถาม ทำความรู้จักกับคู่ของตนให้มากที่สุด ในเวลา 5 นาที โดยซักถามเพื่อนให้มากที่สุดเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น จำนวนพี่น้อง

3.2 อาหารที่ชอบทาน

3.3 งานอดิเรกที่ชอบทำ

3.4 กีฬาที่ชอบเล่น

3.5 อนาคตที่อยากเป็น

4. ผู้วิจัยให้สมาชิกแต่ละคู่แนะนำเกี่ยวกับคู่ของตนให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มได้รู้จักกันมากขึ้น รวมทั้งสอบถามความรู้สึกของสมาชิกที่ได้มาเข้าร่วมกลุ่ม

5. ผู้วิจัยให้สมาชิกทำกิจกรรม"นิทานสัมพันธ์" โดยแจกกระดาษให้สมาชิกทุกคนวาดภาพอะไรก็ได้ตามต้องการ พร้อมกับระบายสีให้สวยงาม จากนั้นขออาสาสมัครสมาชิกหนึ่งคนเริ่มแต่งนิทานจากภาพที่ตนวาด คนละ 1 – 2 ประโยค และสมาชิกคนต่อไปสลับกันแต่งนิทานจากภาพที่ตนวาด โดยต้องเล่าเรื่องจากภาพให้เป็นเรื่องราวต่อเนื่องกัน จนถึงคนสุดท้ายของกลุ่มต้องแต่งนิทานจบ 1 เรื่องพอดี เมื่อแต่งนิทานเสร็จ ผู้วิจัยสอบถามสมาชิกในหัวข้อต่อไปนี้

5.1 ในขณะที่เล่านิทานนั้นสมาชิกรู้สึกอย่างไรถ้าเพื่อนไม่ตั้งใจฟัง

5.2 สมาชิกรู้สึกอย่างไรถ้าเรื่องไม่ได้ดำเนินไปอย่างที่ตนเองคิด

5.3 ถ้าขาดสมาชิกคนใดคนหนึ่งไป จะทำให้มีผลกระทบต่อเนื้อเรื่องของนิทานหรือไม่ อย่างไร

5.4 ข้อคิดอื่นๆ ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้

6. ผู้วิจัยโยนให้สมาชิกเห็นว่าการแต่งนิทานหรือการเล่าเรื่องจากภาพกับการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่น ซึ่งจะทำในครั้งต่อไป มีลักษณะคล้ายกัน เพราะการเข้าร่วมโปรแกรมนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างกำลังใจ ความภาคภูมิใจ และการเห็นถึงคุณค่าในตนเอง เพื่อช่วยผ่อนคลายความรู้สึกว่าเหวของตน ให้ลดน้อยลง โดยในการเข้ากลุ่มนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือสมาชิกทุกคนจะต้องร่วมมือกันและช่วยเหลือกัน จะขาดสมาชิกคนใดคนหนึ่งไม่ได้ ต้องเกิดจากการร่วมมือกันของสมาชิกทุกคน เพื่อให้การดำเนินกลุ่มก้าวต่อไปได้

7. ผู้วิจัยได้บอกกฎระเบียบ ข้อตกลงในการเข้าร่วมโปรแกรม บทบาทหน้าที่ของสมาชิกทุกคน วันเวลา สถานที่ จำนวนครั้งที่เข้าร่วมโปรแกรม รวมทั้งเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรม จากนั้นผู้วิจัยนัดหมายในการเข้าร่วมโปรแกรมในครั้งต่อไป

โปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์

ครั้งที่ 2

หัวข้อเรื่อง	ความเป็นฉัน
สิ่งที่พัฒนา	รู้จักและเข้าใจตนเอง การยอมรับตนเองและการยอมรับผู้อื่น
วัตถุประสงค์	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพ ความคุ้นเคย ความไว้วางใจ และความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มให้มากขึ้น 2. เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ผ่านกิจกรรม “ความเป็นฉัน” ทำให้เกิดการรู้จักและเข้าใจตนเอง เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และยอมรับตนเองมากยิ่งขึ้น 3. เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสรับฟังความคิดและความรู้สึกของเพื่อน เข้าใจและยอมรับเพื่อนมากขึ้น เกิดความเห็นอกเห็นใจ และพัฒนาเป็นสัมพันธภาพที่ดีภายในกลุ่ม
ขนาดของกลุ่ม	12 คน
เวลาที่ใช้	60 - 90 นาที
สถานที่	ห้องประชุมใหญ่
กิจกรรมที่ใช้	1. ชิป – แชน 2. ความเป็นฉัน
อุปกรณ์	กระดาษขาว และดินสอ

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. เริ่มต้นกิจกรรมนันทนาการ โดยผู้วิจัยให้สมาชิกนั่งเป็นรูปวงกลม ทบทวนชื่อเพื่อนสมาชิกในกลุ่มโดยใช้กิจกรรม “ปรบมือ” ตามจังหวะพร้อมกับพูดชื่อเพื่อนก่อนหน้า แล้วพูดชื่อตนเองตาม จนครบทุกคนในกลุ่ม
2. ผู้วิจัยนำสมาชิกเล่นเกม “ชิป – แชน” โดยผู้วิจัยจะเดินไปรอบ ๆ ภายในวงกลม พร้อมกับพูดว่า “ชิป – แชน ๆ ๆ ๆ ๆ” ติดต่อกันไปไม่หยุด เมื่อผู้วิจัยชี้ไปที่คนใดพร้อมกับกล่าวว่า “ชิป” ให้ผู้ที่ถูกชี้ต้องเรียกชื่อเพื่อนที่นั่งอยู่ข้างซ้ายมือดัง ๆ ในทำนองเดียวกันหากผู้วิจัยชี้ไปที่สมาชิกคนใดแล้วพูดคำว่า “แชน” ผู้ที่ถูกชี้ต้องเรียกชื่อเพื่อนที่อยู่ด้านขวามือดัง ๆ แต่ถ้าหากผู้วิจัยชี้ไปที่สมาชิกแล้วพูดว่า “ชิป – แชน” ผู้ที่ถูกชี้ต้องเรียกชื่อเพื่อนที่นั่งอยู่ทั้งทางด้านซ้ายมือและขวามือดัง ๆ หากผู้เล่นคนใดเรียกชื่อเพื่อนผิด ต้องออกมาเป็นผู้นำเกมแทนผู้วิจัย

3. ผู้วิจัยให้สมาชิกในกลุ่มพักประมาณ 2 นาที โดยการให้นั่งสมาธิ ก่อนเริ่มกิจกรรม “ความเป็นฉัน” เพื่อให้สมาชิกได้อยู่กับตนเอง ทบทวนเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผ่านมามีทั้งสิ่งที่เรา รู้สึกดีที่ทำให้ตัวเองมีความสุขและสิ่งที่ทำให้เรารู้สึกไม่ดีที่ทำให้เราไม่มีความสุข

4. ผู้วิจัยให้สมาชิกรับเป็นวงกลม โดยแจกกระดาษขาวและดินสอให้สมาชิกรับคนละ 1 แผ่น เพื่อให้สมาชิกได้ทบทวนเกี่ยวกับตนเองโดยเขียนผ่านกระดาษขาว ในหัวข้อต่อไปนี้

- 4.1 ประวัติตนเองย่อ ๆ
- 4.2 เรื่องที่ตนรู้สึกภาคภูมิใจที่สุด
- 4.3 เรื่องที่ตนรู้สึกมีความสุขมากที่สุด
- 4.4 เรื่องที่ตนรู้สึกเป็นทุกข์มากที่สุด
- 4.5 ปัจจุบันต้องการอะไร กังวลใจเรื่องอะไร และอนาคตอยาก

เป็นอะไร

5. ผู้วิจัยชี้แจงกฎกติกาของกลุ่มให้สมาชิกทราบ ดังนี้

- 5.1 สมาชิกทุกคนต้องตั้งใจฟังผู้เล่าเพียงคนเดียว
- 5.2 สมาชิกควรให้กำลังใจผู้เล่าด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ประทับมือ ชักถาม
- 5.3 หลีกเลี่ยงการพูดคุ้ยซุบซิบกันเป็นกลุ่มย่อย
- 5.4 สิ่งสำคัญ ทุกคนต้องรักษาเรื่องต่าง ๆ ที่พูดในกลุ่มเป็นความลับ

6. ผู้วิจัยให้สมาชิกเล่าเรื่องเกี่ยวกับตนเองให้เพื่อนฟัง ตามหัวข้อต่าง ๆ ข้างต้น ไม่เกินคนละ 5 นาที และให้สมาชิกได้มีโอกาสซักถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการเล่านำเป็นตัวอย่างก่อนจึงให้อาสาสมัครเล่าเป็นคนต่อไปจนครบทุกคน

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์

ผู้วิจัยกระตุ้นให้สมาชิกร่วมกันแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกต่อการทำกิจกรรมนี้ โดยเน้นการใช้ทักษะการตั้งคำถาม การฟัง และการสะท้อนความรู้สึก

- เช่น
1. สมาชิกรู้สึกอย่างไรที่ได้เล่าเรื่องส่วนตัวให้เพื่อนทราบ
 2. สมาชิกรู้สึกอย่างไรที่ได้รับรู้เรื่องราวของเพื่อน
 3. สมาชิกมีความรู้สึกอย่างไรต่อกลุ่มเพื่อน
 4. สมาชิกได้ข้อคิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรม
 - รู้จักตนเองและเข้าใจตนเองมากขึ้น
 - รู้จักเพื่อนและเข้าใจเพื่อนมากขึ้น
 - ได้รู้ว่าคนเรามีทั้งความสุขและความทุกข์
 - มีความรู้สึกที่ดีต่อกันมากขึ้นระหว่างสมาชิก

ขั้นที่ 3 ขั้นการสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยและสมาชิกช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้ “การรู้จัก เข้าใจและยอมรับตนเอง เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างกำลังใจให้กับตนเอง เพื่อให้เรามองเห็นความเป็นตัวตนของเรา ซึ่งบางที่เราอาจจะไม่ได้มองหรือเข้าใจตนเองมากพอ หากเราเข้าใจตนเองและยอมรับตนเองได้แล้ว จะส่งผลให้เห็นคุณค่าในตนเอง ดังนั้นความรู้สึกว่าเหวที่เกิดจากความรู้สึกว่าตัวเองด้อยค่า อยู่อย่างโดดเดี่ยวอ้างว้างก็จะคลายลงได้ อีกทั้งการได้รับรู้เรื่องราวของเพื่อนทำให้เข้าใจเพื่อนมากขึ้น ว่าจริง ๆ แล้วไม่ใช่แค่เราที่มีความรู้สึกอย่างนั้น ยังมีเพื่อนอีกหลายคนที่เป็นเหมือนเรา ซึ่งจะทำให้เกิดการเห็นอกเห็นใจกัน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในที่สุด เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกลุ่ม”

ขั้นที่ 4 ขั้นการประเมินผล

สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม ความสนใจในการทำกิจกรรม การร่วมอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการร่วมตอบคำถามหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม

โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์

ครั้งที่ 3

หัวข้อเรื่อง เปลี่ยนความคิด

สิ่งที่พัฒนา ความคิดกับการเห็นคุณค่าในตนเอง คิดอย่างไรให้ตนเองมีสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกเข้าใจความหมาย ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่ส่งผลต่อความว้าเหว ทั้งในด้านของความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรม
2. เพื่อให้สมาชิกเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ในลักษณะของการปรับเปลี่ยนความคิด คิดในแง่ดีหรือการคิดเชิงบวก เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองในทางที่ดีขึ้นและเป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้สมาชิกเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น อันมีส่วนช่วยลดความรู้สึกว้าเหวให้ลดน้อยลง

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 60 - 90 นาที

สถานที่ ห้องประชุมใหญ่

กิจกรรมที่ใช้ ปั่นตามความคิด

อุปกรณ์ ดินน้ำมัน

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยกระตุ้นให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายถึงความหมาย ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่จะส่งผลต่อความรู้สึกว้าเหวทั้งในด้านอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม โดยการใช้ทักษะการตั้งคำถามให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการคิดและตอบ รวมทั้งให้สมาชิกบอกถึงลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง พร้อมกับผู้วิจัยเขียนขึ้นบนกระดานตามที่สมาชิกบอก ยกตัวอย่างเช่น

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มองตนเองในด้านบวก
3. มีความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัย ไม่หวั่นไหวต่อคำวิจารณ์
4. มีลักษณะการยอมรับตนเอง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

5. สามารถแสดงความคิดเห็นและความต้องการของตนเองอย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง

6. เป็นผู้ริเริ่มสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นก่อน

1.2 ผู้วิจัยซักถามสมาชิกว่า ความคิดมีส่วนสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างไร เช่น ถ้าสมาชิกคิดถึงข้อดีของตนเองหรือคิดในแง่บวก สมาชิกจะรู้สึกอย่างไรกับตนเอง ในทางกลับกันหากสมาชิกคิดถึงแต่ข้อเสียของตนเองหรือคิดในแง่ลบ สมาชิกจะรู้สึกอย่างไรกับตนเอง

1.3 ผู้วิจัยให้สมาชิกทำกิจกรรม “ปั้นตามความคิด” โดยผู้วิจัยแจกดินน้ำมันให้สมาชิกคนละ 1 ก้อน ให้สมาชิกปั้นดินน้ำมันเป็นรูปอะไรก็ได้ภายในเวลา 15 นาที เมื่อปั้นเสร็จให้สมาชิกแต่ละคนอธิบายว่าเพราะอะไรจึงปั้นเป็นรูปนั้น และสิ่งที่ปั้นนั้นมีประโยชน์อย่างไร เมื่อสมาชิกอธิบายครบทุกคนแล้วให้แต่ละคนปั้นดินน้ำมันให้เป็นรูปใหม่ซึ่งแตกต่างจากรูปเดิม แล้วให้สมาชิกอธิบายว่าเพราะอะไรจึงเปลี่ยนเป็นรูปนั้น ๆ และสมาชิกคิดว่ามีประโยชน์อย่างไร

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยกระตุ้นให้สมาชิกร่วมกันแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกต่อการทำกิจกรรมนี้ โดยการใช้ทักษะการตั้งคำถาม เช่น

2.1.1 สมาชิกรู้สึกอย่างไรต่อการทำกิจกรรม “ปั้นตามความคิด”

2.1.2 สมาชิกได้ข้อคิดอะไรบ้าง

2.2 ผู้วิจัยใช้เทคนิคการอยู่กับความรู้สึก เน้นการใช้คำถาม “อะไรและอย่างไร” แทน “ทำไม” เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสทบทวนทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตน ในลักษณะที่เป็นผลมาจากความคิดในแง่ลบ ที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง รู้สึกตนเองด้อยค่า โดดเดี่ยวอ้างว้าง ขาดกำลังใจและเป็นทุกข์กับความคิดในแง่ลบ โดยให้สมาชิกช่วยกันยกตัวอย่างความคิดในแง่ลบที่เกิดจากความคิดของสมาชิกที่ผ่านมา เพื่อให้เพื่อนช่วยกันปรับเปลี่ยนเป็นความคิดในแง่บวก เช่น

- ฉันคิดว่าไม่มีใครเข้าใจฉันอย่างแท้จริง
- ฉันทำถอยในชีวิต
- ฉันต่ำต้อย
- ฉันโดดเดี่ยวอ้างว้าง
- ฉันทำอ้อแอ้
- อนาคตฉันช่างมืดมิด เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยชี้ให้สมาชิกเห็นว่า การที่ดินน้ำมันเปลี่ยนรูปได้ เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงความคิดของตัวสมาชิกเอง ผู้วิจัยโน้มน้าวให้สมาชิกเห็นว่า ความคิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น สมาชิกสามารถควบคุมได้ด้วยตนเอง หากเราคิดในแง่ดีหรือแง่บวกกับตนเองจะส่งผลให้ตนเองมีความรู้สึกที่ดี มีกำลังใจ และมองตนเองมีคุณค่า แต่ถ้าเราคิดในแง่ลบ คิดโทษตัวเอง ไม่เปิดใจยอมรับตนเองและผู้อื่น รวมทั้งไม่ไว้วางใจในสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนหรือคนใกล้ชิด ก็จะทำให้ตนเองจมอยู่กับความทุกข์ เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง ไม่อยากเข้าสังคม เป็นต้น ความคิดของคนเราสำคัญต่อการส่งผลทั้งต่อร่างกายและจิตใจ ยกตัวอย่างง่าย ๆ เช่น เมื่อเราคิดถึงอาหารที่อยากรับประทาน ก็จะรู้สึกหิวและอยากรับประทานอาหารทันที เป็นต้น

3.2 ผู้วิจัยและสมาชิกช่วยกันสรุปว่า การคิดในแง่ดีและไม่ดีกับตนเองย่อมมีผลต่อการแสดงออก การพูด การกระทำ และอารมณ์ของตนเองได้แตกต่างกัน เช่น ถ้าสมาชิกคิดในแง่บวกกับตนเองสมาชิกก็จะมีความสุข ยิ้ม หัวเราะได้ แต่ถ้าสมาชิกคิดในแง่ลบกับตัวเอง สมาชิกก็จะมีรู้สึกเสียใจ ทุกข์ใจในที่สุด อันส่งผลต่อตนเองทำให้เกิดความรู้สึกว่าเหว่ โดดเดี่ยวอ้างว้าง ดังนั้นหากสมาชิกอยากมีความสุข คลายความว่าเหว่ สมาชิกควรฝึกควบคุมความคิดของตนเองให้คิดอย่างมีเหตุผล คิดในแง่บวกกับตนเอง อันมีส่วนช่วยให้สมาชิกเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างกำลังใจ ความภาคภูมิใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง และส่งผลให้คลายความว่าเหว่ลงได้

3.3 ผู้วิจัยให้สมาชิกทุกคน ลองกลับไปปรับเปลี่ยนความคิดให้เป็นเชิงบวกคือ ลองนึกว่าที่ผ่านมาเรามีความคิดใดที่ตัวเองคิดแล้วไม่มีความสุข รู้สึกเศร้าใจ ให้ลองปรับเปลี่ยนความคิดเป็นเชิงบวก แล้วความรู้สึกเปลี่ยนไปอย่างไร ครั้งหน้าจะมาพูดคุยกัน

ขั้นที่ 4 ขั้นการประเมินผล

สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม ความสนใจในการทำกิจกรรม การร่วมอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการร่วมตอบคำถามหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม

โปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์

ครั้งที่ 4

หัวข้อเรื่อง เกณฑ์ลักษณะความคิดที่มีและไม่มีเหตุผล
สิ่งที่พัฒนา ความคิดที่ไม่มีเหตุผล อันเนื่องมาจากความคิด ความเชื่อ และทัศนคติที่ไม่พึงประสงค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจเหตุการณ์ที่ส่งผลต่ออารมณ์และพฤติกรรมอันเนื่องมาจากความคิด ความเชื่อ ทัศนคติที่ไม่พึงประสงค์ตามแนวการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม
2. เพื่อให้สมาชิกเข้าใจวิธีการฝึกคิดอย่างมีเหตุผลด้วยตนเอง ตามรูปแบบของเอบีซีดีอี (ABCDE) ของเอลลิส ซึ่งการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้กับตนเอง มองตนเองอย่างมีคุณค่า และเป็นการผ่อนคลายความรู้สึกว่าเหว

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 60 – 90 นาที

สถานที่ ห้องประชุมใหญ่

- อุปกรณ์**
1. แบบฟอร์มตารางการฝึกคิดเอบีซี (ABC) และเอบีซีดีอี (ABCDE)
 2. เอกสารเกี่ยวกับความคิดที่มีเหตุผลและไม่มีเหตุผล

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยกล่าวทักทายสมาชิกในกลุ่ม ให้สมาชิกทบทวนถึงกิจกรรมที่ผ่านมาถึงการเปลี่ยนความคิดให้เป็นในแง่บวก โดยถามสมาชิกว่าใครได้ลองนำกลับไปใช้แล้วบ้าง และรู้สึกอย่างไรบ้างกับตัวเอง ให้สมาชิกลองเล่าสู่กันฟังพอสังเขป

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา

2.1 ผู้วิจัยให้สมาชิกได้มองประสบการณ์ชีวิตหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของสมาชิก ซึ่งมีทั้งรู้สึกมีความสุขและมีความสุข โดยให้สมาชิกได้ลองสำรวจว่าความสุขและความทุกข์มีสาเหตุมาจากอะไร

2.2 ผู้วิจัยอธิบายแนวคิดของการให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม ถึงการเกิดปัญหาความคิด อารมณ์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ลักษณะความคิดที่มีเหตุผลและไม่มีเหตุผล โดยอธิบายตามเกณฑ์ลักษณะความคิดที่ไม่มีเหตุผล 11 ลักษณะ

2.3 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการทำแบบฝึกคิดอย่างมีเหตุผลด้วยตนเอง (Rational self help form) และแจกตัวอย่างการฝึกคิดอย่างมีเหตุผลของเอลลิส เพื่อเป็นตัวอย่างประกอบการอธิบาย ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจถึงการทำแบบฝึกความคิดอย่างมีเหตุผลด้วยตนเอง ประกอบด้วยการบันทึกความคิด อารมณ์ และสภาพการนั้น มี 2 ลักษณะดังนี้

2.3.1 ในกรณีที่บุคคลมีเหตุผล มีความคิดอารมณ์ที่เหมาะสมต่อสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจะบันทึกประโยคหรือข้อความตามรูปแบบเอบีซี (ABC) ดังนี้

- เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (A)
(A : Activating Events)
- ความคิดที่เหมาะสม (B)
(B : Belief)
- พฤติกรรมที่เหมาะสม (C)
(C : Consequence)

2.3.2 ในกรณีที่บุคคลคิดไม่มีเหตุผล มีความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะบันทึกประโยคหรือข้อความตามรูปแบบเอบีซีดีอี (ABCDE) ดังนี้

- เหตุการณ์หรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น (A)
(A : Activating Events)
- ความคิดที่ไม่มีเหตุผล (iB)
(iB : Irrational Belief)
- อารมณ์ที่ไม่เหมาะสม (ueC)
(ueC : Undesirable Emotion Consequence)
- พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (ubC)
(ubC : Undesirable Behavior Consequence)
- การโต้แย้งความคิดที่ไม่มีเหตุผล (D)
(D : Disputing)
- ผลการโต้แย้งความคิดที่ไม่มีเหตุผล (E)
(E : Effect)
- ความคิดที่มีเหตุผล (cE)
(cE : Cognitive Effect)

- อารมณ์ที่เหมาะสม (eE)
(eE : Emotion Effect)
- พฤติกรรมที่เหมาะสม (bE)
(bE : Behavior Effect)

ขั้นที่ 3 ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

3.1 ให้สมาชิกได้ช่วยกันสรุปประเด็นสำคัญของการคิดอย่างมีเหตุผลและไม่มีเหตุผล รวมถึงขั้นตอนในการทำแบบฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลด้วยตนเอง โดยให้สมาชิกได้มีโอกาสสอบถามข้อสงสัยต่าง ๆ ได้

3.2 ผู้วิจัยให้สมาชิกได้กลับไปลองทำความเข้าใจถึงการคิดที่มีเหตุผลและไม่มีเหตุผล เพื่อจะได้มาทำการฝึกคิดอย่างมีเหตุผลด้วยตัวเองในครั้งต่อไป อันเป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้กับตนเอง มองตนเองมีคุณค่า และเป็นจุดเริ่มต้นของการผ่อนคลายความรู้สึกว่าเหว

การประเมินผล

สังเกตจากความสนใจและการร่วมกิจกรรมของสมาชิก โดยดูจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุปประเด็นสำคัญ

เอกสารเกี่ยวกับความคิดที่ไม่มีเหตุผลและความคิดที่มีเหตุผลทั้ง 11 ข้อของเอเลลิส

ความคิดที่ไม่มีเหตุผล 11 ข้อ

ความคิดที่ไม่มีเหตุผล	ความรู้สึก	การกระทำที่ตามมา
1. บุคคลต้องได้รับความรักและการยอมรับจากทุก ๆ คน	ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกตนเองด้อยคุณค่า	เก็บตัว แยกตัว ไม่เข้าสังคม ขาดความกระตือรือร้นในการ ที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต
2. บุคคลต้องมีความเพียบพร้อม สมบูรณ์แบบ มีความเหมาะสม และประสบความสำเร็จ	รู้สึกมีปมด้อย กลัวความ ล้มเหลว	แข่งขันหรือเปรียบเทียบกับผู้อื่น ตลอดเวลา
3. บุคคลที่ทำผิด น่ารังเกียจ ควรถูกตำหนิและลงโทษ	รู้สึกผิดและโทษตนเองตลอด เวลา รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า หมดกำลังใจในการต่อสู้ชีวิต รู้สึก ว่าผู้อื่นเป็นคนผิดตลอดเวลา	ขาดความพยายามในการแก้ไข สิ่งผิดพลาดที่ผ่านมา กลัวโทษ ผู้อื่น ไม่ปรับปรุงตนเอง
4. เป็นสิ่งเลวร้ายมากถ้าสิ่ง ต่าง ๆ ไม่เป็นไปตามที่บุคคล ต้องการ	โกรธ ผิดหวัง ท้อแท้ ยอมรับ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้	หมดกำลังใจในการเริ่มต้น สิ่งใหม่ ๆ
5. อารมณ์ที่ไม่เป็นสุขเกิดจาก สภาพการณ์ภายนอกตัวบุคคล ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้	ขาดความเป็นตัวของตัวเอง	ไม่กล้าตัดสินใจในสถานการณ์ ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
6. สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมักเป็น สิ่งอันตรายและน่ากลัว เราควร ระมัดระวังและกังวลอยู่ตลอด เวลา	รู้สึกกลัวเกินความจริง	ไม่กล้าลงมือในสิ่งที่ตนกลัวหรือ กังวล

ความคิดที่ไม่มีเหตุผล	ความรู้สึก	การกระทำที่ตามมา
7. การหลีกเลี่ยงความยากลำบากและความรับผิดชอบในตนเองเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายกว่าการเผชิญหน้า	รู้สึกท้อถอย ขาดความเชื่อมั่น และรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า	ขาดความพยายามในการกระทำสิ่งต่าง ๆ
8. บุคคลควรพึ่งพาผู้อื่นและมีความเข้มแข็งเป็นที่พึ่ง	ขาดความเป็นตัวของตัวเอง รู้สึกว่าตนเองไร้ความสามารถ และเป็นภาระแก่ผู้อื่น	พึ่งพาผู้อื่นมากขึ้น
9. ประสบการณ์และเหตุการณ์ในอดีตเป็นเครื่องตัดสินพฤติกรรมในปัจจุบันและอิทธิพลของประสบการณ์ในอดีตไม่สามารถกำจัดได้	โศกเศร้าอยู่กับอดีต ยึดติดอยู่กับความคิดเก่า ๆ	ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมปัจจุบัน ขาดความกระตือรือร้นในการเริ่มต้นสิ่งใหม่ ๆ
10. เราควรเป็นทุกข์ต่อปัญหาของผู้อื่น	วิตกกังวลกับปัญหาของผู้อื่นมากเกินไป	ขาดความสามารถในการแก้ไขปัญหาหรือแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ได้ไม่ดีเท่าที่ควร
11. ปัญหาทุกปัญหาค้นหาหนทางแก้ไขได้อย่างสมบูรณ์แบบ	วิตกกังวลในการค้นหาวิธีการแก้ปัญหาที่สมบูรณ์แบบ	ไม่กล้าตัดสินใจแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิต

ความคิดที่มีเหตุผล 11 ข้อ

ความคิดที่มีเหตุผล	ความรู้สึก	การกระทำที่ตามมา
1. เราไม่จำเป็นต้องได้รับความรักและการยอมรับจากทุกคน	มีความมั่นใจในตนเอง รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง	มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ผู้อื่น พยายามแก้ไขจุดบกพร่อง และพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น
2. ค่าของตนไม่ได้ขึ้นอยู่กับ ความเพียบพร้อม ความ เหมาะสม หรือความสำเร็จ ที่ย่ำแย่อดสมบูรณ์แบบ	พึงพอใจในสิ่งที่ตนเป็นและในสิ่ง ที่ตนมีอยู่	กระทำการต่าง ๆ เติบโตตาม เป้าหมายของตน
3. ทุกคนมีข้อบกพร่องและ มีโอกาสผิดพลาดได้	ไม่ตำหนิหรือลงโทษตนเองหรือ ผู้อื่น	ทำความเข้าใจและพยายาม แก้ไขสิ่งที่ผิดพลาด
4. ความผิดหวังเป็นเรื่องธรรมดา ซึ่งเราหรือใครก็อาจพบได้	ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น	แก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้นและ พยายามไม่ให้เกิดเหตุการณ์ นั้นอีก
5. ความทุกข์ใจมาจากความคิด ซึ่งเราสามารถควบคุมและ เปลี่ยนแปลงได้	มีความมั่นใจในตนเอง	สามารถควบคุมและ เปลี่ยนแปลงสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ดีขึ้น
6. สิ่งที่เป็นอันตรายหรือน่ากลัว อาจเกิดขึ้นได้ แต่เราไม่ควร วิตกกังวลกับมันมากเกินไป	มองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ ท้าทายในชีวิต	สามารถเผชิญกับเหตุการณ์ ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
7. การเผชิญกับปัญหาจะเป็น ประโยชน์ในระยะยาวมากกว่า การหลีกเลี่ยงมัน	มีความเชื่อมั่นในตนเอง	มีความพยายามและ กระตือรือร้นในการกระทำการ ต่าง ๆ

ความคิดที่มีเหตุผล	ความรู้สึก	การกระทำที่ตามมา
8. เราควรพึ่งตนเอง แต่ก็ยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่นด้วยเมื่อถึงคราวจำเป็น	มีความมั่นใจในตนเอง ไม่รู้สึกเป็นภาระผู้อื่น	พยายามช่วยเหลือตนเองมากขึ้น
9. อดีตมีความสำคัญ แต่ไม่ใช่สิ่งที่กำหนดชีวิตในปัจจุบัน	ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในชีวิต	สามารถวิเคราะห์ผลจากอดีตและสภาพการณ์ในปัจจุบันไปสู่การเปลี่ยนแปลงแก้ไขชีวิตให้ดีขึ้น
10. เราควรช่วยเหลือผู้อื่นให้ดีที่สุด แต่ไม่เป็นทุกข์กับปัญหาของผู้อื่น	รู้สึกเห็นใจ แต่ไม่วิตกกังวล	ช่วยเหลือผู้อื่นได้เต็มตามความสามารถ
11. ไม่มีวิธีการแก้ปัญหาที่สมบูรณ์แบบ	ยอมรับวิธีการแก้ปัญหาหลายๆวิธี	สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เหมาะสม

โปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์

ครั้งที่ 5

หัวข้อเรื่อง คิดอย่างมีเหตุผลและไม่มีเหตุผล
สิ่งที่พัฒนา ฝึกคิดอย่างมีเหตุผลจากสถานการณ์ที่กำหนดให้
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกวิเคราะห์ความคิดที่มีต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อจำแนกความคิดที่มีเหตุผลและไม่มีเหตุผลได้อย่างชัดเจน
2. เพื่อให้สมาชิกได้มีประสบการณ์และมองเห็นแนวทางในการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้กับตนเอง มองตนเองอย่างมีคุณค่า เกิดความรู้สึกที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และส่งผลให้เกิดการผ่อนคลายความรู้สึกว่าเหว

ขนาดของกลุ่ม 12 คน
เวลาที่ใช้ 60 – 90 นาที
สถานที่ ห้องประชุมใหญ่
อุปกรณ์ แบบฟอร์มตารางการฝึกคิดอย่างมีเหตุผลเอบีซีดีอี (ABCDE)

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยกล่าวทักทายสมาชิกในกลุ่ม และถามสมาชิกถึงความเข้าใจในการฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลและไม่มีเหตุผลตามเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ไปครั้งก่อน สมาชิกคนใดได้ลองกลับไปคิดบ้างแล้ว เป็นอย่างไรบ้าง ให้สมาชิกลองเล่าสู่กันฟังพอสังเขป

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา

2.1 ผู้วิจัยให้สมาชิกทุกคนทำแบบฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลด้วยตนเอง จากสถานการณ์ 3 สถานการณ์ ที่ผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดขึ้นและนำผลที่ได้จากการทำแบบฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลด้วยตนเองมาวิเคราะห์ร่วมกันในกลุ่ม ซึ่งสถานการณ์ 3 สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นมีรูปแบบดังนี้

สถานการณ์ที่ 1 ผู้วิจัยมีรูปแบบประโยคกำหนดให้เป็นดังนี้

- เหตุการณ์หรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น (A)
- ความคิดที่ไม่มีเหตุผล (iB)
- อารมณ์ที่ไม่เหมาะสม (ueC)
- พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม (ubC)

ตัวอย่างสถานการณ์

ฉันเป็นเด็กที่อยู่ในความอุปการะของสถานสงเคราะห์ (A)
ฉันเป็นเด็กที่พ่อแม่ทอดทิ้ง ไม่มีใครรักฉัน (iB)
ฉันรู้สึกไร้ค่าและด้อยกว่าเด็กคนอื่น ๆ (ueC)
ฉันแยกตัวเองออกจากสังคม (ubC)

สถานการณ์ที่ 2 ผู้วิจัยมีรูปประโยคกำหนดให้เป็นดังนี้

- เหตุการณ์หรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น (A)
- ความคิดที่ไม่มีเหตุผล (iB)

ตัวอย่างสถานการณ์

ฉันไม่มีเสื้อผ้าสวย ๆ ใส่เหมือนคนอื่น (A)
ฉันไม่สวยเท่ากับคนอื่น (iB)

สถานการณ์ที่ 3 ผู้วิจัยมีรูปประโยคกำหนดให้เป็นดังนี้

- เหตุการณ์หรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น (A)

ตัวอย่างสถานการณ์

สีผิวของฉันคล้ำมาก (A)

2.2 ผู้วิจัยให้สมาชิกทุกคนทำแบบฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลด้วยตนเอง จากสถานการณ์ข้างต้น โดยใช้เวลาประมาณ 15 นาที

ขั้นที่ 3 ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยให้สมาชิกร่วมกันสรุปผลที่ได้รับจากการฝึกการทำแบบบันทึกเอบีซีดีอี (ABCDE) เช่น เห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น การคิดอย่างมีเหตุผลทำให้ตนเองมีความสุขและมีกำลังใจมากขึ้น มองตนเองและผู้อื่นดีขึ้น ส่งผลให้ความรู้สึกที่ว่าเหว ที่ทำให้ตนเองรู้สึกไม่สบายใจ มีความทุกข์ใจ รู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้างคลายลงได้

ผู้วิจัยให้สมาชิกทำการบ้าน โดยบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับสมาชิกที่มีผลต่อพฤติกรรมและอารมณ์มา 1 สถานการณ์ พร้อมฝึกทำแบบบันทึกเอบีซีดีอี (ABCDE) และนำมาอภิปรายร่วมกันในครั้งต่อไป

การประเมินผล

สังเกตจากความสนใจและการร่วมกิจกรรมของสมาชิก โดยดูจากการแสดงความคิดเห็น การอภิปรายและการสรุปประเด็นสำคัญ

โปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์

ครั้งที่ 6

หัวข้อเรื่อง คิดอย่างมีเหตุผลและไม่มีเหตุผล

สิ่งที่พัฒนา ฝึกคิดอย่างมีเหตุผลด้วยตัวเอง เกี่ยวกับความรู้สึกมีปมด้อยในตนเองในด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกว่าเหว

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกวิเคราะห์ความคิดที่มีเหตุผล ที่มีต่อความรู้สึกมีปมด้อยในตนเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม เพื่อให้สมาชิกได้นำไปใช้แก้ไขความคิดที่ไม่เหมาะสม ที่เกิดจากสถานการณ์จริงทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมที่ส่งผลให้ตนเองเกิดความรู้สึกว่าเหว

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 60 – 90 นาที

สถานที่ ห้องประชุมใหญ่

อุปกรณ์ แบบฟอร์มตารางการฝึกคิดอย่างมีเหตุผลเอบีซีดีอี (ABCDE)

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยกล่าวทักทายสมาชิกในกลุ่ม และถามถึงการบ้านที่ให้ไปฝึกคิดอย่างมีเหตุผลตามแบบฟอร์มตารางการฝึกคิดอย่างมีเหตุผลเอบีซีดีอี (ABCDE) และหลังจากที่ได้ลองฝึกคิดอย่างมีเหตุผลแล้ว ตนเองรู้สึกอย่างไรบ้าง ความกังวลใจ ความไม่สบายใจ ความทุกข์ใจ อันเป็นผลมาจากความรู้สึกว่าเหว ได้คลายลงบ้างไหม ผู้วิจัยใช้ทักษะการตั้งคำถาม และสะท้อนความรู้สึกของสมาชิก โดยให้สมาชิกลองเล่าให้เพื่อนในกลุ่มฟังพอสังเขป

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา

2.1 ผู้วิจัยให้สมาชิกทุกคนทำแบบฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลตามแนวคิดของเอลลิส ในรูปแบบตารางเอบีซีดีอี (ABCDE) จากสถานการณ์ทางด้านร่างกายของตนเอง ให้เวลาสมาชิกในการทำ 15 นาที

ตัวอย่างสถานการณ์ทางด้านร่างกาย

ผมของฉันหยิกหยอยจนเกือบติดหนังศีรษะ

ฉันตัวอ้วนและเตี้ย

2.2 ผู้วิจัยให้สมาชิกทุกคนทำแบบฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลตามแนวคิดของ
เอลเลียส ในรูปแบบตารางเอบีซีดีอี (ABCDE) จากสถานการณ์ทางด้านอารมณ์ของตนเอง ให้เวลา
สมาชิกในการทำด้านละ 15 นาที

ตัวอย่างสถานการณ์ทางด้านอารมณ์

ฉันถูกแม่บ้านดุเสมอ ๆ ว่าซนเกินไป
เพื่อน ๆ ที่โรงเรียนนินทาฉันว่าเป็นเด็กที่มาจากสถานสงเคราะห์

2.3 ผู้วิจัยให้สมาชิกทุกคนทำแบบฝึกการคิดอย่างมีเหตุผลตามแนวคิดของ
เอลเลียส ในรูปแบบตารางเอบีซีดีอี (ABCDE) จากสถานการณ์ทางด้านสังคมของตนเอง ให้เวลา
สมาชิกในการทำด้านละ 15 นาที

ตัวอย่างสถานการณ์ทางด้านสังคม

ฉันมักถูกเปรียบเทียบกับคนอื่นที่ดีกว่า
ฉันถูกเพื่อนว่าเป็นคนไม่ดี

ขั้นที่ 3 ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยให้สมาชิกช่วยกันสรุปผลที่ได้รับจากการฝึกการทำแบบบันทึกเอบีซีดีอี
(ABCDE) ที่มีต่อความรู้สึกมีปมด้อยในตนเองในด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ที่ส่งผลต่อ
ความรู้สึกว่าเหว โดยให้สมาชิกได้นำไปฝึกคิดอย่างมีเหตุผลในชีวิตประจำวัน เมื่อเกิดเหตุการณ์หรือ
สถานการณ์ต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งเมื่อสมาชิกคิดอย่างมีเหตุผลแล้วจะส่งผลให้สมาชิกมีอารมณ์ ความรู้สึก
และพฤติกรรมที่เหมาะสม เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าแห่งตน ซึ่งมีส่วนช่วยให้
ความรู้สึกด้อยค่าในตนเอง อันเป็นองค์ประกอบหนึ่งในด้านอารมณ์ที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกว่าเหวนั้น
ลดน้อยลงได้

การประเมินผล

สังเกตจากความสนใจและการร่วมกิจกรรมของสมาชิก โดยดูจากการแสดง
ความคิดเห็น การอธิบายและการสรุปประเด็นสำคัญ

โปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์

ครั้งที่ 7

หัวข้อเรื่อง ความรักที่แท้จริง

สิ่งที่พัฒนา ลดการมุ่งหวังความรักและการยอมรับจากผู้อื่น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สมาชิกเข้าใจถึง “ความรักที่แท้จริง” อันได้แก่ความรักที่ได้จากการรักตนเอง ยอมรับตนเอง ยกย่อง ศรัทธา และเห็นคุณค่าในตนเอง โดยแตกต่างจากความรักที่เกิดจากการมุ่งหวังความรักและการยอมรับจากผู้อื่น ซึ่งหากผิดหวังหรือไม่ได้รับความรักนั้นมา อาจทำให้นุคคลเกิดความรู้สึกเสียใจ ทุกข์ใจ สิ้นหวัง ท้อแท้ หดก่ำลงใจ รู้สึกตนเองโดดเดี่ยวอ้างว้าง และทำให้นุคคลเกิดความรู้สึกว่าเหวได้

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 60 นาที

สถานที่ ห้องประชุมใหญ่

กิจกรรมที่ใช้ ความรักคืออะไร

อุปกรณ์ เอกสาร “ความรักคืออะไร”

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยแจกเอกสาร “ความรักคืออะไร” ให้สมาชิกอ่านและทำความเข้าใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์

ผู้วิจัยกระตุ้นโดยการถามให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง “ความรักคืออะไร” เช่น ได้ข้อคิดอะไรบ้าง รู้สึกอย่างไรเมื่ออ่านจบแล้ว เป็นต้น โดยให้สมาชิกร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยและสมาชิกร่วมกันสรุปถึงสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้ “การที่บุคคลรักตนเอง เคารพในความรู้สึกของตนเอง ยอมรับ ยกย่อง ศรัทธา และเห็นคุณค่าในตนเอง ทำให้เกิดความสุขอย่างแท้จริง เป็นความสุขที่เกิดจากความรักที่ไม่จำเป็นต้องมุ่งหวังจากผู้อื่น ซึ่งการมุ่งหวังความรักและการยอมรับจากผู้อื่นเพียงอย่างเดียว หากผิดหวังหรือไม่ได้รับความรักนั้นมา อาจทำให้นุคคลเกิดความรู้สึกเสียใจ ทุกข์ใจ สิ้นหวัง ท้อแท้ หดก่ำลงใจ โดดเดี่ยวอ้างว้าง และทำให้เกิดความรู้สึก

ว่าเหว"ได้" ดังนั้นเราควรลดความคาดหวังความรักจากผู้อื่น ปรับเปลี่ยนเป็นความรักในตนเอง เข้าใจตนเอง ยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเอง อันเป็นแนวทางหนึ่งในการผ่อนคลายความรู้สึกว่าเหว"ของ ตนเองได้"

ขั้นที่ 4 การประเมินผล

สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม ความสนใจในการทำกิจกรรม การร่วมอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการร่วมตอบคำถามหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม

ความรักคืออะไร

โดย เกียรติวรรณ อมาตยกุล

ความรักคืออะไร ?

เมื่อฉันเป็นเด็ก ฉันยังจำได้ว่า “ความรัก” หมายถึง ความต้องการที่จะให้คนอื่นมาชอบฉัน ยอมรับฉัน ชื่นชมในตัวฉัน มอบสิ่งดี ๆ ให้ฉัน

ฉันต้องการความรักจากพ่อแม่ คนเลี้ยง และคนรอบข้าง

ฉันพยายามทำตัวเป็นเด็กดี ปฏิบัติตัวตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครู อาจารย์ เพื่อที่พ่อแม่ ครู อาจารย์ จะได้รักฉัน

ฉันพยายามสอบให้ได้คะแนนดีที่สุดในชั้น เพื่อให้พ่อแม่ ครู อาจารย์ ชื่นชมในตัวฉัน

ฉันพยายามเล่นกีฬาให้เก่ง เพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่รักของเพื่อน ๆ

ฉันพยายามทำทุกวิถีทางที่จะเป็นที่รักของพ่อแม่ ครู อาจารย์ รวมทั้งเพื่อน ๆ ของฉัน

เมื่อฉันเป็นวัยรุ่น ฉันยังมองความรักเหมือนเดิม ยังอยากให้คนอื่นยอมรับ นิยมชมชื่น และชอบฉันเช่นเดิม เพียงแต่คนบางคนมีความหมายมากขึ้นในชีวิต คือเพื่อน

เพื่อนมีความหมายมากเหลือเกินสำหรับฉัน

ฉันอยากโดดเด่น เป็นที่ยอมรับและเป็นที่รักของเพื่อนทั้งหลาย

ฉันขบถราคาแพง ๆ ของพ่อแม่ มาอวดเพื่อน ๆ

ฉันต้องไปทานอาหารที่ภัตตาคารหรู ๆ ราคาแพง ๆ

ฉันต้องมีเพื่อนที่โก้เก๋ทันสมัย

ฉันพยายามแต่งตัวให้ดีขึ้น ใช้ของใช้ราคาแพงขึ้น ทำตัวให้ทันสมัยขึ้น เพื่อจะได้เป็นที่ต้องตา ต้องใจของเพื่อน ๆ

ฉันต้องทำสิ่งเหล่านี้เพื่อให้ตัวเอง “เป็นที่รัก” และ “เป็นที่ยอมรับของเพื่อนมากขึ้น”

เมื่อฉันมีอายุมากขึ้น บทบาทหน้าที่ในชีวิตเปลี่ยนแปลง แต่ความรู้สึกต่าง ๆ ของฉันยังเหมือนเดิม ฉันยังต้องการให้คนอื่นมายอมรับ ยกย่อง ชื่นชม และชอบในตัวฉัน

และดูเหมือนว่าความรู้สึกเหล่านี้จะรุนแรง รุนแรง และรุนแรง มากขึ้น ๆ ทุกที่จนเหมือนกับเป็นอาหารของชีวิตที่ฉันจะขาดไม่ได้เสียแล้ว

ฉันต้องการมีเงินเดือนมาก มีบ้านที่ใหญ่โต หูหราชั้น

ฉันต้องการอำนาจ เกียรติยศ ชื่อเสียง ต้องการจะแข่งขันกับคนทุกคนที่อยู่รอบข้างมากขึ้น

ฉันทำทุกอย่างทุกอย่างเพื่อที่จะได้เป็นที่ยอมรับ ยกย่อง นับถือ ของคนในสังคม

ฉันทำงานมากขึ้น เพื่อที่จะได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่
ฉันออกงานสังคมมากขึ้น ทำงานเพื่อสังคม (ความจริงเพื่อตัวเอง) มากขึ้น เพื่อที่จะ
ได้มีหน้ามีตามากขึ้น

โอ! ฉันเหนื่อยเหลือเกิน ฉันแทบจะไม่มีเวลาให้กับตนเอง

ฉันเริ่มหยุดคิดและพิจารณาชีวิตของตนเองอย่างจริงจัง และเริ่มพบว่าชีวิตจิตใจของ
ฉันขึ้นอยู่กับคนอื่นมากเหลือเกิน

ฉันคอยแต่จะทำตัวให้เป็นที่รักของคนอื่นอยู่ร่ำไป ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วฉันเองก็ไม่มี
อำนาจอะไรที่จะไปควบคุมความรู้สึกของคนอื่นให้ชอบหรือไม่ชอบฉันได้

ชีวิตฉันจะไม่มีวันที่จะมีความสุขได้เลย ถ้าฉันยังต้องรอคอยให้คนอื่นมาชอบฉัน :
รักฉันอยู่เช่นนี้ตลอดไป

เมื่อสังเกต ศึกษาความรู้สึก ความคิด จิตใจ รวมทั้งการกระทำต่าง ๆ ของตัวเอง
มากขึ้น ฉันเริ่มพบว่า ฉันมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ไม่เหมือนใคร และฉันก็ไม่จำเป็นต้องเหมือนใคร
และเลียนแบบใคร หรือจะต้องเปรียบเทียบกับใคร

ใช่แล้ว ฉันไม่จำเป็นต้องเหมือนใคร! เลียนแบบใคร! เปรียบเทียบกับใคร!
แข่งขันกับใคร!

ฉัน คือ ฉัน

ฉันเริ่มเห็นคุณค่า ความสามารถในตัวฉันที่แตกต่างไปจากคนอื่น นับเป็นความรู้สึก
แปลกใหม่ที่ฉันไม่เคยมีมาในชีวิต

เมื่อฉันศึกษาตัวเองมากขึ้น ฉันรอคอยความรัก การยอมรับจากคนอื่นน้อยลง
แต่กลับรู้สึกเห็นคุณค่าเคารพและรักตัวเองมากขึ้น

ฉัน ก็คือ ฉัน

คุณ ก็คือ คุณ

ฉันเริ่มหันมาทำในสิ่งที่ฉันชอบ และเห็นว่าถูกต้อง ความรู้สึกของฉันเปลี่ยนแปลงไป
มาก เมื่อฉันรักตนเองเห็นคุณค่า ความสามารถของตนเองมากขึ้นเท่าใด “ความรู้สึกเคารพ” และ
“เข้าใจผู้อื่นก็มีมากขึ้นเท่านั้น” เราทุกคนแตกต่างกัน มีชีวิตจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดที่ต่างกันไป

ฉัน ก็คือ ฉัน

คุณ ก็คือ คุณ

ฉันเคารพความรู้สึก ความคิดเห็น การกระทำของคนรอบข้างมากขึ้น เพื่อน พ่อ แม่
พี่น้อง ครู อาจารย์

ฉันเริ่มพบว่า ความสุขที่แท้จริงในชีวิตของฉัน เกิดจากความรู้สึกเหล่านี้เอง
การยอมรับ ยกย่อง ศรัทธา เห็นคุณค่าของตนเอง

ฉันไม่รอให้คนอื่นมายอมรับ ยกย่อง เห็นคุณค่า เห็นความดีในตัวฉันอีกต่อไปแล้ว
ฉันเองต่างหากที่จะต้องเป็นผู้ยอมรับ ยกย่อง เคารพเห็นคุณค่าทั้งของตนเองและคนอื่นให้มากขึ้น

ความรัก การยอมรับ ความเคารพ และความศรัทธา ยิ่งแผ่กว้างมากขึ้นเท่าใด
ฉันก็ยิ่งรู้สึกว่าฉันมีความสุขมากขึ้นเท่านั้น

ฉันพบแล้วว่า “ความรักที่แท้จริงของฉันนั้น” ควรเป็นเช่นไร

ความรักของท่าน เหมือนความรักของฉันไหม

โปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์

ครั้งที่ 8

หัวข้อเรื่อง ความโดดเดี่ยว อ้างว้าง
สิ่งที่พัฒนา ความรู้สึกโดดเดี่ยว อ้างว้าง
วัตถุประสงค์

เพื่อให้สมาชิกได้รับรู้ถึงผลจากการที่ตนเองมีความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง อันเป็นองค์ประกอบหนึ่งในด้านอารมณ์ที่ส่งผลให้ตนเองเกิดความรู้สึกว่าเหว่ ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ เศร้าใจ ทุกข์ใจ จนกลายเป็นความว้าวุ่น เพราะเก็บปัญหา ความคับข้องใจและความไม่สบายใจไว้คนเดียว หากเรามีเพื่อนหรือบุคคลที่คอยให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ปัญหาที่เกิดขึ้นและความไม่สบายใจนั้นก็จะคลี่คลายลงได้โดยง่าย

ขนาดของกลุ่ม 12 คน
เวลาที่ใช้ 60 - 90 นาที
สถานที่ ห้องประชุมใหญ่
กิจกรรมที่ใช้

1. ความโดดเดี่ยว
2. ช่วยเพื่อน

อุปกรณ์

1. แผ่นฉลากรายชื่อคนเพื่อการแบ่งกลุ่ม ดังนี้

นกเงือก	3 ใบ	นกกา	3 ใบ
นกกระเรียน	3 ใบ	นกหงส์หยก	2 ใบ
นกกาเหว่า	1 ใบ		
2. เชือกฟาง 12 เส้น , กรรไกร 2 อัน

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยให้สมาชิกจับฉลากชื่อนกคนละ 1 ใบ เมื่อให้สัญญาณ สมาชิกต้องร้องเสียงนก เพื่อให้รวมกลุ่มกันได้ในเวลาที่รวดเร็วที่สุด
- 1.2 ผู้วิจัยชมเชยกลุ่มที่รวมตัวกันเร็วที่สุด และลำดับรองลงไป
- 1.3 ผู้วิจัยแยกสมาชิก 1 คนที่ได้ฉลากนกกาเหว่าออกมาสัมภาษณ์ความรู้สึกที่ไม่มีกลุ่มเพื่อนว่าเป็นอย่างไร มีความคับข้องใจ แปลกใจ กังวลใจหรือไม่
- 1.4 ผู้วิจัยให้สมาชิกได้พัก 2 นาที ก่อนเริ่มต้นกิจกรรม “ช่วยเพื่อน”

1.5 ผู้วิจัยแบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันมัดมือเพื่อนด้วยเชือกไว้ทางด้านหลังให้แน่นหนา

1.6 รอบแรกผู้วิจัยให้สัญญาณแต่ละกลุ่มแกะเชือกของตนเองออกให้ได้

1.7 รอบที่สองผู้วิจัยให้สัญญาณแต่ละกลุ่มช่วยกันแกะเชือกของเพื่อนในกลุ่มออกให้ได้

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์

ผู้วิจัยและสมาชิกร่วมกันอภิปรายถึงข้อคิดที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมทั้ง 2 กิจกรรม รวมทั้งสอบถามสมาชิกในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมแรก “ความโดดเดี่ยว” หากสมาชิกเป็นคนที่ได้ฉลagnกกาเหว่าความรู้สึกเหมือนเพื่อนใหม่ อย่างไร และกล้าที่จะบอกคนอื่นหรือไม่ และถ้าไม่บอกจะเป็นอย่างไร

2. กิจกรรมที่ 2 “ช่วยเพื่อน” เหตุใดรอบแรกถึงแก้เชือกไม่ออก และรอบที่สองสมาชิกใช้วิธีใดถึงแกะเชือกออกได้

3. หากชีวิตจริงสมาชิกมีความคับข้องใจหรือมีปัญหา จะทำอย่างไรจะเก็บความคับข้องใจนั้นไว้กับตนเองหรือจะปรึกษาใคร

ขั้นที่ 3 ขั้นการสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยและสมาชิกช่วยกันสรุปตามแนวคิดที่ได้จากกิจกรรมว่า “ในชีวิตจริงคนเราอาจมีปัญหาความคับข้องใจ การอยู่อย่างโดดเดี่ยวและเก็บปัญหาไว้คนเดียว ไม่มีผลดีต่อตนเอง มีแต่ทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ เศร้าใจ ทุกข์ใจ และกลายเป็นความว้าเหวในที่สุด จึงควรมีวิธีการแก้ไขปัญหาดความคับข้องใจ โดยสามารถเปิดเผยปัญหาหรือปรึกษากับคนที่เราไว้วางใจด้วยวิธีการต่าง ๆ ดีกว่าเก็บปัญหาไว้คนเดียว”

ขั้นที่ 4 การประเมินผล

สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม ความสนใจในการทำกิจกรรม การร่วมอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการร่วมตอบคำถามหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม

โปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์

ครั้งที่ 9

หัวข้อเรื่อง มองตนเองและผู้อื่นในทางลบ

สิ่งที่พัฒนา ความรู้สึกนึกคิดที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้ข้อดีของการมีความรู้สึกที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น
2. สมาชิกได้เรียนรู้ถึงการปรับเปลี่ยนมุมมองในการมองตนเองและผู้อื่นในแง่ดี

เป็นการสร้างความรู้สึกนึกคิดที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อเป็นการลดความว้าวุ่นที่เกิดจากการที่ตนเองมองตนเองและผู้อื่นในทางลบ

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 60 - 90 นาที

สถานที่ ห้องประชุมใหญ่

กิจกรรมที่ใช้

1. ความรู้สึกในใจฉัน
2. แวนสองโลก

อุปกรณ์

1. เรื่อง “ความรู้สึกในใจฉัน”
2. แวนตากันแดดสีดำ จำนวน 6 อัน
3. แวนตาใส จำนวน 6 อัน

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยนำเสนอเนื้อหาของความรู้สึกที่แต่ละคนมีอยู่ในใจ ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกที่มีต่อตนเองหรือความรู้สึกที่มีต่อผู้อื่นก็ตาม และความรู้สึกเหล่านั้นย่อมมีทั้งดีและไม่ดีแตกต่างกันไป

1.2 ผู้วิจัยกล่าวว่า “วันนี้มีเรื่อง ๗ เรื่องจะมาถ่ายทอดให้สมาชิกฟัง เป็นเรื่องที่น่าสนใจและให้แง่คิดแก่สมาชิกอย่างมาก ดังนั้นขออาสาสมัครออกมาอ่านเรื่อง “ความรู้สึกในใจฉัน” ให้สมาชิกในกลุ่มได้ฟัง เมื่ออาสาสมัครอ่านจบแล้ว ผู้วิจัยตั้งคำถามให้สมาชิกได้ร่วมกันอภิปรายดังนี้

1.2.1 ในตอนแรกของเรื่อง สมศรีรู้สึกอย่างไรกับสมร และเพราะเหตุใดสมศรีจึงรู้สึกเช่นนั้น

1.2.2 หลังจากที่มีสมาธิรู้สึกไม่ดีขึ้นทั้งสมาธิและตัวสมาธิเองแล้ว สมาธิเป็นอย่างไร

1.3 ผู้วิจัยนำแว่นตาสีดำมาใส่และกล่าวว่า สมมติว่าการใส่แว่นดำเปรียบเสมือนว่าเรากำลังมองโลกเป็นสีดำมืด เหมือนกับการมองโลกในแง่ร้ายของสมาธิในตอนแรก หลังจากนั้นผู้นำกลุ่มหยิบแว่นตาแบบใสมาใส่ แล้วบอกกับสมาชิกว่า การใส่แว่นตาใสจะเปรียบเสมือนว่าเรามองโลกสดใส มองโลกในแง่ดี เหมือนกับการที่สมาธิเรามองโลกในแง่ดีตอนหลัง

1.4 ผู้นำกลุ่มแจกแว่นตาให้สมาชิกคนละ 1 อัน จะมีสมาชิก 6 คนที่ได้แว่นตาดำ และมีสมาชิก 6 คนได้แว่นตาแบบใส ผู้วิจัยให้สมาชิกที่ได้รับแว่นตาดำใส่แว่นตาแล้วบอกความรู้สึกของตนเองทีละคน จากนั้นผู้วิจัยให้สมาชิกที่ได้รับแว่นตาใสใส่แว่นตาแล้วบอกความรู้สึกของตนเองทีละคน เมื่อนักเรียนได้พูดความรู้สึกครบทุกคนแล้ว ให้สมาชิกที่ได้รับแว่นตาคอนละแบบ แลกแว่นตากันใส่ แล้วเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้สึกที่มีต่อการมองโลกผ่านแว่นตาทั้งสองแบบ

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยถามสมาชิกว่าหลังจากที่สมาชิกได้ฟังเรื่องราวของสมาธิที่หันมามองตนเองและผู้อื่นในแง่ดี และการเปรียบเทียบการมองโลกในแง่ดีและร้ายผ่านแว่นตาทั้งสองแบบแล้ว สมาชิกรู้สึกอย่างไรบ้าง และให้สมาชิกแต่ละคนบอกข้อดีของการมองตนเองและผู้อื่นในแง่ดีมาคนละ 1 ข้อ รวมทั้งบอกข้อเสียของการที่บุคคลมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเองและผู้อื่นมาคนละ 1 ข้อ

2.2 ผู้วิจัยกล่าวว่า การที่สมาชิกได้เรียนรู้การมองโลกในแง่ดีแล้ว เมื่อมาพิจารณาถึงตัวเองสมาชิกคิดว่าตนเองมีข้อดีอะไรบ้าง โดยให้สมาชิกพูดทีละคน และหลังจากที่สมาชิกพูดข้อดีของตนเองจบ 1 คน ก็ให้เพื่อนคนอื่น ๆ พูดเพิ่มเติมว่าเพื่อนคนนี้ยังมีข้อดีอะไรอีกบ้างจนครบทุกคนในกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยและสมาชิกทุกคนร่วมกันสรุปว่า “ความรู้สึกนึกคิดของเราที่มีต่อตนเองและต่อผู้อื่นนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการที่จะสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อน หากเรามีความรู้สึกนึกคิดทั้งต่อตนเองและผู้อื่นดี ย่อมหมายถึงการมองตนเองดีและมองผู้อื่นในแง่ดี บุคคลที่มองโลกในแง่ดีย่อมเป็นบุคคลที่มีความสุข แต่บุคคลที่มองโลกในแง่ลบย่อมมีแต่ความทุกข์ โดยเฉพาะการที่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม หากเรามองตนเองและผู้อื่นในแง่ดี เราก็จะมีอารมณ์ดี หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส เพื่อน ๆ รักใคร่ชอบพอ ซึ่งส่งผลให้คลายความรู้สึกว่าเหงา อันจะเป็นประโยชน์ต่อการคบเพื่อน การเรียน และการทำงานร่วมกันของเพื่อนสมาชิกอีกด้วย”

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

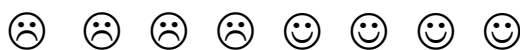
สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม ความสนใจในการทำกิจกรรม การร่วมอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการร่วมตอบคำถามหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม

กรณีศึกษาเรื่อง “ความรู้สึกในใจฉัน”

ฉันชื่อสมศรี เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และที่โรงเรียน ฉันรู้จักเพื่อนคนหนึ่ง เขาชื่อสมร สมรเป็นลูกของคนมั่งมี สมรหน้าตาสะอาดสวย แถมยังเรียนหนังสือเก่ง แต่ทุกครั้งที่ฉันต้องพูดกับสมร ฉันรู้สึกขุ่นใจอย่างบอกไม่ถูก สมรเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง และไม่กลัวใคร ฉันเห็นสมรมักจะแสดงท่าทางเยอหยิ่งต่อเพื่อน ๆ เสมอ สมรยังเคยเดินเซดไใส่ฉันเลย สมรไม่ค่อยพูดกับใคร คงเพราะถือว่าตนเองเรียนเก่งและมีฐานะดี แต่สมรก็มีเพื่อนมากจริง ๆ ฉันคิดว่าคงเป็นเพราะสมรมีฐานะดีจึงมีเพื่อน ๆ มากอย่างนั้น ฉันคิดในใจว่าคนเยอหยิ่งแบบสมรจะมีใครคบเป็นเพื่อนอย่างจริงจัง

ฉันเป็นคนเรียนไม่เก่งเหมือนสมร ฐานะทางบ้านก็ไม่ดี แถมยังไม่เก่งกีฬาสักประเภทเลย ตรงข้ามกับสมรที่ทั้งเรียนเก่ง มีฐานะดีแล้วยังเล่นบาสเกตบอลเก่งมากอีกด้วย ทำไมฉันไม่เก่งอะไรเลย ฉันรู้สึกเสียใจจริง ๆ ที่ตนเองเป็นแบบนี้ ตอนกลางคืนฉันนอนไม่หลับ คิดแต่เรื่องของสมร ตอนไปโรงเรียนฉันก็คิดแต่เรื่องของสมร ฉันอิจฉาสมร ฉันไม่สบายใจจนไม่อยากเรียนวิชาใด ๆ เลย ครูที่สอนทุกคนก็ชอบสมรทั้งนั้น วันนั้นทั้งวันฉันไม่ค่อยได้พูดจากับใคร เพื่อนบางคนบอกฉันว่า สีหน้าของฉันเคร่งเครียดมาก แต่ฉันไม่สนใจ

วันหนึ่งหลังเลิกเรียน สมรรอพบฉันที่หน้าอาคารเรียน สมรยื่นของสิ่งหนึ่งให้ฉัน มันคือการ์ดวันเกิดที่สมรทำขึ้นเอง ไข่แล้ว วันนี้เป็นวันคล้ายวันเกิดของฉันนี่ สมรทำการ์ดนี้เพื่อฉัน พร้อมกับอวยพรวันเกิดให้ฉันด้วย ฉันรู้สึกผิดมากจริง ๆ ที่เข้าใจสมรผิดมาตลอด ทุกวันนี้ฉันกับสมรเป็นเพื่อนที่สนิทกันมาก แม้ว่าฐานะทางบ้านของฉันจะไม่ดีนัก แต่สมรไม่เคยแสดงตนว่าร่ำรวยหรือดูถูกว่าฉันเรียนไม่เก่งเลย ที่ฉันเห็นว่าสมรไม่ค่อยพูดกับใครก็เป็นเพราะสมรเป็นคนพูดน้อยอยู่แล้ว สมรยังให้กำลังใจฉันว่า “ถึงแม้ว่าฉันจะเรียนไม่ดีและเล่นกีฬาไม่เก่งฉันก็สามารถฝึกฝนได้ สมรยังบอกอีกว่าฉันมีลายมือที่สวยงามที่สุดในกลุ่ม” ฉันดีใจที่ค้นพบว่าตนเองยังมีข้อดีอยู่บ้าง สมรยังช่วยอธิบายการบ้านยาก ๆ ให้ฉันและเพื่อนฟังอยู่บ่อย ๆ ฉันรู้สึกดีกับสมร และรู้สึกดีกับตัวเอง สมรเป็นเพื่อนที่ดีจริง ๆ ความรู้สึกในใจของฉันที่ฉันเคยคิดไม่ดีกับสมร เกือบทำให้ฉันไม่ได้คบเพื่อนดี ๆ อย่างสมรเสียแล้ว

ที่มา บุศราภรณ์ สุขคุ้ม (2545 : 114)

โปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์

ครั้งที่ 10

หัวข้อเรื่อง

ทักทายเพื่อน

สิ่งที่พัฒนา

การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นหรือเพื่อนใหม่

วัตถุประสงค์

1. สมาชิกได้ฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสมทั้งสีหน้า ท่าทาง คำพูด ในการกล่าวทักทายเพื่อนอย่างจริงใจ เป็นการเริ่มต้นสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อน เพื่อลดความรู้สึกว้าวุ่น และปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม

2. สมาชิกได้พัฒนาพฤติกรรมต่าง ๆ ที่จะแสดงให้เห็นถึงความสนใจ ใส่ใจ เพื่อน เพื่อให้เกิดความสัมพันธที่ดีต่อกัน รวมถึงเป็นการเรียนรู้ในการเริ่มต้นสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนใหม่

ขนาดของกลุ่ม

12 คน

เวลาที่ใช้

60 - 90 นาที

สถานที่

ห้องประชุมใหญ่

กิจกรรมที่ใช้

ทักทายเพื่อน

อุปกรณ์

1. เทปเพลงร่ำวง เพลงไทย
2. วิทยู
3. บัตรคำที่ใช้กล่าวทักทายเพื่อนจำนวน 12 แผ่น

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยเริ่มต้นแบ่งกลุ่ม โดยใช้กิจกรรม “โป้ง 5 บ้าง 10” โดยให้สมาชิกยืนเป็นวงกลม สมาชิกที่นับเลขที่ลงท้ายด้วยเลข 5 และ 10 ให้มาอยู่กลางวง เมื่อแบ่งกลุ่มได้ครบกลุ่มละ 6 คนแล้ว ให้สมาชิกที่ยืนเป็นวงกลม 2 วงซ้อนกันและหันหน้าเข้าหากันเป็นคู่

2. ผู้วิจัยแจกบัตรคำคนละ 1 แผ่น ให้สมาชิกอ่านของตนเองและเก็บไว้เป็นความลับ อย่าให้เพื่อนสมาชิกทราบ เมื่อผู้วิจัยเริ่มเปิดเพลงให้สมาชิกทุกคนเดินร่ำวงตามเพลงเป็นวงกลม โดยให้ทุกคนเดินวนไปทางขวามือของตนเอง เมื่อเพลงหยุดให้สมาชิกหยุดร่ำแล้วปฏิบัติตามข้อความที่เขียนไว้ในบัตรของตนเองกับเพื่อนที่อยู่ใกล้ตัวเขาที่สุด และเมื่อเพลงดังขึ้นให้รีบสับเปลี่ยนบัตรคำกับเพื่อนที่อยู่ทางขวาแล้วเริ่มเดินร่ำวงตามเสียงเพลง เมื่อเสียงเพลงหยุดก็ปฏิบัติตามข้อความนั้นกับเพื่อนคนต่อไป และทำเช่นนี้ต่อไปจนครบหมดทุกคน ซึ่งในบัตรคำจะมีข้อความทักทายกัน เช่น

- สวัสดิ์ค่ะ
- เธอชอบทำอะไรเมื่อเวลาว่าง
- เธอชอบทานอะไร
- เธอมีเพื่อนสนิทกี่คน เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกมานั่งรวมเป็นวงกลม และอภิปรายร่วมกันดังนี้
 - ความรู้สึกที่ต้องแสดงตามข้อความที่เขียนไว้ในกระดาษรูปต่าง ๆ
 - รู้สึกอย่างไรเมื่อได้รับการปฏิบัติเกี่ยวกับการทักทายจากเพื่อน
 - สมาชิกได้เรียนรู้อะไรบ้างจากกิจกรรมนี้

ขั้นที่ 3 ขั้นการสรุปและประยุกต์หลักการ

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนนั้น ควรแสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมทั้งสีหน้า ท่าทางและคำพูดในการทักทายเพื่อนอย่างจริงใจ มีความรู้สึกดีทั้งต่อตนเองและเพื่อน ทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการลดความรู้สึกลัวว่าเหว เพราะหากเรามีเพื่อนที่ดีที่เข้าใจเรา คอยช่วยเหลือเป็นกำลังใจให้เรา จะทำให้เราไม่รู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง จะทำให้เรามีแต่ความสุข

ขั้นที่ 4 ขั้นการประเมินผล

สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม ความสนใจในการทำกิจกรรม การร่วมอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการร่วมตอบคำถามหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม

โปรแกรมเพื่อลดความว้าวุ่นของเด็กในสถานสงเคราะห์

ครั้งที่ 11

หัวข้อเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน
ชื่อเรื่อง การเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อน
วัตถุประสงค์

เพื่อให้สมาชิกรู้จักที่จะให้และรับ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ซึ่งการให้และการรับ จะทำให้ทั้งผู้ให้และผู้รับเกิดความสุขใจและความผูกพันกัน พัฒนาเป็นความเห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เมื่อเพื่อนเกิดปัญหาหรือความทุกข์ใจ เพื่อเป็นการช่วยลดความรู้สึกว้าวุ่น โดดเดี่ยว อ้างว้าง

ขนาดของกลุ่ม 12 คน
เวลาที่ใช้ 60 - 90 นาที
สถานที่ ห้องประชุมใหญ่
กิจกรรมที่ใช้ ของขวัญเพื่อคุณ

อุปกรณ์

1. กล่องของขวัญ
2. ขนม 2 ห่อใหญ่
3. ชองจดหมาย

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ให้สมาชิกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยให้สมาชิกนับ 1 , 2 คนที่นับ 1 จะเป็นกลุ่มที่ 1 และคนที่นับ 2 จะเป็นกลุ่มที่ 2

1.2 ผู้วิจัยแจกห่อขนมกลุ่มละ 1 ห่อ พร้อมทั้งอุปกรณ์ในการห่อ โดยให้แต่ละกลุ่มช่วยกันห่อของขวัญให้สวยงามและเรียบร้อย โดยในห่อของขวัญต้องมีจดหมายกล่าวถึงความประทับใจต่อเพื่อนอีกกลุ่มครบทุกคน เช่น เธอเป็นคนมีน้ำใจ เธอเป็นคนน่ารักที่สุด เธอเป็นคนยิ้มสวย เธอพูดเพราะ พร้อมทั้งบอกชื่อสมาชิกว่าต้องการให้ใคร (1 ชองจดหมาย ต่อหนึ่งคน) โดยต้องปรึกษากันว่าจะเขียนอย่างไร เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจและมอบสิ่งดี ๆ ให้กับเพื่อน เพื่อให้ผู้รับเกิดความรู้สึกที่ดีและมีกำลังใจ

1.3 เมื่อทุกกลุ่มห่อเรียบร้อยแล้ว ให้สมาชิกทุกคนกลับมานั่งเป็นวงกลมแยกตามกลุ่มย่อยของตน แล้วให้ตัวแทนกลุ่มที่ 1 นำของขวัญไปให้กลุ่มที่ 2 แล้วให้ตัวแทนกลุ่มที่ 2 นำของขวัญไปให้กลุ่มที่ 1

1.4 เมื่อทั้งสองกลุ่มได้ให้และรับของขวัญเรียบร้อยแล้ว ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันแกะห่อออกช้า ๆ เมื่อแกะแล้วเห็นจดหมายที่มีข้อความถึงใครก็ให้ผู้นั้นเก็บไว้ พร้อมทั้งอ่านข้อความนั้น

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์

ผู้วิจัยกระตุ้นให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นโดยการใช้คำถามต่อไปนี้

- รู้สึกอย่างไรกับการที่ได้ให้และได้รับของขวัญจากเพื่อน
- รู้สึกอย่างไรที่ได้รับจดหมายเป็นกำลังใจจากเพื่อน
- รู้สึกอย่างไรขณะที่อ่านจดหมายของเพื่อน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยและสมาชิกช่วยกันสรุปถึงความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน นอกจากจะต้องรู้จักและเข้าใจเพื่อนแล้ว การรู้จักให้และการรับซึ่งกันและกันก็จะก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันมากขึ้น ทำให้ความรู้สึกไม่สบายใจจากความโดดเดี่ยวอ้างว้างซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเหวอคลายลงได้ เนื่องจากมีเพื่อนที่คอยให้กำลังใจและคอยให้ความช่วยเหลือ

ขั้นที่ 4 ขั้นการประเมินผล

สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม ความสนใจในการทำกิจกรรม การร่วมอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการร่วมตอบคำถามหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรม

โปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของเด็กในสถานสงเคราะห์

ครั้งที่ 12

หัวข้อเรื่อง	ปัจฉิมนิเทศ
สิ่งที่พัฒนา	สรุปผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรม
วัตถุประสงค์	1. เพื่อให้สมาชิกสรุปผลการเข้าร่วมโปรแกรม โดยให้สมาชิกได้ทบทวนสาระสำคัญของการเข้าร่วมโปรแกรมในแต่ละครั้ง 2. เพื่อให้สมาชิกบอกถึงความคิด และความรู้สึกของตนเอง ภายหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว
ขนาดของกลุ่ม	12 คน
เวลาที่ใช้	60 - 90 นาที
สถานที่	ห้องประชุมใหญ่
กิจกรรมที่ใช้	1. ร้องเพลง “ด้วยรักและผูกพัน”
อุปกรณ์	1. เนื้อเพลง “ด้วยรักและผูกพัน” 2. แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่ม

วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้วิจัยให้สมาชิกรับเป็นวงกลม เพื่อทบทวนสาระสำคัญจากการทำกิจกรรมในแต่ละครั้งที่ผ่านมา
2. ผู้วิจัยซักถามสมาชิกถึงความรู้สึกดี ๆ ที่มีให้กันตลอดระยะเวลาของการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มว่ารู้สึกอย่างไรบ้างและประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มสมาชิกได้รับสิ่งใดเพื่อไปพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น และเป็นการคลายความรู้สึกว้าเหวของตนอย่างไร
3. เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสทบทวนตัวเองเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเอง ข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มอีกครั้ง ผู้วิจัยได้ให้สมาชิกทุกคนทำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่ม และให้สมาชิกได้เล่าให้เพื่อนฟังพอสังเขป
4. ผู้วิจัยให้สมาชิกร้องเพลง “ด้วยรักและผูกพัน”

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์

ผู้วิจัยกระตุ้นให้กำลังใจสมาชิกได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่ม และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตน และการนำความรู้และข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมร่วมกันไปใช้ในชีวิตประจำวันในด้านความรู้สึกว่าเหวได้อย่างไร

ขั้นที่ 3 ขั้นการสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยสรุปและให้ข้อคิดเพิ่มเติมในประเด็นการนำประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่ม ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนี้

จากการเข้าร่วมโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหว ใน 11 ครั้งที่ผ่านมา ทำให้นักเรียนมีโอกาสสำรวจ ตนเอง มีโอกาสรู้จักและเข้าใจผู้อื่น ได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นอย่างอิสระ ได้ฝึกการทำงานร่วมกัน ได้เรียนรู้และฝึกฝนวิธีคิด โดยเริ่มจากการเปลี่ยนความคิด หรือคิดในแง่บวก คิดอย่างมีเหตุผล เสริมสร้างกำลังใจ และความภูมิใจให้กับตัวเอง อันส่งผลถึงความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง เห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น ลดความคาดหวังในการมุ่งความรักและการยอมรับจากผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของการอยู่คนเดียวอย่างโดดเดี่ยว คิดแก้ปัญหาด้วยตัวคนเดียว กับการที่เรามีคนที่คอยให้คำปรึกษา ช่วยแก้ปัญหา จะทำให้ปัญหานั้นคลี่คลายได้โดยเร็ว เราก็จะกลายเป็นคนที่มองโลกในแง่ดี มีแต่ความสุข ยิ้มแย้มแจ่มใส การทำงานต่าง ๆ การเรียนและการคบเพื่อนก็จะสำเร็จไปได้ด้วยดี อันส่งผลให้เราคลายความรู้สึกว่าเหวให้ลดน้อยลงได้

ขั้นที่ 4 ขั้นการประเมินผล

สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม ความสนใจในการทำกิจกรรม การร่วมอภิปราย การแสดงความคิดเห็น รวมทั้งผู้วิจัยได้กล่าวขอบคุณสมาชิกและกล่าวปิดกิจกรรม

แบบรายงานตนเองจากการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มครั้งที่ 1 - 12

ชื่อ อายุ ชั้น

1. นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

.....

2. สมาชิกได้ข้อคิดอะไรบ้างจากการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

.....

3. สมาชิกคิดว่าจะนำประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง
อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

4. สมาชิกคิดว่าโปรแกรมกลุ่มครั้งนี้มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร (โปรดให้ข้อเสนอแนะ)

.....

.....

.....

.....

.....

เพลงด้วยรักและผูกพัน

หากเราต้องจากกัน จะเป็นด้วยเหตุใด เก็บความคิดที่คล้ายกัน กับความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
นั้นไว้ หากวันไหนที่เธอ เกิดเจอเจอทุกข์ภัย หากเธอนั้นเดือดร้อนใจ จะเป็นเรื่องใดที่ทำให้เธอท้อแท้
ขอเพียงแต่เขียนมา ขอเพียงส่งเสียงมา จะไปหา

จะไปไหนทันใด จะไปยื่นเคียงข้างเธอ ไปอยู่ดูแลเป็นเพื่อนเธอ ให้เธอหมดความกังวลใจ
จะไปไหนทันใด จะตรงไปจะใกล้ไกล ถ้าหากเป็นเธอจะรีบไป ให้เธอได้ความสบายใจ

โปรดจำไว้ว่ามี อยู่ตรงนี้อีกคน กับชีวิตที่วุ่นวาย จะมีผู้คนที่คนที่เป็นมิตรแท้ จิตใจยังพร้อมที่ จะยินดี กับรอยยิ้มที่เธอมี อยากเห็นยิ้มที่ขึ้นบาน อยากเห็นจากเธอ

อยากให้เธอได้มี สิ่งที่ดีเรื่อยไป หากวันไหนเกิดทุกข์ภัย โปรดจงมั่นใจ ฉันจะรีบไปในทันใด
จะไปยื่นเคียงข้างเธอ ไปอยู่ดูแลเป็นเพื่อนเธอให้เธอหมดความกังวลใจ จะไปในทันใด จะตรงไปจะ
โกหกโกหล ถ้าหากเป็นเธอจะรีบไป ให้เธอได้ความสบายใจ

aaaaaaaaaaaaaaaa

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาว วราภรณ์ แสงคำ
วันเดือนปีเกิด	24 ธันวาคม 2518
สถานที่เกิด	อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	89 / 26 ม. 3 หมู่บ้านพฤษ์ลดา ประชาอุทิศ แขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร 10140
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) การบัญชี จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2551	ศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) จิตวิทยาการแนะแนว จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร